כתב הר"ב דהוחיל ואינה נקטרת כו' לא הוה חולין בעזרה כמ"ש הר"ב במשנה ד' פ"ק דכריתות: רבי יהודה אומר יטילנה לאמה כו'. פירש הר"ב ואיידי דטוף דך הוא מתמקמק כו'. ובגמרא תניא אמר ר"י יטילנה לאמה ומנחתה אכר אכר וזרקן לאמה ומתגלגלת והולכת לנחל קדרון: כל הנשרפין לא יקברו. פירש הר"ב דלמא חסר איברים ואכלה להו ואכיל להו. וכ"כ רש"י. אבל הנקברין אע"ג דאיכא נמי למיחש להכי. מ"מ א"א לשרפן דאפרן אסור בהנאה. והואיל והנשרפין אפרן מותר אתו למתסי מיניה. וא"א לומר שאפר אלו יקבר לפי שאין ביד כל אדם לחלק בין אפר לאפר. איזהו בקבורה ואיזהו בשרפה ואתו למטעי. הלכך אמרו חוזן שאפרן אסור. יקברו בעצמן. כך ל"ל: וכל הנקברים לא ישרפו. פי' הר"ב משום דכל הנקברין אפרן אסור. וכל הנשרפין כו' אפרן מותר. לריך טיון טעמא מאי. ואומר מהמ"ר דנשרפין כיון שלוה הכתוב לשרפן. אחר שעשה כאילו נעשית מצותו ואין לך דבר שנעשית מצותו ומוטלין בו. ה"כ כיון שנעשית מצותו הלך אסוריה. אבל הנקברים דלא הטעין הכתוב לשרפן משוך איסוריהו לעולם. הוס'. ומ"ש הר"ב מן מתרומת הדשן דכתב בית רחמנא ושמו וכו'. ושמו כולו. וכיון דטעון גניזה אסור בהנאה. רש"י: אמרו לו אינו מותר לשמות. שאע"פ שהוא מחמיר בשרפתה: הרי היקל באפרן. שאפר הנקברים אסור. הרמב"ם סוף הלכות פסולי המוקדשין: סליקא לה מסכת תמורה

כל הנקברין לא ישרפו. עיי' פי"ם מה' פסולי המוקדשין הי"ד: סליק בס"ד

שנויי נוסחאות

כל הנשרפין כו' וכל הנקברים כו'. במס"כ בסדר כל הנקברין .. וכל הנשרפין; נכ"ק .. כל הנקברים .. לשרוף את. כלי"ק ולשרוף.:

תוספות חדשים

ן בתוי"ט סד"ה רבאת הטוף כו' ומ"ב פ"ק דכריתות ועיין מ"ש שם על הגליון:

ראשון לציון

ן הרע"ב ד"ה כל הנשרפין לא יקברו דלמא חסר איברים כו' [צ"ע תיומ בערלה וכלאי הכרם אבל בשר קדשים אליך יאכל המוצא אותן הא לוכא חשש גניזה ובריש ומ"ב גם בלתחוק ריעותא כי הכא ואף אי נימא נהי דחשש אכילה ליכא חשש הנאה ליכא גם זה ליתא לפמ"ש התוס' ע"ז כ"ב ע"ב ד"ה דילמא חסר וכו' ע"ש וחדוש על מלחי דודי זקני התי"ט שלא הערה כלל מזה וע' בתוי"ט יש לפקפק על דבריו קלת מהא דבכ חסדא שם דיבקר ואח"כ יקבר הלפ'] עיין יסנ"מ: שם בפסוק ד"ה וכל הנקברים כו' כגון חמץ ותרומה וכלאים כו' נ"ל כגון חמץ והרומה וערלה וכלאים כו': תוי"ט ד"ח וכל הנקברים לא ישרפו פי' הר"ב משום דכל הנקברין כו' וכן איתא בסוגיא ל"ד ע"א ע"ש:

כל הנשרפין דהויא כשאר קדשים פסולים: יטילנה לאמה. אמת המים היתה עוברת בעזרה ויוצאת לנחל קדרון ואיידי דטוף דך הוא מתמקמק ויוצא בקלוח המים: כל הנשרפין לא יקברו. דלמא חסר איברים ומסכה להו ואכיל להו: וכל הנקברין לא ישרפו. משום דכל הנקברים אפרן אסור. וכל הנשרפין כגון חמץ ותרומה וכלאים אפרן מותר לכהנים בנדיס. וכן כל הנשרפין דהקדש נמי אפרן מותר. חוץ מתרומת הדשן דכתב בית רחמנא (שם ו') ושמו אצל המזבח. ותניא ושמו בנחת. ושמו. כולו. ושמו. שלא יפזר: רבי יהודה אומר כו'. ואין הלכה כרבי יהודה בכל הנך תלתא בבי דמתני': נשלמה מסכת תמורה

רבי יהודה אומר יטילנה לאמה[מ]. כל הנשרפין לא יקברו[מא]. וכל הנקברים לא ישרפו[מב]. רבי יהודה אומר אם רצה להחמיר על עצמו. לשרוף את הנקברים רשאי. אמרו לו אינו מותר לשנות[מג]:

נשלמה מסכת תמורה

יכין תפארת ישראל יכין

מ) הוא נחל העובר בעזרה. דס"ל נמי דמיעטיה קרא מסריפה. מיהו עוף דרכיך, ונתעכל במים מהר, א"ל קבורה כאשם אלוי, רק יזרקנו לנחל שבעזרה, ומשם מתגלגל ויוצא לנחל קדרון: מא) דלמא חסר להו איכא וימלאם ויהנה מהם. משא"כ נקברין נופייהו אין לומר מה"ע שיברפו, בהרי אפרן אסור בהנאה, וכשישרפו, אתו למטעי טפי: מב) דנקברין אפרן אסור, דמדאסרתן תורה בהנאה, ולא קבע דבר אין יבערו. להכי כל זמן שיש ממשות מהן קיים, עדיין אסור בהנאה. אבל הנשרפין, כשנשרפו כבר נעשה בהן מלותן ונתבטל הויות האיסור. [והבי תני בס"פ כל הנשרפין אפרן מותר. מיהו נ"ל דלאו דוקא נקט כל, דהני בגד מינגב בכלל הנשרפין, ואפ"ה אפרו אסור [התוס' מרכין ד"כ ע"ב]. וליכא למימר דכוונת התוס' דוקא בעוד הבגד קיים. ליתא, דהני הרמב"ם [לרעת פפ"ז] כתב בפירוש דאפילו שרפו לסיד, אסור בהנאה מדכתיב לרעת ממאתה שוא, תן בו מאתה]: מג) דלף דמחמיר לשרפן, הרי יקיל באפרן. מיהו תרומת הדשן לף שהוא מהנשרפין, וכבר נעשה מלותו, אפ"ה אסור בהנאה, משום דמיעטיה קרא מהיתר. [אב"י עי' תוס' יומא [דנ"ע ב' ד"ה והרי] דגם בתה"ד אין מועלין, רק איסור הנאה בעלמא אית ביה]:

ן [אות יז] ברע"ב ד"ה כל הנשרפים דלמא חסר איניש. לא ידעתי למאי צריך לזה הא במשותו הטעם דלא יקברו דהא צריך לקיים מצות שריפה וצ"ע:

ציונים

תוספת שלשים וששה פרק א כריתות יום טוב

כשהשלים לדבר על המינין האלו אשר דבר בהם. הביא אח"כ מסכת כריתות. ודבר בה על כל המצות שיתחייב בהם כרת. וכל הנלוה לאותו הענין. והטעם שבשבילו סידר המין הזה בקדשים. שכל דבר שחייבין על זדונו כרת חייבין על שגגתו חטאת. אלא במעט. כמו שיתבאר בה. הרמב"ם:

[בהקדמתו לסדר זרעים]:

פ"א א שלשים וששה כריתות בתורה. ג' פ"ח זבחים ק"ז ע"א יהושעמי מקנים פ"ה ה"ח ומי' נ"נ פ"ח ס"נ מנחדרין פ"ז ה"ו והי"ח: הבא על האם מיי' פ"ד מה' מנגנות ה"ל:

שנויי נוסחאות

פ"א א בתורה. נד"נ שבתורה.

פרק א **א שלשים** ושש כריתות בתורה. מגינה ל"ל אמר רבי יוחנן שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת. ומפיק ליה מואל אשה בגדת מומאתה לא תקרב (ויקרא י"ח) לחלק על כל אשה ואשה ["ולאו דוקא שיתחייב ל"ו חטאות. דהא בפכח ומילה אין חיוב חטאות. ועיין בד"ה והאשה כו']: כריתות. לבון הר"ב במזיד בלא התראה. אבל אי איכא התראה יש מהן בחנק. ויש מהן בסקילה. ויש מהן במלקות. ובשוגג בחטאת. רש"י: הבא על האם וכו'. הא דנקט ואיירי למתני בריתא עריות דאם ודאשת אב כו' והדר פסיק ותני ביני וביני הבא על הזכור ועל הבהמה. והדר מתחיל למתני אשה ובתה. ולא קתני כולהו בהדי הדדי בקמייתא. מכוס דקיי"ל בסנהדרין [פ"ז משנה ד'] דכל הני דנקט בריתא אם ואשת אב וכלה והבא על הזכור ועל הבהמה. דינייהו בסקילה

ר"ע מברטנורה

מסכת כריתות

פרק א **א שלשים** ושש כריתות בתורה[א]. הבא על האם[ב]. ועל לעובר במזיד בלא התראה: הבא

יכין תפארת ישראל יכין

פ"א א) שהעובר עליהן במזיד בלי התראה חייב כרת. אבל בהתרו בו, יש מהן בסקילה, ויש שבשרפה, ויש שבחנקן, ויש רק במלקות. מיהו בעבר בשוגג, בכולן חייב חטאת, חוץ מפסח ומילה [ועי' מ"ש בפ"ד בסוגר העונשין סוף מסכת סנהדרין]. ונקט תנא מינה לומר שבעשאן כולן בהעלם א' חייב על כל א' וא': ב) אבל אם אמו ואם אביו מד"ם:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

בסקילה. ולהכי תנינהו בריסא מסוס דחמורות מסאר מיתות ב״ד. רש״י. והבא על אשה ובתה בברפה. והבא על אשת איש בחנק. דקיל מכולהו מיתות ב״ד. והבא על אחותו וכו׳. עד ועל הנדה כולהו במלקות. כמו שנמנויים בריש פרק ג׳ דמכות ושם הקשיתי לשאול על שיטי סדר אחות אשתו ואשת אחיו שלא ככתוב. והמגדף כו׳ עד והמחלל את השבת כולהו בסקילה כמו שנתנו בפרק ז׳ דסנהדרין. אלא דלא בעי למפסק בין כריתות לעריות. והטמא שאכל את הקדש וכו׳ עד והסך בשמן המשחה כולהו במלקות ושנויין במ״ב פרק ג׳ דמכות וכסדר הזה. ולא ידעתי טעם לדבר: הבא על האם וכו׳. דעל כל העריות כולן הוא אומר בסיפא (שם) ונכרתו הנפשות העושות. והמגדף. דכתיב (במדבר ט״ו) את ה׳ הוא מגדף [לא בא הכתוב. אלא ליתן כרת למברך את השם. כחכמים דרחב״ע דאמרי סכי דף ז׳]. והעובד עבודה זרה. דכתיב (שם) כי דבר ה׳ בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת. ובעובד

ר״ע מברטנורה

הבא על אשה ובתה. ובת בתה ובת בנה בכלל. וכן בתו ובת בתו ובת בנו. חמותו ואם חמותו ואם חמיו. כולם בכלל זה: המגדף. מברך את השם: והעובד ע״ז. כדרך עבודתה. או המזבח והמקטר והמנסך והמשתחוה אפילו שאין דרך עבודתה בכך: בעל אוב. וידעוני בכלל. שניהם בלשון אחד נאמרו. ואחת

אשת האב. ועל הכלה(ז). הבא על הזכור ועל הבהמה. והאשה המביאה את הבהמה עליה(ח). הבא על אשה ובתה(ט). ועל אשת אישו(י). הבא על אחותו(יא). ועל אחות אביו. ועל אחות אמו. ועל אחות אשתו. ועל אשת אחיו(יב). ועל אשת אחי אביו(יג). ועל הנדה(יד). המגדף(טו). והעובד ע״ז(טז). והנותן מזרעו למולך(יז). ובעל אוב(יח).

ע״ז מיירי דזהו דבר ה׳. דאמר בסנהדרין [נ״ט ע״א]. אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה נאמרים. ולא יהיה לך בעבודה זרה מדבר. והנותן מזרעו למולך. כתיב בהדיא גביה (ויקרא כ׳) ושמתי אני את פני באיש ההוא והכרתי אותו. ובעל אוב. והנפש אשר תפנה אל האובות וגו׳ והכרתי (שם). ומחלל שבת. כי כל העושה בו מלאכה ונכרתה וגו׳ (שמות ל״א). וטמא שאכל את הקדש. כל איש אשר יקרב וגו׳ וטומאתו עליו ונכרתה (ויקרא ז׳) [עיין במ״ב פי״ג דזבחים]. הבא אל המקדש [שמא] . כי את מקדש ה׳ טמא ונכרתה (במדבר י״ט). והאוכל חלב. כי כל אוכל חלב ונכרתה (ויקרא ז׳). בדם. כל אוכלו יכרת (שם י״ז). בעתר. ואוכליו עונו ישא כי את קדש ה׳ חלל ונכרתה (שם י״ט). ופגול. יליף מעתר [כמ״ש במשנה ג׳ פרק ב׳ דזבחים]. והשותה ומעלה. פירשם הר״ב. והאוכל חמץ בפסח. כל אוכל חמץ ונכרתה (שמות י״ב). והאוכל ביום״כ. כל הנפש אשר לא תענה ונכרתה (ויקרא כ״ג) ועיקר מאכילה [כמ״ש בר״פ בתרא דיומא]. העושה מלאכה ביום״כ. כל מלאכה לא תעשו וגו׳ והאבדתי (שם) והוא כרת. והמפטם את השמן. אשר יקח כמוהו וגו׳ ונכרתה (שמות ל׳). ועמ״ש בדבור והסך. קטרת. איש אשר יעשה כמוה וגו׳ ונכרתה מעמיו (שם). פסח. והאיש אשר הוא טהור וגו׳ וחדל וגו׳ ונכרתה (במדבר ט׳). מילה. וערל זכר אשר לא ימול וגו׳ ונכרתה (בראשית י״ז). רש״י: הזכור. נקב המשכב מקרי זכור. כמ״ש בשם רש״י במשנה ד׳ פ״ז דסנהדרין: והאשה המביאה את הבהמה עליה. מסיק בגמ׳ דבגברי קא חייב למינא לחייבו על כולם אפילו עשאם בהעלם אחד ודל מנהון האשה הנרבעת ותנא ל״ג הבאת בלבד [ועמ״ש בדבור והסך כו׳] ותנא האשה הנרבעת ופסח ומילה לסיומיהו כריתות. דלא אמרת בגלי קא חייב. דל מנהון הבא על הזכר ועל הבהמה דאין כאן לד אשה: הבא על אשה ובתה. לשון הר״ב ובת בתה ובת בנה בכלל. וכן בתו כו׳ עיין רפ״ט דסנהדרין: והעובד עבודה זרה. פי׳ הר״ב כדרך עבודתה. או המזבח וכו׳ וכן פירש לקמן במחלל את השבת בחמת מלאכות מלאכות. דחמת לא מהדר. אלא אמלות שחייבים עליהן כרת. ושם שבת קתני. ושם עבודה זרה קתני. ולעולם בכל חדא וחדא איכא טובא. גמרא: ובעל אוב. כתב הר״ב וידעוני בכלל שניהם בלשון א׳ נאמרו. והעושן בהעלם אחים. רש״י בגמ׳. ומיין מה שאכתוב בזה בס״ד במשנה ב׳ [״וס״ז דסנהדרין קתני גמי וידעוני דהתם לענין מיתה חילקן הכתוב שכתב לו ידעוני. הכי מפרש לה ר׳ יוחנן

יכין תפארת ישראל יכין

ג) אשת בנו: ד) כל הנך דנקט תנא עד הכא, כולן כשהיו במזיד ובהתראה מיחיבין סקילה: ה) תחוייהו לחד חשיב להו, מדבחד לאו כתיבי, ואשה היינו חמותו. ויש בכללה אם חמותו ואם חמיו. ובכלל בתה דנקט תנא, נכלל בת אשתו, בת בתה, ובת בנה, בתו, ובת בתו, ובת בנו [ומה״ט נ״ל דנקט תנא אשה ובתה, ולא נקט חמותו ובת חורגתו, משום דיש בכלל אשה ובתה כמה ערות הנ״ל, שאינן נכללין בכלל לשון חמותו ובת חורגתו. מיהו הרמב״ם ריש הלכות שגגות נקט לכולהו כפירוש רק דתנא דבן רק שם הלאו נקט]. ודין כולן כשהיו במזיד והתראה בפריפה, ובלא התראה רק בכרת, ובשונג בחטאת: ו) ואם במזיד ובהתראה, בחנק: ז) לפילו אחותו רק מאביו או רק מאמו: ח) בין אחיו מאביו או מאמו: ט) אבת אחי אביו מהאב. אבל אבת אחי אביו מהאם, או אבת אחי אמו, כולהון בכיות הן [הרמב״ם פ״ח מאישות]: י) כל המעוין עד הכא, אם במזיד ובהתראה חייב מלקות. מיהו כשילקה נכנר מכרת. ובלא התראה חייב כרת. ובשונג חייב חטאת: יא) מברך שם ידוד. וי״א דגם בשם אדני חייב, ובשאר שמות אינו רק לאו. ומנדף אינו חייב רק כשיברך שם בשם. אבל המברך שם הקב״ה בשם ע״ז, רק קללון פינעין בו [רמב״ם פ״ב מע״ז]. ולמ״ד מגדף היינו המזמר נע״ז, נ״ל דמיירי בעבודתה בכך, וקמ״ל דאפילו בעבודה בפה חייב. [והקשה אאמ״ו הגאון״ל מ״ש מאמירה לשבו״ס דאות רק שבות.

ואת״ל אתם אין האמירה נופה הענירה רק גרם עבירה, משא״כ מגדף. עכ״פ מ״ש תוספ נקוד ומנהיג בקול מאמירה לעכומ״ז. ותירץ, דעכומ״ז לדעת עלמו עושה, משא״כ בהמס עושה ע״ד האדם]: יב) בדרך עבודתה. אבל המזבח, והמקטר, והמנסך, והמשתחוה, אפילו אין דרך לעבדן בכך חייב עליהן: יג) שמוסר בני לכומרי מולך, שיעשו בו מימוסיהם, ואח״כ יביאוהו לאביו, והאב ישאלו בין ב׳ מדורות, אבל אינו שורפו [ועמ״ש פ״ז דסנהדרין פי׳ פ״ו]: יד) וכך מעשהו. מקטיר קטורת ידוע, ומניף בארבעה הדם אילך ואילך ולוחש מלות ידועות לפני גולגולת המת שעומד לפניו, ואז השואל שומע השובת שאלתו כאילו יוצאת מתחת כתף הבעל אוב, או כאלו יולא מבין פרקי אצבעותיו, כי לדעתם שם יושב אז הרוח של המת [ועי׳ מ״ש סנהדרין פ״ז פי׳ פ״ב]. ושייר תנא ידעוני [והוא שמכנים אצם עוף ידוע או מיה ידועה בפיו, ושואה משני תעתועים, ויפול בנכפה וידבר עתידות (ועי׳ שם פי׳ ע׳). ולהכי שייריה תנא, מהזכירה תורה לאוב וידעוני בלאו א׳, להכי בעשה שייכן בשונג בהעלם א׳, אינו חייב רק חטאת א׳, להכי לא נקט תנא רק שם הלאו כלעיל סי׳ ה׳. [ולהמל״מ פ״ד מהגנות, קיי״ל בהא כר״ל לגבי ר׳ יוחנן, ולהכי לא נקטה מחני׳ ידעוני מדאין בו חטאת, משום דעל פי הדוב אין בו מעשה. ואם היה בו מעשה ועשה אותו בהדי מעשה אוב חייב ב חטאות [ועי׳ יבמות דל״ז א׳ תוס׳ ד״ה הלכתא]:

אשת האב. בכ״ק.. אב. והאשה המביאה (את) הבהמה עליה. במס״ב ואשה. ונ״ל; בכ״ק המביאה עליה את הבהמה; בד״ב ליתא לעלי עליה. הבא על אשה. בכ״ק והבא. ו(ע״ל) אשת איש. במס״ב ליתא. ועל אחות אביו. בכ״ק על.. וכן בסמוך ג״פ הלשונים. אחי אביו. בד״ב וכ״ל ובמס״ב..אביו ועל אשת אחי אמו. המגדף. בכ״ק ובמס״ב והמגדף.

תוספות חדשים

פ״א בר״ב ד״ה המגדף מבכן כו׳ ומסיים רש״י ואיכא למ״ד מזמר ומשורר לענודם זרה ע״כ וכיון פלוגתייהו בסוגיין. ונ״ל לפי זה דעבודתו בכך דאל״כ היכי מהייב הא לאו מלכתא עבודות היא:

אור גדול

פ״א בתוספת חדשים ד״ה ומסיים רש״י כו׳ וצ״ל כו׳. וכ״ת להר א ברש״י מנחדרין (ס״ד ב׳).

לקוטים

תיי״ט ד״ה והאשה וכו׳ דנגברי קתניב וכו׳ אינוש דאמרן לעל דמייגא לתא למיסר שאם עשאן בהעלם א׳ חייב על כל א׳ וא׳ תנא דפתני׳ חייב בנגרא שעשאן בהעלם מ׳ ודל מנהון האשה הנרבעת ותנא ל״ג מעלות דלא אמרת בגלי קא חייב וכגון בנגעלה לבנה ולתנה ולחמיה ולבן בעלה ולבהמה וכן כולהו הוי בגרי ל.ו הבא על הזכור ועל הבהמה ולא הוו אלא ל״ב ומיתא שני לאמוציו מיוכא דל״ג מעלות בהעלם אחד (ב״ד):

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

יוחנן שם דף ס"ה]: פגול. לכון הר"ב קדשים שחשב לאכלן חוץ לזמן או חוץ למקומן. ודברי תימה הן דבגדיה שניטו במשנה ג' פ"ב דזבחים חוץ למקומו פסול ואין בו כרת: והמעלה. מתקיף לה רב ביבי בר אביי. כיון דאיכא תרי העלאה. מוקטרי אברי פנים מוקטרי אברי חוץ. כדכמעינן מפלוגתייהו דרבנן ור' יוסי הגלילי במתני' דרפי"ג דזבחים. והכא ליכא לשנויי שם הטלאה קחני כדלעיל בעובד עבודה זרה ומחלל שבת. דשבת ועבודה זרה חגא יתהון במקומן. דתנן במסכת שבת פ"ז [מ"ב] אבות מלאכות ארבעים חסר אחת ובסנהדרין תנן בפ"ז [מ"ז] אחד העובד והאוכל הזובח כו' מצא"כ המעלה דלא חגא בהדיא [והתוס' הקשו פי"ג דף ק"ז דעבודה זרה נמי ליכא למשמע ממתניתין דהתם. אבל חגוק חטאת אהכך עבודות. אבל חגוק חטאות לא שמעינן מינה] והתם בגמ' פי"ג דזבחים. איתא נמי להך אתקפתא. דהכא אגב גררא מייתי ליה. ואסקה התם בקשיא. וכתבו התוס' דקשיא דלא משני הכא דכריתות כרבי יוסי הגלילי דפטר מוקטרי חוץ במשנה דזבחים רפי"ג: המפטם. את הסמן. פי' הר"ב במקל סממנים ובמדת הסמן כמו שעשה משה שנאמר (שמות ל') ובמתכונתו לא תעשו כמוהו. כמוהו הוא דאסור אבל חליו שפיר דמי. גמ' [דף ה']. ומ"ש הר"ב והוא שיעשנה לסוך בו. אע"פ שעל הסוכה עצמו ביסוך בו פטור כדלקמן. ומ"ש הר"ב אבל המפטמו להתלמד או למסרו לגבור. איתא מתכונתו מן ובמתכונתו [דקטורת] וכתיב לגבי קטרת. לא תעשו לכם. לכם הוא דאסור הא למסרו לגבור פטור. גבי סמן נמי למסרו לגבור פטור. גמ'. [*ואע"ג דמשמע דהך דלהתלמד איט ענין בפני עצמו. דהא לא יליפינן אלא למסרו לגבור ויסיה להתלמד פירושו כדי למסרו לגבור. ובברייתא נמי. וכן בפיסקא ללמד בו למסרו לגבור. מ"מ הרמב"ם בפ"ב מהלכות כלי המקדש העתיק להתלמד בה או למסרו לגבור וכ"ל דהוי בכלל למסרו לגבור הואיל במה שעשה להתלמד יהיה לתועלת לעצמו לגבור לכשירלה. ובברייתא דפטום הקטרת גרסינן להתלמד בה או למסרו לגבור]: המפטם. פירשתי במשנה ב' פ"ג דמכות: והמפטם את הקטרת. כתב הר"ב אם לקח מכל אחד מהם כפי משקלו הקצוב בדברי חכמים. בברייתא בגמרא. והיא יתוב בכל סדורי התפלות. ומכל מקום ז"ם הר"ב כפי משקלו הקצוב. לאו דוקא. דהא גבי קטרת לא כתיב כמוהו כמו בסמן. וכ"ת כי היכי דילפינן סמן מקטרת דלמסרו לגבור פטור. ה"נ תהדר קטרת ונילף מסמן דלתלתין פטור. הא אמרינן בגמרא דליתא. דבקטרת כתיב והקטרת אשר תעשה כל עשייה דקטרת אפשר דמקטיר פרס שהרית ופרס בין הערבים. אלא לא"ק הר"ב. אם לקח מכל אחד מהם כפי משקלו הקצוב עד שיהא ראוי להקטיר אינה שיעור. ולא בעינן עד שיעשה כולו כמו בסמן. [*וכתב הר"ב והוא שיעשנה להריח בה. שכן הוא בפי' בכתוב. ומסיים רש"י אבל המריח בקטרת של בה"מ לא אחרה ולא כרת וכו'

המחלל את השבת. בכי"ק וחמחלל..; במסב"ג ומחלל שבת. (את ה)קדש. במכב"ג ליתא. והבא לפקדש. במסב"ג ..אל המקדש; בכי"ק ..על המקדש. האוכל חלב ודם נותר. בכי"ק ובמסב"ג והאוכל ..ונותר. פגול. במסב"ג ופגול; במשניות ד"ו וביומא פגול ופמא. כד"נ ובכי"ק ופגול ופמא. והשוחטומעלה. במסב"ג והשוחט ומעלה וכ"ה ומעלה גם מ"נ. האוכל חמץ. בכי"ק ובמ"ב ג' והאוכל. המפטם את הסמן. בכי"ק ובמסב"ג וחמפטם..

המחלל את השבת[טו]. וטמא שאכל את הקדש[טז]. והבא למקדש טמא. האוכל חלב ודם נותר[יז] פגוליה[יח] השוחט והמעלה בחוץ[יט]. האוכל חמץ בפסח. והאוכל. והעושה מלאכה ביום הכפורים[כ]. המפטם את השמן[כא]. והמפטם את הקטורת[כב].

הוספות חדשים

תוי"ט ד"ה המפטם כו' פטור כדלקמן. ודוקא כסך בסמן שעשה משה חייב: בא"ד לעשותו לגבור ואע"ג דאשלם לא היו צריכין לסמן אחר דהא סמן על משה מתקיימת לעולם אפ"ה שייך לומר למסור לגבור לגמרא שידעו לעשותו ולא שימשתו ממנו (תוספות דמיר דף מז):

ראשון לציון

פ"א א תוי"ט ד"ה פגול לכון הר"ב כו' ודברי תימה הן כו'. ע' יסל"מ:

אור גדול

במשנה והבא למקדש טמא. וטמא שנכנס דרך נגין להיכל פטור שנא' ואל המקדש לא תבא דרך ביאה אסרה תורה. ברייתא בשבועות(י"ז ב') ובתוס' שם ד"ה וטמא הקשו אמאי פטור תיפוק לי' דחייב משום נגע דהיכל נופי' שהרי נתקדש כדמשמע בפסחים פ"ו א' נבי הא דאמר רב נגין ועליות לא נתקדשו וסריך מהא דתניא אבא שאול אומר עליית בית קדשי קדשים חמורה מבית קדשי קדשים ומשני שאני היכל כו' ומסתבר דנגין ועליות דין אחד להן ותרצו דאע"פ שנתקדשו עליות נג ההיכל לא נתקדש. גם בריטב"א הביא דיבור זה מ' תוס' והביא עוד תירוץ אחר דגם נג נתקדש. ונראה ראי' להריטב"א להתירוץ האחר מתוספתא דכלים דבתר ההיא דאבא שאול שהובא בפסחים (שם) תני ר' יהודה אומר נג הי' מקודש מן הכלי' שלא היו עולים שם אלא א' לשלש שנים לתקן. ואין בידי התוספתא לעיין בו רק התוספתא הזו הובא בילקוט שמעוני (ריש נשא רמז תרצט) יע"ש דהביא מספרי זוטא. וא"כ מבואר דנתקדש. אמנם אשר דיה כוונת הגמ' דפסחים שם בהא דפריך ת"ש ונגו קודש. ובמיונתם נ"כ אהברייתא חנ"ל.ולת' הגמ' היינו דנתנו בו קדושה אבל אינו קדוש מה"ת ואם כנים אנחנו בזה י"ל דלבתר דתי' הגמ' על נגו כנ"ל.שוב כ"צ לתי' הגמ' על עליותדנ"כ אשר ליישב כעין

יכין תפארת ישראל בועז

טו) שעשה אחד מנ"ע מלאכות או מתולדותיהן [ועי' רש"י פ"ז דשבת]. וכל העוברין עד כאן חוץ מהבעילות, כולן במזיד והתראה בסקילה. ומהשחא מתחיל תנא למנות עד אחר הסך בסמן המשחה, הכל בכולהון במזיד והתראה חייב מלקות ונכפר מכרת, ובלא התראה ובמזיד, חייב כרת. ובשוגג חטאת: טז) אף דנסב הבשר טמא, דהרי נטמא הבשר כשלקחו הטמא בידיו לאכלו, עכ"פ הרי טומאת הגוף קדש ואף שנטמא הבשר קודם שנטמא הגוף, עכ"פ הו"ל טומאת הגוף איסור כולל, ואיסור חל על איסור, [כזבחים פי"ג מ"ב. והא דהכסיל תנא מלת טמא לבסוף. תיקן פ"ר א"ם: זאוקיל, דקמ"ל דאפילו נגנס למקדש ואח"כ נטמא במקדש, חייב כשבאה כדי עבודה כרפ"ב דשבועות]: יז) בשר קדשים שנהותר אחר זמן אכילתן: יח) כשאכל בשר מקדשים, שחשב בא' מד' עבודות שבהן, שחיטה, קבלה, הולכה, זריקה, לאכול או להקריב מהקרבן אחר זמן הראוי, מקרי פגול שחייב עליו כרת. אבל בחשב לאכול או להקריב חוץ למקום הראוי, אע"נ דג"כ נקרא פגול, אפ"ה באכל ממנו פטור מכרת: יט) שנתן לו העלה קרבן חוץ לעזרה (א): כ) שאכל או עשה מלאכה ביו"כ: כא) שריקה סמן כמדה ומשקל הסממנים כמו שעשה אותו מטרע"ה במדבר. ודוקא כשעשה אותו כדי ביסוך בו אדם. אבל בעשאו להריח או אפילו להתלמד, אף שמעולם לא עשה טוב אחר שעשאו מטרע"ה [כפ"ם ד"ס כ'], אפ"ה פטור (ב): כב) שרקח יחד י"ח סממני קטורת שבמקדש, כשיעור הראוי

פ"א (א) אב"י הקשה בפ"ם (ד"נ ב') למה לא חני תרי העלאה, מוקטרי אברי פנים ומוקטרי אברי שחוטי חוץ. והקשו בתו' (זבחים ק"ז א' ד"ה דאיכא) דלשני דמתני' ריה"נ היא דפסר מוקטרי חוץ. ול"ם נ"ל דלא אפסר, דהרי מייתא דל"ו כריתות דנקט ברישא דמהניתין, היינו לומר שאפילו עבדן כולן בהעלם א' חייב, וכפ"ם כאן, והרי לריה"נ כשאחסן בחוץ הו אינו חייב על העלאה בחוץ. והרי השוחט והמעלה חייב במתני' בחתי'. ואומר, חכם בני ושמח לבי דא"ל דשוחט ומעלה מייתי בב' גופים. ליתא דמדל"ק השוחט בחוץ והמעלה בחוץ נלי תנא דשתיה דבקרבן א' קמייתי: (ב) ונ"ל דא"ל שיאמר בפה שעשהו לסוך, אלא בחשב כן שני שיהחייב קרבן. ולפ לבתר מ"ש הוס' [ב"מ מ"ג ב' ד"ה החושב] דבחושב לשלוח יד או לפגל קרבן, צריך דבור ממש ולא כני במחשבת לב. היינו רק היכא שאין עושה מעשה איסור הרי גם במחשבת פגול, המעשה נופל מלה סיה. משא"כ הכא המעשה נוכה לאסור הוא אלא שאינה חייב עליה בלי מחשבה, להכי די במחשבה לחוד, ובכל מויד במעשה איסור שמחייב ע"י מחשבתו. [אולם רש"י סתר מ"ע, דבקדושין [מ"ב ב' ד"ה לחייב], משמע דאמחשבה לחוד מחייב בפיגול, ובפסחים [ס"נ א' ד"ה והכא] כ' רש"י בפירוש דצריך דבור במפגל וע"ע]. ומלת פעמים, הוא לשון סממה בלשון המשנה, כמו שור פעמים [בילה ל"ח א']. וכ"כ פעמוני מילי בעלמא [ב"מ ס"ז א']. ר"ל משמין עמיו במינין שאינן בדוקא. וה"נ ר"ל שמשמין את הסמן עם ריח טוב:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

והסך בשמן המשחה. שעשה משה. שלא לצורך כהונה ומלכות היה. שלא היו נוחנים מאותו שמן אלא על ראש כ"ג. ואפילו היה בן כ"ג מושחים אותו באותו שמן שעשה משה במדבר. וממנו מושחים מלכות בית דוד. ואין מושחין מלך בן מלך. אם לא היה שם מחלוקת כמו שמשחו שלמה מפני מחלוקתו של אדוניהו. ויואש מפני מחלוקתו של עתליה. ויהואחז מפני יהויקים אחיו שהיה גדול ממנו. ומשיחת הכהנים היא. שיוצקים מן השמן על ראשו ומושחין בין גבות עיניו כמין כ"י יוצא. ומשיחת המלכים כמין מזר: **הפסח והמילה בחצות עשה.** ויש בהן כרת. ואין קרבן על שגגתן. אבל סולחו הקב"ה לא תעשה עיניהו. והייבים על שגגתן קרבן. ואין קרבן אלא על לאו. דגבי קרבן כתיב (ויקרא ד') ועשה מישחים אותו דכתיב (ויקרא ו') והכהן המשיח תחתיו מבניו ימשח קרא והכהן שתחתיו מבניו מאי המשיח. הא קמ"ל דאפי' מבניו. ההוא דמשח הוי כ"ג. ואי לא משח לא הוי כ"ג. ומ"ש הר"ב וממנו מושחים מלכי בית דוד ["משבא דוד. אבל שאול נמשח. רש"י] ואין מלכי ישראל מושחין. גמ' · דכתיב (שמואל א' ט"ז) קום משחהו כי זה הוא. זה טעון משיחה ואין אחר טעון משיחה. והא דאליעא משח ליהוא. מתרגים בגמ' באפרסמא דכיין ולא בשמן המשחה. ומ"ש הר"ב ואין מושחין מלך בן מלך. דכתיב (דברים י"ז) למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו כל הימים. ירושה היא. ומפני מה משחו את שלמה מפני מחלוקתו כו'. ["דאמר קרא בקרב ישראל בזמן שלום ישראל הוא המלכות ירושה. כדכתיב הוא ובניו וא"ל משיחה. אבל כי איכא מחלוקת לאו ירושה הוא. ובעי משיחה בתחלה]. [ומ"ש] ויהואחז מפני יהויקים אחיו כו' ובגמ' מקשים מי הוה שמן המשחה. והא יאשיה גנזו. כדכתב הר"ב ברפ"ו דשקלים. ומתרץ באפרסמא דכיא. ותמהני על הרמב"ם שכפ"ח מהלכות כלי המקדש פירש להא דיהוא שהיתה בשמן אפרסמון. ודיהואחז לא פי' בו כך: **הפסח והמילה במ"ע.** כתב הר"ב אבל סולחו הקב"ה לא תעשה עיניהו. לאוי דעבירות מפורשין הן. ומגדף מלינו לאו (שמות כ"ג) אלהים לא תקלל. ונעבודה זרה (שם ל"ד) לא תשתחוה לאל אחר. והגותן מזרעו למולך. ומזרעך לא תתן להעביר למולך (ויקרא י"ח). ובעל אוב אל תפנו אל האובות (שם י"ט). והמחלל את השבת לא תעשה בו כל מלאכה (שמות כ'). רש"י. ומאן שאכל את הקדש כו'. כבר כתבתי לאחריתם במסכת ב' פ"ג דמכות. ע"ש. ["ואף דכתיב בסוף פרשת קדש לי (שם י"ג) ובמרת את החוקה הזאת. ור"ע מוקי ליה בפסח. כדאיתא בסוף עירובין [דף נ"ו] הא מסקינן התם דהשמר לעשה עשה. וכשלמדתי מסכת עירובין. הקשה לי אחד מבני הישיבה למאי מקשה מדר"ע. הא איכא תרי קראי אחריני דכתיבי בפרשת משכו בענין הפסח ולפרוך מנייהו. ואליבא דר"ע שנאמר (שם י"ב) ובמרתם את הדבר הזה לחק לך ולבניך וגו' ונאמר (שם) ובמרתם את העבודה הזאת. והביבותיו דהני תרי קראי אין לפרש לשון דובמרתם דכתיבי בהו שיהיו מבמעותן על אחרה לקיים הדבר ולעבותו. דקרא קמא ובמרתם את הדבר הזה לחק וגו'. אילו היה ענינו במירת קיום ועשיית הדבר א"כ יתחייבו פסחי דורות בכל עבודות של פסח מצרים. אף בנתינת דם על המשקוף ומזוזות וכיוצא בפ"ע דפסחים מבנה ה' שא"ל. ואע"פ שכתבתי שם דכתוב מפרש הטעם של נתינת דם הזה שהיא מבוס שלא יתן המשחית בעבר בלילה הוא. מ"מ אילו היה מבמעות הכתוב של ובמרתם את הדבר הזה לחק וגו' על קיום ועשיה. הייתי מוכרחים לומר שאע"פ שבטל הטעם מ"מ נזירת הכתוב לעבות כן לדורות זכר לשל מצרים. דהא לא כתיב מיעוטו בהדיא על נתינת דם הזה. כמ"ש מיעוטי באיכך דמחולקים בהם פסח דורות מפסח מצרים. אלא אין ובמרתם הזה אלא במירה בלב שיזכרו שע"י העבודה הזאת זכו וילאו ממצרים. ובמירה זו שבלב יהיה לחק וגו'. וקרא תניין ובמרתם את העבודה הזאת. אינו ציווי כלל. אלא מספר והולך נמשך אל והיה כי יאמרו לכם וגו' מה העבודה וגו'. וה"ק קרא והיה כי תבואו אל הארץ ובמרתם וגו'. כלומר שתהיו שומרים ועושים. ואז כי יאמרו לכם וגו'. ודומה לזה כתבו התוס' פ"ק דקדושין דף ט"ו בד"ה כי טוב לו עמך. שאינו אלא ספור דברים בעלמא. ולא דרשינן מיניה מידי. ע"כ. כך נ"ל ברור]: **ב** על אלו הייבים כו' ועל שגגתן חטאת. ובעמאת כתבתי במ"ג פרק ב' דהוריות

והסך בשמן המשחה (ב). **הפסח והמילה במצות עשה** (ב): **ב** על אלו הייבים על חטאת חלק חטאת ביניהן. והייבים בעמאת דקתני המפטם את הקטרת במילגה. ול"ת דבעי למיתני. פיטומין בהדי הדדי. נתינתו לאפוך המפטם את הקטרת. והמפטם את השמן. והסך בשמן המשחה. אמאי פלגינהו לשמן. אלא הא קמ"ל מה קטרת לאו בפני עצמו וחייבים עליו כרת בפני עצמו. אף מפטם שמן וסך [בשמן] נמי כיון דלאו בפני עצמו חייבים עליו בפני עצמו. גמ'. ומ"ש הר"ב ואפילו היה בן כ"ג כרת בהנך הרי אינם אחר ירקח כמוהו ואחר יתן ממנו. קיי"ל כל מקום שאתה מוצא שני לאוין וכרת אחת חלק חטאת ביניהן. והייבים בעמאת דקתני המפטם את הקטרת במילגה. ול"ת דבעי למיתני. פיטומין בהדי הדדי. נתינתו לאפוך המפטם את הקטרת. והמפטם את השמן. והסך בשמן המשחה. אמאי פלגינהו לשמן. אלא הא קמ"ל מה קטרת לאו בפני עצמו וחייבים עליו כרת בפני עצמו. אף מפטם שמן וסך [בשמן] נמי כיון דלאו בפני עצמו חייבים עליו בפני עצמו. גמ'. ומ"ש הר"ב ואפילו היה בן כ"ג

יבין תפארת ישראל בועז

הרחוי להקטרה. והכא נמי חוקא בעשאו להריח, אבל להתלמד לו למסרו לגבור, פטור: כג) שנעשה רק פעם א' ע"י משה, ומושחין ממנו את הכה"ג בין גבות עיניו תמונת X והוא מי יוונית [עי' מיש זבחים פ"י סי' ל"ז]. ולמלך מזרע דוד מושחין במלחו כמין מזר [עי' רמב"ם פ"ח מכלי מקדש ה"ט]. ואין מושחין למלך בן מלך, רק בשום מחלוקת מי ימלוך. וכשסך זר ממנו כזית, הו אפילו מלך וכוה"ג בסכו מהשמן שברלתשם במקום אחר בנוסן כזית, חייב כרת [רמב"ם שם פ"י]: כד) ולהני אף בכשהזיד ולא עשאן, חייב כרת, אם"ה אין חטאת בשגגתן (ג): כה) על כל אלה העשות דתני לעיל: והטמאה. ה"ט משום דהכא בעי להשמעינן חיוב כרת דידהו, והרי כרת לפיגול ילפינן מנותר, בנ"ש דעון עון. ומדאיירי בקרבנות, נקט בשוחט והמעלה בחוץ. והדרר תנא איסור אכילה בשאינן מוקדשין. ופתח בחמץ דחמור שאסור אף בהנאה, ואריך ביאור. ואח"כ נקט איסור אכילה ביו"כ. ואגביה נקט נמי איסור מלאכה ביו"כ. אח"כ נקט תנא שאר חיובי כרת, שהם על מעשה. ונקט החלב מעשה איסור במוקדשין, מפטם שמן ומפטם

(ג) אב"י הגה רתוי"ט בד"ה הכא, תמה על הסדר דנקט בכל הלאוין, מן אמת שאכל הקודש עד סוף המשנה. וה"ל נקט באותו סדר עצמו בפ"ג דמכות, והוא אלא כסדר שהוזכרו בתורה. ול"מ נ"ל, תחלה נקט תנא איסורי אכילה דמלוי עכי, ונקט בהדי כל חד מה שיש לו שייכות עמו. ואח"כ נקט שאר האיסורים והשייך עמהם. ובכל חד מהנך תרי בבא, נקט תחלה מוקדשים, ואח"כ שאינן מוקדשין. וזהו סידורן. עמא שאכל קודש. ואגביה נקט בהדיה הכא לנקדש, דטומאת מקדש וקדשיו שייכים אהדדי. ואגביה נקט מותר ופגול שהם קדשים שנכפלו. רק אקדש ותנא החלה חלב, משום דחלב הוא דבר הקרב ע"ג מזבח. ואיסורו חל קודש איסור מותר וכיגול. ואגב חלב נקט דם כלשון תורה, כל חלב וכל דם. ואקדים איסור מותר לפיגול, דלא כבכל דוכתא דנקט הפגול והמותר

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

והפסח והמילה. עיינינן נ"ו ובחיים ק"ו ע"ח: **ב** על אלו הייבין. נ' ע"ח ובהגמי יומא פ"ח ה"ו ע"ח ופ"ח המפרשים פ"ז:

שנויי נוסחאות

והסך בשמן המשחה. במכ"כ **והסך את השמן חמשחה** וכ"ה במכ"כ ד"ו (שם ..שמן..) **הפסח והמילה בחצות עשה.** בכ"ק ובמכ"כ **והפסח והמילה מצות עשה:**

תוספות חדשים

שם תוי"ט ד"ה הפסח ובמילה כו' והשיבוהו כו' ובכל ממנו מה צדקו במילתין והוא מיקוט אהך קרא דוסמרתם את הדבר הזה לבניך פסח דוהות אלא יביא אלא מן הכבשים ומן הצאן ע"כ הרי מפורש אלא כדבריו ז"ל דכתב דאיט אלא שמירה בלב:

אור גדול

בעין דתי' על הגב. ויתיישב בהבי דברי הרמב"ם דלא הביא הא דעליות היובל נתקר שו דלמסקנא שוב ל"צ לתי' זה ושפיר י"ל דגם עליות היובל לא נתקדשו ויש לעיין בכל זה:

לקוטים

תוי"ט ד"ה והסך וכו' והמיהי על הרמב"ם וכו' ולע"ד דבשלמא הכיא דיהוא סולרך הרמב"ם לכתבו בהדיא אלא נמשח אלא בשמן אם אמרו לחודיא הדין אמור בחמות מלכי ישראל אלא למלכי בית דוד אבל וכי היכי דלא מקשי מיהו מסיס סולרך לתרץ דבשמן אפרסמון הוה אבל דיבואחז אין שם מקומה לענין דינא לבאר אלא היה אלא בשמן אפרסמון דהרי טעמא הוה מבוס דלא הוה שכיח בשמן המשחה שיאשיהו אבינו נכנו ואה"נ דאי הוה שכיח היו לריכים למשחו בשמן המשחה מפני המחלוקת כמו שנעשה לשלמה ויואש וא"כ למה יאריך הרמב"ם בספרים כיון דלא נ"מ לדינא ובוונתו בתנור לפסוק הלכות ולא זולת ועוד דעיקר הדבר כבר כתבו בכפ"ד מהלכות בית הבחירה שיאשיהו המלך גנז הארון ונגנז עמו מעה הארון והגלגלת ושמן המשחה ע"ש וא"כ ממילא מובן שמ"ש כאן שמשחו את יהואחז דא"א לומר בשמן המשחה דהו לא הוה שכיח עכו"ל אלא דמ"מ לא הוצרך לאמרו עוד בפירוש מעשה דאמרו דליבא נפקותא לדינא (ע"ש):

דהוריות: ועל שגגתן חטאת. פירש הר"ב כגון הבא על אחת מן העריות בסבור שהיא אשתו והבא על הזכור ועל הבהמה בסבור לבא על אשתו שלא כדרכה. ובא על הזכר או על הבהמה ואח"כ נודע לו דזכר הוא או בהמה היא. והאשה המביאה נמי דסבורה להביא אדם והביאה בהמה. ודה דסבור טהורה היא. ומגדף בסבור מברך הוא בס בן ג' אותיות וברך בס בן ד' אותיות. דאינו חייב אלא על בס בן ד' אותיות. כדאמרינן בפ"ד מיתות. עבודה זרה כו' מולך בסבור להעביר אדם אחר והעביר את בנו. בעל אוב וידעוני בסבור אחר. בבת בסבור חול הוא. קדש בסבור בשר חולין הוא. מקדש בסבור בית אחר הוא. חלב בסבור שומן. ודם בסבור שחוט. ל"א דם בסבור שדם חגבים או דם דגים הוא. לשון מורי. עיבר ופגול בסבור כשר הוא. בותר בחוץ בסבור בהמת חולין היא. מעלה בסבור *)במות אלו של גבור מותרות ומוקי לה לקרא בבמת יחיד. פסח ויו"כ בסבור יומא החול הן. שמן וקטרת נתכוין לסמנים אחרים ונמלאו שם הסמנים הכתובים. רש"י. ומ"ש הר"ב האומר אין שבת בתורה כו'. כגון חנוק שנשבה לבין הגויים. ולא שמע מעולם שיש שבת. דאינו שמע ונכשיו שכחו. חייב. כמ"ש הר"ב ברפ"ז דשבת וז"ל. כל השוכח עיקר שבת כו' חייב חטאת אחת בסבור אין שבת בתורה. ואע"ג דמעיקרא שמע ועכשיו שכחו. ע"כ. ולומר אע"ג דמעיקרא שמע דאל"ה פטור לגמרי. והרמב"ם בפ"ב מה' שגגות פסק דאפילו לא שמע מעולם נמי חייב: מפני שהוא בעולה ויורד. פירש הר"ב ואין אחס אלוי בה. אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת קבועה. ופירש בתי"ב דאמר מאיר מהדרי דאמר תון מן המטמא מקדש וקדשיו וקאמרי דאף

*) כ"ה בד"ק וכ"ה לפנינו בכס"י. ובד"פ בהמות אלו כו' מותרות בבמות וע' כרס"ש

יכין תפארת ישראל בועז

כו) ואפילו לא ידע מעולם שזה חטא. כגון תינוק שנשבה בין העכו"ם, לא מחשב לוגם [בשבת פ"ח ב' ורמב"ם פ"ג משגגות ה"ו, ודלא כרש"י וכר"ב]. מיהו אינו חייב חטאת עד שיהיה שוגג מתחלה ועד סוף עשייתו. ואפילו ידע שדבר זה אסור בלאו, אבל סבור שפטור מכרת, מחשב שוגג וחייב קרבן. אבל כשידע שחייב כרת על חטאת זה, רק שסבר שפטור מקרבן, שגגת קרבן לאו בשגגה היא [רמב"ם שם ה"ב]: כו) אלא ידע אם חטא או לא. ודוקא דאיקבע איסורא, שידע וודאי שיש כאן איסור, רק שאינו יודע אם חטא בו. כגון שהיה לפניו ב' חתיכות, א' וודאי חלב וא' וודאי שומן, ואכל א' מהן בשוגג. או אשתו ואחותו עמו, ובעל אחת מהן. או שעשה מלאכה ביום א', ואינו יודע אם בשבת או בחול עשה [ולחוס' כריתות די"ז ב' ד"ה מדסיפא], דוקא בעשה מלאכה בביה"ש קרוב לת"ש, דאיקבע איסורו כל היום], חייב אשם תלוי. אבל בלאין שם איסור וודאי כגון שהיה לפניו חתיכה א' שמסופקים בה אם היא חלב או שומן, ואכלה בשוגג פטור מאשם תלוי. וצריך נמי שיהיה חטא שחייב בזדונה כרת, ובשגגתה חטאת קבוע: כח) נקרא כך מבוס דחולה ומנגן עליו מיסורים בשוגגי במיס, עד שיוודע לו שבוודאי חטא, ויביא לא חטאה קבוע: כט) ר"ל מפני שכשיוודע לו שבוודאי חטא, מביא קרבן עולה ויורד [דהיינו אם הוא עשיר לא הוא עולה בחיובו, שחייב להביא כשבה או שעירה להטאת. ואם עני הוא, אז יורד בחיובו, שדי לו להביא ב' תורים או ב' בני יונה א' לעולה וא' לחטאת. ואם אין ידו משגת גם לזה, אז די לו להביא עשירית האיפה סולת למנחה, בלי שמן ולבונה, והוא הנקרא מנחת חוטא, וזה יליפינן בנ"ש דאין אשם תלוי בא רק כשחייב על הודע אלו חטאת קבוע [דהוריות ד"ת ב'. ואיצטריך הש"ס לעשה זה משום דגם בטומאת מקדש שיך איקבע איסורא, דשרי אינו חייב כרת רק בנכנס בטומאה מפתח עזרת ישראל ולפנים [במנחות כ"ז ב'], א"כ משכח"ל שפיר שנכנס בטומאה בתחד מהעזרות שלפנינו, ואינו יודע אם לעזרת ישראל או לעזרת נשים נכנס. וכ"ב מגדף הרי אינו חייב רק בביקר שם המיוחד, וב' שמות לפנינו ואינו יודע איזה גידף. וכ"כ בכל איך דתני במתני' שיך לתחזק איסורא, כגון השותה וטמאה בחזון, הרי אינו חייב רק בטמאה כרתים המוכת שבחזון, ודבר הלאוי להקריב בפנים [בזבחים ק"ח א' וק"ט א'], א"כ משכח"ל שהיה ב' חתיכות לפנינו, וב' גבשושיות לפנינו, א' מוצת בגוי, וא' סלע, ואינו יודע איזה חתיכה טמאה, או על איזה גבשושית הטמאה. וכ"ב בע"ז, הרי אינו חייב רק בעבודה שבעולתה בכך, וזה אינו יודע אם פיטר עלמו לפטור וזרק אבן למרקולים, או איפכא. וכן מעביר זרעו למולך, כ' ילדים לפנינו, א' בנו וא' שאינו בנו, והעביר א', ואינו יודע איזה העביר. וכן מפטם שמן וקטורת, שאינו חייב בשניהן רק בשעשאן כפי המשקולת האמור בתורה, והיו ב' מיני שמן או קטורת לפנינו, וא' מהן חסר, ופיטם א' מהן ואינו יודע איזה. וכ"כ בסך אינו יודע אם בשמן המשחה שעשה משה או בשמן אחר. וכן בכשל אוב, שהיה גלגולת מת לפנינו [בסנהדרין ס"ה ב'] ודבר אחר בשין גלגולת ובאל בא' מהן. וכן כולהו שנזכרו במתני' שיך בהן שפיר איקבע איסורא]: ל) בחיוב חטאת: לא) ומדפטור על הודע שלו

מחטאת

ציונים

חוץ מן המטמא מקדשי. מי"ל שם כ"ג: וחכ"א אף המגדף. יהונתן מסנהדרין פ"ז ה"ב: תורה אחת יהיה לכם. פ"ו בפרי פ' שלח ופרק מ"ה

שנויי נוסחאות

ב זדונם. שגגתם. וכ"ה במס"כ ג"ו, ובמס"כ לפנינו זדונו, שגגתו, בטעות. מפני. ב"ל ומפני. מגדף שאינו (עושה) מעשה. וכ"ה במס"כ לפנינו; ב"ל ומס"כ ד"ו ליתא; בכ"ל המגדף שאין בו מעשה וכן כונה שאין בו גם בכס"מ:

לקוטים

תוי"ט ד"ה ועל כו' לסבור בבמות אלו וכו' פי' אחר בין בה"מ מאסרו לעולם כל הבמות בין דיחיד בין דלבור ואין עוד איסור להקריב רק בבית הבחירה ובהתנ בהדיא בפ' בתרא דזבחים והשתא זה מעלה בבמת לבור ובסבור אלא לאחר זה שהוא מוקי לקרא דהמר לך פן תעלה עולותיך וכו' בבמת יחיד אבל בבמת לבור הוא סבור דמותר לף אחר בנין בפ"מ וזהו טעותו. ולבור הוא לא הוה"כתי לפרשו אלא לפי ש"ליתי להכ"ד שתלבע בזה עובדא וכתב דא"ל לפטמיהו דאי מקריב בבמת לבור לא"כ אין כאן איסורא דמעלה נתון בהו דיש איסור עשי בבמת לבור בשעת איסור הבמות מבשעת היתרן דבשעת היתרן אין מקריבין אלא בבמת לבור כמ"ש סתו"ע רפ"ד דזבחים מפא"כ בשעת איסורן וכו' אלא דע"ם הוא וכל"ל לאחר איסור הבמות מקריב בבמה של לבור וכסבור בבמות אלו של לבור מותרות ומוקי לקרא בבמת יחיד שהוא סבור אלא אסר להקריב בבמה אלא בבמת יחיד ולא בבמת לבור וכו' ע"כ ומן יליב הס דבריה אלא מיתא ליכתב דמי נתן לזה בבמת לבור להקריבה נתון אלו אסתכום בולי עלמא ואמנם כל עצותו של הכ"ד בזה היה לפי שסברו דברי רש"י מ"ם בשעת איסור הבמות דה"ל כגון ד"ד אינם שבבבו וחלקו כדלעיל פי"ד דזבחים ע"ש ואין ע' בוונת רש"י דיל אלא אחר שנאסרו הבמות אינו אחר שנבחר ירושלים ומלעיל. (ס"ל) ז

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

בחכמים: **ג** כמין בהמה חיה ועוף. הואיל ונאמרה בהן ילירה כאדם. ואין הלכה כר"מ: סנדל. ולד הוא אלא שנפחתה לורתו. ולשון סנדל. שנאוי ודל. כך מלאתי. ורבותי פירשו שהיא חתיכת בשר עשויה לצורת סנדל ורגילה לצוא עם ולד: שליא. שאין שליא בלא ולד: שפיר מרוקם. עור שהולד מרוקם בו שיש בתוכו צורת אברים קטנים. ולפי מעשי כשפופרת של ביצה קרוי שפיר: וכן שפחה שהפילה. דסד"א כי קאמרינן כל מלות שאשה חייבת בה עבד חייב בה. ה"מ מלות השוות באיש ובאשה. אבל יולדת דבנים איתא ובאבים ליתא אימר לא תחייב שפחה להכי הני וכן שפחה שהפילה: **ד** ואין ידוע מה הפילה. אם צורת אדם וחייבת אם דגים וחגבים ופטורה מביאה קרבן שתי תורים אחד לעולה ואחד לחטאת. על של עולה מחנה ואומרת אם מין בהמה ילדתי תהא לחובתי. ואם לאו תהא עולת נדבה. אבל חטאת לא מליא לאתויי. דאין חטאת נדבה. ומייתא בספק. ואינו נאכל. דשמא לאו בת קרבן היא. ומליקתה כנבלה בעלמא. ומשום תולין בעזרה. לא אכפת לן. דכיון דאין למזבח אלא דמה לא חייב אכילה: וכן שתי נשים שהפילו. במחבוא אחת: [אחת] מין בטור. כמין דגים וחגבים: [ואחת] מין הובה. סנדל או שליא. ואין ידוע איזו הפילה מין חובה. מביאים כל אחת שתי תורים ואינו נאכל: אימתי. אינו נאכל: בזמן שהלכו שהביאו

ובלא מעשה: **ג** יש מביאות כו'. התחיל לפרש קרבן חטאת מתפרשת יפה בדברי הר"ב בפ"ג דנדה מ"ד. ששם היא בעיה לענין טומאת לידה. ומה ברלוי להוסיף בה הגני יוסיף שמה שכל הטומאה לידה הרי זו מביאה קרבן והטאתה נאכלת. כמ"ש הרמב"ם בפ"א מהלכות מחוסרי כפרה: סנדל. מ"ש הר"ב ורבותי פירשו שהיא חתיכת בשר כו'. לא דק. דתנאי מינהו לשני הפירושים הללו בברייתא פ"ג דנדה דף כ"ה. ואולי [משום] דהתם נקט תנא בלישניה. לשון של שור קאמר דרבותי פירשוהו יותר. דהיינו שעשוי בצורת סנדל. ומ"מ היינו כלשון של שור. וכ"כ בהדיא בפירוש מ"ד פ"ג דנדה. וכן נמי מ"ש בפי' הראשון. כך מלאתי. לא קאי אלא על מ"ש ולשון סנדל וכו': **ד** המפלת ואין ידוע. שניה בסיפא דמתניתין ו' פ"ג דנדה וע"ש: אמר רבי יוסי אימתי כו'. אבל בזמן שהיו שתיהן עומדות כו'. כתב

יכין תפארת ישראל יכין

מחטאת, פטור נמי על לא הודע שלו מאשם תלוי: לב) ומהבאתא מפרש הגמ כל דיני חטאת. ומתחיל לפרש דיני חטאת שחייב אדם בלא ע"י חטאת [ומפ"ב ולהלן מפרש דיני חטאת שבא על חטאת]. וקאמר, יש יולדות מביאות חטאת ונאכל, ויש וכו': לג) מדלאמר בכן לשון ילירה כבאדם. ואף דבבהמה לא נאמר ילירה. עכ"פ בהמה בכלל חיה שנכתב בה לשון ילירה [כתולין דע"ח]: לד) שיהיה כל פניו כאדם, חוץ מפה, ולחיים, ואף, ובאר הגוף, שאע"פ שהן כבהמה, וחיה, ועוף, אפ"ה אמו טמאה לידה וחייבת קרבן. וי"א דגם בלד מ' מהפנים פני. וי"א דבזה"ז בכל גוונא טמאה לידה [מ"מ פ"י ה"ע מאשו"כ]. [ואילה"ק, לרבנן מי גרע מסנדל ושליא וכדומה דבכולהו אמו טמאה לידה, ובלקמן, אף שאין בו צורת אדם כלל. י"ל דהתם וולד היה ונשחת, ואולינן בתר רובא. אבל כאן הרי קלת תוארו כבהמה לפנינו]: לה) הוא כעין חתיכה הסיא ולד היה, רק שנתמעך בבטן אמו מדדחקו אחיו, או ע"י שהכה דבר על בטן אמו [רש"י נדה מ"ה א' ורמב"ם פ"י מאשו"כ]. ואע"ג דבל"ז חייבת קרבן וודאי משום ולד האחר שעמו, והרי על כל הולדות שילדה תוך מלאות נפטרת בקרבן א'. י"ל דמיירי שהולד הטלד עמו זכר היה, שאין לו רק ז' ימי טומאה, ומדמספקינן שהוא נקיבה תשב י"ד ימי טומאה. ועוד מייתי כמה ג"מ בש"ס [נדה כ"ה ב']: לו) הוא כעין כיס מעור, [קדשים ח"ב] יוד

שהולד במעי אמו מוכח בתוכו, וכשנולד, הולד קורע אותו כיס ויולא מבטן אמו, ומיירי הכא שילדה השליא ואין בו ולד: לז) הוא כעין שפופרת מעור שמרוקם ומצויר בליחה שבתוכו תמונת אדם. דהיינו שהתמונה ארוכה כגודל עדשה, וב' עיניו בראשו, כעין ב' טיפי זהב, מרוחקות זו מזו, וב' נקבי חוטמו כב' טיפי זהב מקורבות אל"ז, ופיו מתוח תחת החוטם כחוט הבער, וחיתוך ידיים ורגלים אין לו: לח) שהתהוו אברים אברים ואוליאוהו מבטן אמו: לט) קמ"ל שפחה, דאף במלוה שאין בוין בה אשה ואיש, אפ"ה כל מלוה שאשה חייבת בה, שפחה ועבד חייבין בה: מ) אם מין שחייבת עליו קרבן, או מין פטור: מא) מיהו בכה"ג מביאה כל אחת התור או היוהה של עולה ומתנת עליו, אם מין חובה ילדתי, הר"ז לחובתי, ואם לאו תהא נדבה, אבל בתור או היוהה של החטאת שמביאה כל אחת, לא מצו להתנות, דהרי אין חטאת בא בנדבה. ואפ"ה מביאתו מדאורייתא מספק, ורק מדרבנן אינו נאכל. [ועי' תמורה פ"ז סי' ל"ח. ותמוהים דברי תוס' הדשים כאן, שהתקשה על הר"ב שכתב דלא הוה תולין בעזרה, והקשה מגזיר [דכ"ע] דאמרינן דהוה תולין בעזרה. ולפע"ד פשוט דכוונת הר"ב דרק מדאורייתא לא הוה תולין בעזרה, וכן מפורש שם בש"ס ע"כ]: מב) דלא עומר שהביאו קניהן והלכו לקן, שאינן יכולים להתנות: מג) דאז מביאות חטאת ח' בשותפות, ומתנות יחד שאותה שהיבת חטאת מלידתה, תהיה זאת החטאת שלה. דדוקא חטאת

לאחר המעשה שהוא בפיו מדבר העלם מאליו אבל בעל אוב צריך להקים בזכרונותיו והקשה זרמותיו חשיב ליה מעשה] וקאמרי מגדף נמי ליה ביה מעשה. כתב תימה לי. ולרבי יוחנן דאמר לעיל הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו [ולומר ולא משום שאין בו מעשה]. מאי אף דקתני מתני' ע"כ. ואלא מיהת מתני' דלעיל דתני מגדף לחייבו בחטאת ר"ע היא דלא בעי מעשה. ומה"ט לא אמר ר"י דלא תנן ידעוני משום שאין בו מעשה כדאמר ר"ל. דמתני' ר"ע היא ולא בעי מעשה כדאיתא בגמרא דלעיל. ורא"ל להרמב"ם בפ"ח מהלכות סנהדרין דלא חייב לכל הנסקלים לא התנה בידעוני שיהא במעשה. כמו המגדף שנסקל בלא מעשה. והיינו דבפרק ד' מיתות לענין סקילה תנן לידעוני. שהוא המדבר כו' בלא ע"י חטאת: המפלת כמין בהמה חיה ועוף כו'. מתני' מפרש עלה כיצד מעשה הידעוני מביא עצים ומקטיר ועושה מעשים אחרים עד שיפול כנכפה וידבר בפיו וכו'. ובמגדף שם בפ"ב לא הזכיר שיהא חייב חטאת. ובפרק ע"ו מהלכות סנהדרין דלא חייב לכל הנסקלים לא התנה בידעוני שיהא במעשה. כמו המגדף שנסקל בלא מעשה. והיינו דבפרק ד' מיתות לענין סקילה תנן לידעוני. שהוא המדבר כו' וכן עוד לו ברפ"ו מהלכות עבודה זרה שמחייב לידעוני בחטאת. ומפרש עלה כיצד מעשה הידעוני מביא עצים עוף שמו ידוע בפיו ומקטיר ועושה מעשים אחרים עד שיפול כנכפה וידבר בפיו וכו'. ובמגדף שם בפ"ב לא הזכיר שיהא חייב חטאת. ובפרק ע"ו מהלכות סנהדרין דלא חייב לכל הנסקלים לא התנה בידעוני שיהא במעשה. כמו המגדף שנסקל בלא מעשה. והיינו דבפרק ד' מיתות לענין סקילה תנן לידעוני. שהוא המדבר כו' מחטאת. ומה ברלוי להוסיף בה הגני יוסיף שמה שכל הטומאה לידה הרי זו מביאה קרבן והטאתה נאכלת. כמ"ש הרמב"ם בפ"ח מהלכות מחוסרי כפרה: סנדל. מ"ש הר"ב ורבותי פירשו שהיא חתיכת בשר כו'. לא דק. דתנאי מינהו לשני הפירושים הללו בברייתא פ"ג דנדה דף כ"ה. ואולי [משום] דהתם נקט תנא בלישניה. לשון של שור קאמר דרבותי פירשוהו יותר. דהיינו שעשוי בצורת סנדל. ומ"מ היינו כלשון של שור. וכ"כ בהדיא בפירוש מ"ד פ"ג דנדה. וכן נמי מ"ש בפי' הראשון. כך מלאתי. לא קאי אלא על מ"ש ולשון סנדל וכו': **ד** המפלת ואין ידוע. שניה בסיפא דמתניתין ו' פ"ג דנדה וע"ש: אמר רבי יוסי אימתי כו'. אבל בזמן שהיו שתיהן עומדות כו'. כתב

ג (ישלב) מביאות קרבן ונאכל. ויש מביאות ואינו נאכל. ויש שאינן מביאות. אלו מביאות קרבן ונאכל. המפלת כמין בהמה חיה ועוף(לג) דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים עד שיהא בו מצורת האדם(לד). המפלת סנדל(לה). או שליא(לו). ושפיר מרוקם(לז). והיוצא מחותך(לח). וכן שפחה שהפילה(לט). מביאה קרבן ונאכל: **ד** אלו מביאות ואינו נאכל. המפלת ואין ידוע מה הפילה(מ). וכן שתי נשים שהפילו. אחת ממין פטור. ואחת ממין חובה(מא). אמר רבי יוסי אימתי בזמן שהלכו זו למזרח וזו למערב(מב). אבל אם היו שתיהן עומדות כאחת. מביאות קרבן ונאכל(מג):

ג יש מביאות קרבן ואכל. ויש שאינן מביאות. אלו מביאות קרבן ונאכל. המפלת כמין בהמה חיה ועוף. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים עד שיהא בו מצורת האדם. המפלת סנדל. או שליא. ושפיר מרוקם. והיוצא מחותך. וכן שפחה שהפילה. מביאה קרבן ונאכל: **ד** אלו מביאות ואינו נאכל. המפלת ואין ידוע מה הפילה. וכן שתי נשים שהפילו. אחת ממין פטור. ואחת ממין חובה. אמר רבי יוסי אימתי בזמן שהלכו זו למזרח וזו למערב. אבל אם היו שתיהן עומדות כאחת. מביאות קרבן ונאכל:

ג יש מביאות קרבן ונאכל. ויש שאינן מביאות. אלו מביאות קרבן ונאכל. המפלת כמין בהמה חיה ועוף. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים עד שיהא בו מצורת האדם. המפלת סנדל. או שליא. ושפיר מרוקם. והיוצא מחותך. וכן שפחה שהפילה. מביאה קרבן ונאכל: **ד** אלו מביאות ואינו נאכל. המפלת ואין ידוע מה הפילה. וכן שתי נשים שהפילו. אחת ממין פטור. ואחת ממין חובה. אמר רבי יוסי אימתי בזמן שהלכו זו למזרח וזו למערב. אבל אם היו שתיהן עומדות כאחת. מביאות:

תוספות הדשים

ב תי"מ ד"ה וחב"א כו' מאי אף דקתני מתני' וכו'. ול"נ דכוונת רש"י מדקתני אף משמע דדומיה ממש וכלן פטור רק מאשם הלוי אבל מגדף פטור מכל קרבן הדע דהש"י גרס מאי אף המגדף וכי לא לאה המקבן דבריו של ר"מ אלא ודאי דאר"מ לא שייך האי ליצנא ועיין בבה"ז ובאר שבע מתרץ דקאי על אסח ומילה אבל קשה דהא לא קתני במתניתין אסח פטורים מחטאת ואיל למה קתני בא"ע אי"כ קשה למה לא דייק בגמרא מזה ומייתי בריייתא דפטורים אלא דלא מוכח מכאן. (ממהורש"ם זצ"ל):

ד בר"ב ד"ה ואין ידוע כו' לא אכפת לן כו'. ובגזיר דף כ"ט ילפינן מהיקש דמביאי חטאת עוף בספק ואינו נאכל ע"ש ועצלם

תוספות רעק"א

פ"א ג [אות א] במשנה המפלת סנדל או שליא. אע"ג דבלא"ח מחוייבת קרבן משום הולד דהא אין סנדל בלא ולד שפטר כמ"ש התי"ט פ"ג דנדה משנה ד'. מ"מ נ"מ דאם ילדה הולד בעודה נברית וסנדל אחר שנתגיירה. גמ' פ"נ דנדה דף כ"ו:

ג יש מביאות קרבן ונאכל. ז' ע"ב מיי' פ"ח מה' מחוסרי כפרה ה"ו: המפלת כמין בהמה חיה ועוף. נדה כ"ח ע"ח: עד שיהא בו מצורת האדם. מיי' פ"י מה' טומאת מזבח ה"ח: המפלת סנדל. נדה כ"ה ע"ח מר"ב פ"ה מזבח פלעה ה' מיי' שם ה"ב: וכן שפחה שהפילה. מיי' פ"ח מה' טומאת צרעת ה"ו: **ד** אלו מביאות ואינו נאכל. המפלת ואין ידוע מה הפילה. מיי' שם ה"ב:

שנויי נוסחאות

ג (ויש) מביאות ואינו. בד"ג ובכי"ק ליתא: במסב"ב ויש מביאות קרבן. (ויש שאינן מביאות אלו) מביאות. במסב"ב ד"ו ליתא; במסב"ב לפנינו ..שאינם מביאות מביאות והוגה בסמ"מ. מצורת האדם. במסב"ב ..אדם; במסב"ב ד"ו צורת אדם: **ד** אלו מביאות ואינו נאכל. במסב"ב ואלו מביאות ואינן נאכלות; בכי"ק ..מביאות קרבן.. ואין ידוע. במסב"ב ואין ידע אולם במסב"ב ד"ו הוא בלסיגנו. וכן שתי נשים. במסב"ב ושתי.. זו למזרח וזו. במסב"ב זה .וזה. שתיהן עומדות כאחת מביאות. במסב"ב שתיהן עומדות שתיהן מביאות:

---

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

הר"ב דחוקא חטאת שבא על חטאת כו'. דהכי שמעינן ליה לרבי יוסי במ"ה פ"ה. וכן הלכה. וכן נמי בתמיד תלוי שם במ"ה פ"ה. לפי שבא במקום חטאת: ה המפלת שפיר מלא מים. שנויה בפ"ג דנדה מ"ג וע"ש בסיפא: המפלת כמין דגים כו'. דהא דתנן במ"ג פ"ג דנדה אם יש עמהם דם טמאה לאו משום לידה אלא משום נדה. וכמו שכתבתי שם ברש"י הפרק. ומש"ה העתיקם הרמב"ם בפ"ה מהל"ב. ולא בפרק עשירי משם כל שפיקי לידה: המפלת יום ארבעים כו'. שנויה בפ"ג דנדה בסופו. וע"ש: ויוצא דופן כו'. שנויה ברפ"ה דנדה. וע"ש: ן המפלת אור לשמונים ואחד. פי' הר"ב לידה נקבה וליל פ"א וכו' הפילה. ולישנא מעליא הוא דנקט אור וכדפי' הר"ב ברש"י פסחים. והא דלא תנן המפלת אור למ"א כשילדה זכר. מפורש בפירוש הר"ב במשנה ד' פ"ב. ועמ"ש שם: ב"ש פוטרין מן הקרבן. פירש הר"ב מלידה שניה. אע"ג דלאחר מלאת הוא דחייב בקרבן שני כמ"ש בפי' הר"ב במתני' דלקמן ועמ"ש שם: הדמים אינם מוכיחים. כתב הר"ב שהרי המפלת תוך מלאת. דמה שהביאו קיימן לכהן והלכו לדרכן. ואין יכולים להחטא. אבל אם שתיהן עומדות כאחת. מביאות חטאת אחת ומתנות ביניהן אם אחי החייבת. הרי הוא שלי [ואלקך מחול לי] ואם אחי החייבת הרי הוא שלך [ואלקי מחול לך] ואותו חטאת קרב ונאכל. דדוקא חטאת שבא על חטאת אין תנאי מועיל בו. דכתיב (ויקרא ד') לו הודע אליו חטאתו. אבל הכא דכי קא מתיין נשים קרבן לאתרויי באחילת קדשים הוא מתיין ומתניין ואין הלכה כר' יוסי: ה גנינים. נזכרים ואני שמעתי כמין תולעים: המפלת יום ארבעים. דעד שיעברו ארבעים יום להריונה הוי מיא בעלמא: ור"ש מחייב ביוצא דופן. דכתיב (שם י"ב) ואם נקבה תלד. והוה ליה למכתב ואם נקבה היא. אלא ריבה לה לידה אחרת. ומאי היא יולא דופן. ות"ק סבר אמר קרא (שם) אשה כי תזריע וילדה. עד שתלד ממקום שמזרעת: ן המפלת לאור שמונים וא'. שילדה נקבה. וליל שמונים ואחד שהיתה ראויה למהר להביא כפרתה. הפילה: ב"ש פוטרים מן הקרבן. מלידה שניה. אע"ג דלאחר מלאת הוא הואיל וליכא היא ולא יכלה בעת ראוי לקרבן. דלילה מחוסר זמן קרבן היא דכתיב (ויקרא ז') ביום צוותו הלכך לענין קרבן כתוך מלאת דמי: מאי שנא אור לשמונים ואחד שיום שמונים וא'. דודאי חייבת קרבן על הכפל שהפילה לד"ה הואיל ואחר מלאת הפילה: אם שוה לו לטומאה. שהרי אתם מודים שבשקיעת החמה של יום שמונים כלו ימי טוהר שלה ואם ראתה בליל שמונים ואחד טמאה: הדמים אינן מוכיחים. והדם שאתם אומרים אם שוה לו. לטומאה. אינו

הר"ב אלו שאינן מביאות. ר' ע"ב: המפלת שפיר מלא מים. נדה כ"ד ע"ב מי"ד פ"ב פסחים נ"ה: המפלת כמין דגים וחגבים. נדה פ"ח ע"א תו"כ פ' תזריע פרשה ח': ן המפלת לאור שמונים ואחד. ר' ע"ב שפחים נ' ע"ב עדיות פ"ד מ"ו תו"כ פרשה תזריע פרשה ג' כל המשנה. מ"ו. מהרי"ק מהורי נפה ס"ח: ן האשה שיש עליה ספק חמש זיבות. מ' ע"א כ"ב קפ"ו ע"א קהלות פ"ד מ"ו. תו"כ פ' תזריע פרשה ג' כל המשנה מ"ו. מהרי"ק מהורי נפה ס"ו:

שנויי נוסחאות

ה אלו שאינן. במשנ"ב ..שאין ובמשנ"ב ד"ו לגפינו; בכי"ק ואלו.. מלא גנינים. בכי"ק ומלא.. בנדה פ"ג מ"ג ..גנונים שקצים ורמשים. במשנ"ב ושקצים..; בכי"ק ..ורמשים: ן אור לשמונים ואחד. במשנ"ב לאור שמונים..; בכי"ק אור שמונים.. ב"ה מחייבים. בכי"ק ובמשנ"ב וב"ח.. אמרו ב"ח; בפסחים אמרו להן ב"ה. מאי שנא. נד"ב ובכי"ק מה שנא ונסן הוא. אור לשמונים. בכי"ק ובמשנ"ב אור שמונים. במפלת יום. במשנ"ב ד"ו במפלת ליום יצאה בשעה. נד"ו יוצא..; בכי"ק יצא לשעה וכ"ה לשעה גם במשנ"ב וכונה בשע"מ לגפינו. האמרו במפלת אור לשמונים. במשנ"ב תאמר במפלת לאור שמונים; בכי"ק ..במפלת אור שמונים. שלא יצאה בשעה. נד"ב וד"ו שלא יצא.. וכן בסדור וכ"ה בכי"ק (ומש לשעה וכמו שהוא במשנ"ב וכן בסמוך.) וחייבת בקרבן. במשנ"ב ..קרבן. (במפלת) יום. במשנ"ב ליתא. האמרו במפלת אור לשמונים. במשנ"ב תאמר ..לאור; בכי"ק אור שמונים. (לא) לקרבן יחיד. נד"ב ובמשנ"ב ד"ו ליתא. הדמים. במשנ"ב והדמים ובמשנ"ב ד"ו לגפינו: ן ספק חמשה זיבות (וספק חמשה לידות). נד"ב ליתא בטעות; בכי"ק בסדר ספק חמש לידות ספק חמש זיבות וכ"ה בטבלות ובנ"ב וכ"ה במשנ"ב ד"ו (ומש ..וספק..) ומהתמונה חמשה נראה כי לפנים היתה הגוסחא חמשה ספקי.. וכמו שהוא בנו"ב.

ראשון לציון

ן במשנה המפלת לאור לשמונים ואחד במשנ"ב ליתא המפלת לאור שמונים טו' ועיין בפי' הר"ב מיהו בפסחים ג' ע"א ליתא כגי' בסדר ובעדיות פ"ד מ"ו ליתא בגירסת המשנ"ב: בפשנה אמרו (להן) נ"ה נ"ל אמרו להם:

יכין תפארת ישראל יכין

לו אם שבאין על חטאת לא מהני תנאי [בלקמן פ"ה מ"ה], דכתיב לו הודע אליו חטאתו. אבל הכא מלו מייתי ומתנו: מד) כעין שפורת: מה) ר"ל מלא לבעיס וגווניס. וי"א דר"ל מלא הולעים: מו) בהכא אף ר"מ דפליג במ"ג מודה, מדבהכא לא כתיב לשון ילידה. ואע"ג דתנן [נדה פ"ג מ"ג] דאם יש עמהן דם, טמאה. הייגו דטמאה מדם, אבל לא מכוש לידה: מז) דעד שעברו מ' יום מהריונה, אינן רק מים בעלמא, ולא מקרי ולד: מח) דכתיב אשה כי תזריע וילדה, ר"ל שתלד ממקום שמזרעת: מט) דכתיב ואם נקבה תלד, והול"ל ואם נקבה היא, דכבר כתיב לידה בתחלת הפרשה, אלא לרבות יולא דופן: נ) מיירי שילדה נקבה, שטובלת לאחר י"ד ומותרת לבעלה, אבל אסורה עדיין לבעלה לקדש ולאכל קודש עד אחר שהביאו קרבן ביום ס"ז מטבילה. וזו הפילה בליל שקודם יום הס"ז משטבלה, שהוא ליל שקודם יום הפ"א משילדה. אבל בילדה זכר לא משכח"ל שתפיל תוך מלאות, דהרי בזכר טובלת אחר יום ז' משילדה ומותרת לבעלה ואסורה לאכול לקדש ולאכל קודש עד אחר יום ל"ג משטבלה, והרי בל"ג יום א"א שתפיל ולד שתחייב עליו קרבן: נא) שחייבת אותו מלידה שניה. דאף דהפילה לאחר מלאות, עכ"פ מדהיה אז עדיין לילה, והרי אי אפשר שתביא קרבנותיה בלילה, להכי לענין קרבן כהפילה תוך מלאות דמי, שנפטרת בקרבן א' על כמה וולדות: נב) דכשהפילה ביום פ"א וודאי כ"ע מודו דמייתי עלה קרבן לבד, מדהפילתו לאחר מלאות, והרי בכל דבר חיוב דין הלילה בוה לדין היום שלאחריה: נג) זו קושיא אחרת היא שהקשו ב"ה. ור"ל והרי אתם מודים דבראתה דם בלילה שקודם יום פ"א, שטמאה לבעלה, ואין דינו כדם שראתה תוך ימי מלאות, שהוא דם עוהר. א"כ למה לא ישוה הלילה להיום שלאחריו גם לענין קרבן: נד) עיקר הסברא, הייגו דבשלמא שבת מדחזי להקריב בו קרבנות היום, ורק לקרבן שאינו חובת היום לא יקריב, הו"ל כראוי להקריבו אז, אלא שדבר אחר מעכבו מלהקריב, כגון שהוחלה או אין לו מעות, אבל בלילה אינו זמן הקרבה כלל ומצ"ע לא חזי לותו עת להקרבה, לפיכך לא דמי כלל למפלת ביום פ"א: נה) ר"ל הקשיא שהקשתם מדם, אם שוה לו לטומאה וכו', נ"כ אינה קשיא: נו) מכוש לידה, ולא נחשב לדם עוהר: נז) מדהוא תוך

תוספות

מכ"מ דלא רשם מקומם בפ"א ממוסרי כפרה ובימה על הר"ב מ"ם דלא הוי תולין בעזרה וכן כתב בהרבה מקומות ובגמרא הנ"ל מפורש דהוי תולין בעזרה וכ"כ הרמב"ם שם הלכה ז' וכן משמע דעתו בהלכות שחיטה פ"ב דקתניא עוף ולא ממעט מליקה וז"מ לגיהא דאסור בהנאה ולדעת הר"ב מותר וז"ע ועיין מ"ם לקמן פרק

ו' מיהו דיותר קשה על רש"י, ותוס' כתבו במיר שם ע"ב דזה הוא דרשה גמורה וכ"כ בשם רש"י וכ"כ רש"י בפסחים דף כ"ח ע"א ע"ש: (ממהורש"ת ז"ל). ולפ"ז שהר"ב כיון יפה דהא במסכתא מיר שם הא דאינו נאכל מפני שיש בו אמורים עיין שם והשתא הקשי אמאי שרי לאכלת מזבח הרי יש בו שני ליפוריים

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ראיה שהרי המפלת חוץ מלאת. דמה טמא מפני הלידה ואינה חייבת קרבן שני לפי שכל שבא בחוץ מלאת נחשב כאילו בא עם שולד הראשון ובהא מודו ב"ה: ן חמשה ספיקי זיבות. ספק זיבה הוו כגון טוענה שראתה ג' ימים ואינה יודעת אם בימי נדתה אם בימי זיבה. מביאה קרבן ואינו נאכל. וספק לידה הוי כגון הפילה ואינה יודעת מה הפילה. ואם יש עליה ה' ספיקות של זיבה או ה' ספיקות של לידה: מביאה קרבן אחד. חטאת העוף הבא על הספק: ואוכלת בזבחים. שהרי שקרבן הזה לעשרה בא. הרי הוא כטבילה. שאם נטמאת האשה כמה טומאות. טבילה אחת עולה לכולם. אף קרבן זה כן: ואין השאר עליה חובה. לא הצריכוה חכמים להביאן. שאף האחת בקיני התירו להקריב ספק מליקת חולין למזבח. אלא שאל"כ אין לה תקנה ליטהר בקדשים: חמש לידות ודאות. או חמש זיבות ודאות. מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים. כדפרישנא: והשאר עליה חובה. דתניא יכול תביא על הלידה שלפני מלאת. ועל הלידה שלאחר מלאת. קרבן אחד לשניהם ת"ל (ויקרא י"ב) זאת תורת היולדת: קינין. ב' קינין. דהיינו תרבעה תורין: בדינרי זהב. בשני [דינרי] זהובים דינר זהב לכל קן: המעון הזה. שבועה היא: נכנס לב"ד ולימד טו'. אע"פ שהיקל בשל תורה. ולימד דבר שאינו כהלכה. משום עת לעשות לה' עשה כן. שאלמלא כן לא ימלאו וימנעו העניות מלהביא אפילו אחד ויאכלו קדשים בטומאת הגוף: ברבעתים. שני קינין בשני רבעי דינר כסף. ודינר זהב הוא כ"ה דינרי כסף:

יכין תפארת ישראל בועז

הוך מלאת. אלמא דאין טומאת הדם וחיוב הקרבן תלויין זב"ז: נח) שראתה בג' ימים רצופין, כמה פעמים דם, ומסופקת אם בימי נדה או זיבה ראתה כל פעם: נט) ר"ל או שהפילה כמה פעמים, ומסופקת מה הפילה כל פעם, אם מין חיוב או פטור: ס) תור או יונה לחטאת, דחטאת בא על ספק: סא) ר"ל אינן עליה חובה מצד לידתה, להכי אסורה להביאן, כדי שלא יהיה כחולין בעזרה. ורק חטאת א' שרו לה חכמים שתקריב, כדי להתירה לאכל קדשים ולכנוס למקדש: סב) שילדה כל פעם אחר מלאת של לידה הקודמת: סג) ב' תורים או ב' בני יונה: סד) דינר זהב לכל קן. דע"י שנצטרכו להרבה קינין נתיקרו מאד: סה) הוא רשב"ג הנהרג בזמן החורבן, והוא אבי אביו של רבי. אבל רשב"ג הבני אביו של רבי, לא היה בזמן המקדש [ושיין מ"ש בפ"ד בפירושינו בדפ"ב דאבות]: סו) ר"ל נשבע אני במקדש הזה שהוא מעונה אלהי קדש: סז) מלת דנרין ר"ל דנרי כסף. אבל דנרי ר"ל דנרי זהב. שהוא היה הושם שע"י היוקר יתמנעו העניות מלהביא אפילו קן א', ויבואו לאכול קדשים או לכנס למקדש בטומאת הגוף שהוא ברכת. [וג"ל דמשום דשיזאו תולה בדעת אחרים, דאולי יתיקרו מעשה אחר, להכי השתמש בלשון זה שאינו שבועה כלל, רק שבועת דברים [בנדרים ל"י]. וכך מצינו כ"פ שמזהרו מלשבע רק בלשון זה [בברכות פ"ו מ"ג]. וכן מצינו שנשבעו כמה פעמים בעבודה [בב"ב ד"ח א' וגיטין נ"ח א'], שג"כ אינה שבועה. וכל זה מדהיו מחרין מלשבע אפילו בחמת]: סח) אע"ג שמן התורה חייבות להביא האשם [בפ"פ ד"ש כ'], אפ"ה הקיל משום עת לעשות לה' הפרו תורתיך. שע"י שלא היו נצרכות לכל כך קינין הרבה, הוצו הקינין, וגילולו מאיסור כרת (ד): סט) כל קן בעד רביע דינר כסף:

(ד) ואילה"ק דאע"ג שיש כח ביד חכמים לעקור דבר מהתורה בשב ואל תעשה [כיבמות ד"ל ע"א], עכ"פ הכא שלא לגורך עקר ד"ת לגמרי, דאפי' הו"ל למדרש להו דמדאגיסי מחמת היוקר אינן עוברין בבל תאחר, דאומם רחמנא פטריה [בנדרים דכ"ז א'], ויביאו שאר הקינין לבשיזאו, וא"ל לפטרן לגמרי. נ"ל דמשום דאז לא היו שומעות העשירות מלהמתין, ולא יזאו הקינין עדיין. להכי בכל כה"ג אומרים לאדם הטא בקל להתבטל ממצות עשה, כדי שיוכה חבירך בחמור, שיצאו מכרת, היינא דלא פשע חבירו [בפסחים כ"ע א']. ואע"ג דהכא רשב"ג הוה, ואיהו לשפתיה לא ס"ל כן [בעירובין ל"ב ב']. י"ל דרשב"ג דהתם אביו של רבי היה, ופליג אזקנו דהכא. ובכל זה מתיסב בש"ל נס קו' התוס' [ב"ב קס"ו א']. שמכת קושיתם דלא ר"ת לגמרוק מלת אין, וג"ל נכנס ודרס וכו' ושאר עליה חובה, וי"ל שהנשים טעו וחשבו, שצריכים להביא כל קרבנותיהן שנתחייבו, קודם שיותרו לאכול קדשים, ולכן נכשלו ולא הביאו אפילו קן א'; דלפי דעתם לא הועיל להו הבאת קן א'. ולכן נכנס ודרס אחר שנאילו רק קן א' מותרים לאכול קדשים, אבל השאר עליהן חובה לבשיזאו. עוד כתבו שלגירסת הספר דנרס ואין השאר, וכו', ג"ל כפירוש האשכנזים, דרשב"ג פליג אבית שמאי ובית הלל [לקמן בש"ם ד"ש ב']. וס"ל דדמי לטבילה שבשחייבת ה' טבילות מה' טומאות, טובלת פעם אחת ופטורה, וה"נ לה' לידות מביאה רק קן א' ופטורה מהשאר, מדלא אתו על חטא. וע"ש:

המעון הזה. פ' נשנא בפקדים שלחוזוקפי' רשב"ם בב"ב קס"ו ע"א: ואיהשאר כו' מ' פיפ' ב"ב קס"ו פ"ש ביוסף ל"ם בלא בנם ואין: ועשדו קינין כו'. לקמן יו"ל ע"ב:

שנויי נוסחאות

חמש לידות ודאות חמש זיבות ודאות. נב"ה בד"נ ובכי"ק (ובשם ..ודיות); בכ"ב היו עליה חמש; במשב"ג בא כאן הסדר להפך (עי' לעיל) ח' (במשב"ג ד"ן חמש) זיבות.. וה' לידות..; שעמדו. בב"ב ועמדו: בדינרי וחב. במשב"ג בדינר..לא אלין..בב"ב אם אלין. שיהו בדינרין נכנס. בכי"ק שיהו קנים..; במשב"ב. בדינרין בסוף נכנס ובכי"ת מגיה ..לסוף נכנס, אולם בבט"מ הוגה ..בדינרין בסף.. ואין (חשאר) עליה. בד"ל ליתא. בו ביום ברבעתים. במשב"ב ביום ההוא. והוגה בשט"מ כלפנינו; ב ד' ..בארבעתים:

תוספות חדשים

איסורים ואי משום דגלי קרא מיתת גלי קרא בהקרבה וה"ה באכילה לכן אמר הר"ב דלא דמו אהדדי דהקרבת הדם לא תביב אכילה: מפי אמ"ן הגאון סגדול מהר"ר שאול נר"ו: ן בר"ב ד"ה ואין הכאר כו' שאל"כ אין לה הקנה כו'. ועיין מ"ב לעיל מ"ד ובגמרא שם גלמד כן מקרא:

לקוטים

ן בפשנה חמש לידות ודאות הבא בסיפא בלבו מוסמי לידות קודמות ואע"ג דבכל דוכתא מקדים תנא זנה ליולדת וקבדין לפי סדר זמנים דמסתמא בכך מגעת לבלו זבה קודם שתלד הבא מיהא הקדים משום דהך מלאת דהשאר עליה חובה בלידות הוא דאתינא כמ"ש הר"ב ומיהא הוא דילפי' לידות ומש"ה דין הוא להקדים המלמד לעמד. (ש"ל): חר"ב ד"ה בבנם וכו' אע"פ שהיקל וכו' כן פירש"י והרמב"ם שמ"ש רשב"ג לא היה אלא לגורך שעה. אבל דעת הרלב"ד בהשגות דמבנם אחרונה היא ז דרשב"ג ולפי' תמה על הרמב"ם דפוסק דהשאר עליה חובה ומכן הכ"מ ביאר דעת הראב"ד דר"ל דרשב"ג לא לגורלת שעה אמרם אלא לגזרות כדי שלא לעתיד לבא יתיקרו לא יבאו לסימנו מלהביא כלל דאין לפי דר"ל משנה אחרונה ממש דרשב"ג פליג אה"ק וס"ל דמדינא הכי הוא דא"כ הקשי מן סדיגים המפורשים בברייתא וכתבם שם הרמב"ם בסמוך. ומיהו אפשר דהראב"ד סובר דהכהו לפי מש' דאשון לעדין דאיא לומר כלל דדינא הוא דקאמר דאיפ הקשי לדידיה אמאי לא פריך בש"ם מעשה בחור שהרי תחלה הוי דהשאר עליה חובה ומיד קחני מעשה שעמדו וכו' והו"ל להקי כן ולשנויי בח"מ וס"ק ובשב"ג פוטר ומשמש נמי וכו': (ש"ג):

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

פרק ב **א ארבעה** מחוסרי כפרה. ממינא לאפוקי מדר"א ר"י שאומר גר ממוסר כפורים. גמ' רפ"ק ועמ"ש ברים ב"ק: מחוסרי כפרה. לשון הר"ב שמביאים כפרה וכו' וז"ל רש"י מביאין חטאת כו': וארבעה מביאין על הזדון כשגגה. ממינא לאפוקי מדר"ב דתניא רש"א שבועת הפקדון לא ניתן זדונה לכפרה. גמ' רפ"ק: והמצורע. כתב הר"ב והא דלא חשיב נמי והמלורעת וכו' אין עיקר טומאתן חלוקה וכו' דאילו בשאר דברים חלוקים הם כדתנן ספ"ג דסוטה. גמ': גר מחוסר כפרה. כתב הר"ב וא"ק סבר גר כיון שמל וטבל מותר לאכול בקדשים וכו'. דגר צריך מילה וטבילה וקרבן. מילה דכתיב

פרק ב **א ארבעה** מחוסרי כפורים[א]. וארבעה מביאין על הזדון כשגגה. אלו הן מחוסרי כפורים. הזב. והזבה. והיולדת. והמצורע[ב]. רבי אליעזר בן יעקב אומר גר מחוסר כפרה. עד שיזרק עליו הדם[ג]. ונזיר ליינו ותגלחתו וטומאתו[ד]:

ב אלו מביאין על הזדון כשגגה. הבא על

פרק ב **א ארבעה** מחוסרי כפרה. שמביאין כפרה ולא על חטא. אלא לאכול בקדשים: והמצורע. והא דלא חשיב נמי והמלורעת כי היכי דחשיב זב וזבה לפי שזב וזבה עיקר טומאתן חלוקה. שזב מטמא בראיות ואפילו ראה שלש ראיות ביום אחד טמא ומביא קרבן. וזבה אינה מביאה קרבן עד שתראה בשלשה ימים *זה אחר זה. הלכך חשיבינהו לתרתי. אבל מצורע ומצורעת אין עיקר טומאתן חלוקה דשניהם שיעור טומאתן בבגדים: גר מחוסר כפרה. וא"ק סבר גר כיון שמל *וטבל מותר לאכול בקדשים ואין קרבן מעכבו אלא מלבוא בקהל. הלכך לא חשיב ליה בכלל מחוסרי כפרה: עד שיזרק עליו הדם. אם הביא קרבן בהמה. ואם עולת העוף הביא. עד שיתמלא דמו על קיר המזבח: ונזיר ליינו ותגלחתו. קרבן נזיר מתיר לו לשתות יין ולתגלחת ולהטמא למתים. שאע"פ שנגמר ימי נזרו. אינו מותר ביין ובתגלחת ולהטמא למתים עד שיביא קרבן. וא"ק לא חשיב נזיר. דלא תני אלא הנך דלאיסתרווי בקדשים. ונזיר דמייתי קרבן לאיסתרווי ביין דחולין הוא: **ב** הבא על שפחה חרופה. דאמר

כפרה: עד שיזרק עליו הדם. פי' הר"ב אם הביא קרבן בהמה ואם עולת העוף הביא וכו' דת"ר כי ינור אתכם גר וגו'. כאשר תעשו כן יעשה (במדבר ט"ו) מה אתם עולה ושלמים. אף הוא עולה ושלמים. שנאמר (שם) ככם כגר ["ואלא מיהת שלמים אלו דוקא. וסגי ליה בעולת בהמה מדאתקרבו בסמוך לעוף. לבהמה לא כ"ש] מנין לרבות את העוף. ת"ל (ויקרא א') אשה ריח ניחוח לה'. איזה דבר שכולו לה' הוי אומר עולת העוף [שאין כאן נהנה ממנו. דבעולת בהמה איכא עורה לכהנים] יכול שאני מרבה אפילו מנחה ת"ל כן. להביא פרידה אחת מ"א. אלא מצינו בכל התורה [בחובה. גמרא] והאיכא יולדת דמתייא בן יונה או תור לחטאת משום דאיכא ככם בהדה. גמרא. הלכך מביא שתי פרידות ושתיהן עולות שכולן לה': ונזיר ליינו כו'. כתב הר"ב וא"ק לא חשיב נזיר. דלא תני אלא הנך דלאיסתרווי בקדשים. ורבי אליעזר דקתני נזיר למשרי נפשיה *נתני נמי נזיר טמא. כי קא מייתי קרבן למיחל עליה נזירות בטהרה הוא: **ב** הבא על הנפחה. פירש הר"ב

דאמר

יכין תפארת ישראל בועז

פ"ב א) ר"ל ד' הן שמביאין חטאת אלא על חטא, רק משום שמחוסרין כפרה ונגזר טהרה [ו. פשר דר"ל מחוסרי כפרה מדלא חטאו, אלא דלפ"ז דחיקא לן ליישא דקאמר כתר הכי גר מחוסר כפרה עד וכו'. וק' וכי זריקת הדם מעכב מלהתכפר. או שאת"כ יהיה חייב כפרה. אלא ע"כ דכפרה הייגו טהרה גמורה לאכל קדשים, וכמ"ש גם על המזבח וכפר, דהייגו יעשהו נזריקת הדם עליו] ב) והא דלא נקט נמי מצורעת כדנקט זב וזבה. ה"ט משום דמצורע ומצורעת שוין בעיקר טומאתן, דזה ותלת שיעור נגעו בבגדים. משא"כ זב וזבה, זב בראיות תליא רחמנא, דבראה ג' ראיות ביום א', טמא, אבל זבה טומאתה תליא בימים, שלריך שתראה ג' ראיות בג' ימים לשעין, אז היא זבה גדולה: ג) ר"ל דכל גר שמל וטבל אסור לאכול קדשים עד שיביא עולת בהמה ויזרק דמה במזבח, או שיביא ב' עופות לעולות ויתמלא דמן במזבח משו"ה ה"ל מחוסר"פ. ולת"ק גר שמל וטבל מותר לאכול קדשים, רק שאסור לבוא בקהל עד שיזרק דם קרבנותיו. וקיי"ל דבזה"ז אין מקדם, משמל וטבל מותר בקהל [י"ד רס"ת ס"ב]: ד) ר"ל דכל נזיר מביא ג' בהמות, כבשה לחטאת, וכבש לעולה, ואיל לשלמים. וכשהקריבו אחת חדקו דמה בעבורו, מותר ביין וגלוח ולהטמא מטו"ה הו"ל מחוסר"פ, ולת"ק לא מחשב נזיר מחוסר כפרה, מדאין קרבנו מעכבו מלאכול קדשים (א):

פ"ב (א) כך פירשתי ע"ד הר"ב. אבל לרמב"ם [ס"א ממחוסר"פ ה"ב] נס ת"ק מודה, דגר קודם הנאת קרבנותיו אסור בקדשים. וכן כ' נמי תוספות ברים מכילתן. וגל"ל דלרמב"ם ותוס' הא דקאמר בש"ס גר כי קא מייתי לאכולי נפשיה לאמעל בקהל, ר"ל מדאינו אסור בקדשים רק מדאינו עדיין ישראל גמור קודם שהביא קרבנותיו, להכי לא מקרי מחוסר פסורים, דלא חסר לו הכפורים רק כל שם ישראל חסר לו. ותמהני דלרמב"ם ותוס' במאי סליגי ת"ק ורמב"ן, ומה ג"מ אי מקרי מחוסר כפורים או לא. ונס לעיל [כס"ם ד"ב ב'] תמרינן דתנא מניינא לאפוקי דר"מ"י, ולרמב"ם ותוס' מאי לאפוקי מיכא, הרי לא סליגי כלל. ואי"ל דלת"ק רק הנך ד' נקראו מחוסר"פ, דבנכסו לעובדת ישראל קודם הנאת קרבנן חייבים כרת [כס"א דכלים מ"ח ומגחות כ"ו ב'], משא"כ גר קודם שהביא קרבנו, מדאינו עדיין ישראל גמור, כמ"ש הרמב"ם הנ"ל, להכי בשאכלם לשם בטומאה אינו חייב כרת וקרבן. דאע"ג דעכומ"ז הן חייבים לכל דבריהן [כנדה ל"א א'], זהו רק מדרבנן. ואע"ג דכל עכומ"ז אסור לבוא אפילו בחיל [ככלים פ"א מ"ח], זהו נ"כ מדרבנן, דהרי לא נגעו רק בז' מלות [בסנהדרין ל"ו א']. וכ"כ נ"כ הר"ש [בפ"א דכלים מ"ח] דלא נגעו בשלות מחנות. אבל כל זה ליתא, דהרי בהליה תינן [יבמות מ"ז ב'], שבל ועלה הרי הוא כישראל לכל דבריו. ומה"ש ר"א נמי לומר דכ"ע מודו דאסור בקדשים קודם הנאת קרבנותיו, ופליגי דלרמב"ם מותר לבוא בקהל קודם הנאת קרבנותיו ואפ"ה אסור בקדשים, להכי אסור מקרי מחוסר"פ, ולת"ק אסור בזה ובזה קודם הנאת קרבנותיו, ולא מחשב מחוסר"פ, דמדאסור בקהל, אינו עוד ישראל גמור, ולא מחשב מחוסר"פ. ולפ"ז נ"מ טובא בין ת"ק לרמב"ן, וקאמר שפיר ברים מכילתן לאפוקי מרמב"ן. ליתא, דהרי בסוגיא דלעניין זה בשבל ועלה הרי הוא כישראל לכל דבריו, דאפילו הדר ביה וקדם קדושיו קדושין, א"כ מכ"ש בלא הדר ביה. ואם גם נדחק לומר דעכ"פ לתחילה אסור בבא ישראל. עכ"פ הרי גם בגיור פליגי, והרי במיר לכ"ע קרבנו רק לשרוייה בלאוריי מיר קאמייתי, ולעניין מה פליגי אי מיר מקרי מחוסר"פ אי לא. וא"כ גם לר"ב קשיא. וגל"ל דכ"מ אי נדר בנזיר על מנת שנר ונזיר מחוסר"פ מקרי, לת"ק פטור מנזירות ולרמב"ן חייב. ולבני הרב המגיד מס' משה מרדכי שליט"א אשכחנא טובא בש"ס דפליגי אי מקרי כך אי לא כך, אף שאין נ"מ לדינא, ובלתין תרבא אמות מיקון, למעוטי דר"ח ור' אושעיה [כב"ק ד"ה א'], ולא פליגי כלל [וכתוס' שם ד"ה תני] [בע"ז דע"ד א'] הרי אלו אסורין ואסרין בכ"ש. למעוטי דבר שבמניין, ולא פליגי כלל [וכתוס' שם ד"ה למעוטי, ועוד דוחתי טובא:

ציונים

פ"ב **א** ארבעה מחוסרי כפורים. מ' ע"ב לעיל ג' ע"ב: הזב והזבה כ"ו. מ"ו פ"ח מ"ב: מחוסרי כפרה ה"ח: **ב** אלו מביאין על הזדון כשגגה. מ' פ"ח לקמן כ"ה פ"ב ע"ב: חבא על השפחה ונזיר שנטמא. מ' יומא פ"ח ונזיר פ"ח מ"ו. מנגעים ה"ח:

שנויי נוסחאות

פ"ב **א** מחוסרי כפורים. במס"כ ..כפרה וכן בסמוך. כשגגה. במס"כ כשונג. אלו הן. בכי"ק ובכי"מ ובמס"כ ואלו הן. והזבה והיולדת. בכי"ק ..היולדת. במס"כ ד"ו והזבות והיולדות. מחוסר כפרה. בכי"ק ..כפורים. עד שיזרק. במס"כ עד שיזרוק. ונזיר ליינו ותגלחתו וטומאתו. בד"ק ובכי"ק ונזיר יינו..; במס"כ ד"ו נזיר ליינו ולתגלחתו ולטומאתו; במס"כ לפניו נזיר ליינו ותגלחתו וטומאתו וגומר בכי"מ. ונזיר ליינו ולתגלחתו ולטומאתו: **ב** כשגגה. במס"כ כשונג.

ראשון לציון

פ"ב **א** תוי"ט סי"ה ונזיר ליינו כו' כי קא מייתי קרבן למיחל עליה חיבות בטהרה הוא. כן הוא בגמרא:

תוספות רעק"א

פ"ב **א** [אות ב] בר"ב ד"ה והמצורע זה אחר זה. וכן וכר סתמא בלובן ונקיבה באודם. תוספות: [אות ג] ברע"ב ד"ה גר מחוסר. ובבל מות. וב"כ הרמב"ם בפירוש המשנה. אולם בפ"א מהלכות מחוסרי כפרה כתב דאסור לאכול בקדשים ומ"מ אינו מחוסרי כפרה שקרבנו עכבו מלהיות גר גמור ומפני זה אינו אוכל בקדשים שעדיין לא נעשה כשרי ישראל כו'. וכ"כ רש"י בסוגיא ד"ה גר מעיכב בו'ולפ"ז לא פליגי ראב"י ורבנן לדינא והא דאמרי' בריש מסכתין דמניינא דמ"ני' דהבא לאפוקי מ"ראביי. חיינו לענין דאינו ראוי להשבו מכלל מחוסר כפרה. וכ"כ להדיא בתוס' שם: [אות ד] תוי"ט ד"ה ונזיר ליינו נתני נמי נזיר טמא כך פרש' בגמרא. וקשה הא בסמוך מתניתין ג' ס"ל דמונה נזירות מהיום שיביאו כפ"ש הרע"ב שם, וא"כ י"ל דראב"י ג"כ סל"ל דא"כ ליכא עיכוב בקרבן למיחל נזירות טהרה.

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

קרא (ויקרא י"ט) וכפר עליו סכהן בחיל החטא ז)על חטאתו. והדר כתיב (שם) ונסלח לו מחטאתו אשר חטא. לרבות מזיד כשוגג. ונזיר שנטמא. דכתיב (במדבר ו') וכי ימות מת עליו בפתע פתאום. פתע זה שוגג וכה"ל (שם ל") וחס בפתע בלא איבה. פתאום זה מזיד. וכה"ל (משלי כ"ב) ח)ופתאים עברו ונענשו. והיינו מזיד. דאין עונש אלא על המזיד: ועל שבועת העדות. קרבן עולה ויורד האמור בשבועת העדות חייב הכתוב על מזיד כשוגג. דבכולן נאמר ונעלם. וכאן לא נאמר ונעלם: ועל שבועת הפקדון. אשם האמור בשבועת הפקדון חייב בו מזיד כשוגג. דיליף תחטא תחטא לגו"ש משבועת העדות:

ז) כ"ל האשם לפני ה' על. ש"מ. ח) כ"ה ברש"ב ד"ל וכ"ה בגמ' ושי' רש"ש.

עונש ב' ד' של מעה. דודאי דאף על השוגג מתיסר ביסורין מב"ד של מעלה. דהא לריך חטאת לכפרה. ואל לא הודע האשם תלוי שאולה ומגין מן היסורים כדפי' הר"ב במסכת ב' דפ"ק. ובגמ' ונכתוב קרא פתאום. דמשמע שוגג ומשמע מזיד ומשמע אונס. מזיד כדאמרן ומשמע נמי שוגג דכתיב (משלי י"ד) פתי יאמין לכל דבר. [ומשמע נמי אונס. דכתיב (במדבר י"ב) ויאמר ה' פתאום אל משה [בעל כרחם ילאו שלשתם על פי הדבור]] ולא נכתוב קרא פתע. אי כתב קרא פתאום. דמשמע שוגג ומשמע מזיד ומשמע אונס. ה"א [הע"ג דפתאום דעלמא משמע אונס ושוגג ומזיד. פתאום דמזיד ודאי] *כי מייתי קרבן בשוגג *ימידעם דהוה אתורה כולה. אבל אונס ומזיד אימא לא. כתב רחמנא פתע דשוגג הוא לגלויי עליה דפתאום דאונס ומזיד הוא. דאפ"ה חייבים רחמנא. וכן פסק הרמב"ם בפ"ו מהל' מזירות: ועל שבועת הפקדון. כתב הר"ב דיליף תחטא תחטא לג"ש משבועת העדות. וכ"כ הרמב"ם. והכי איתא בהדיא בגמ'. ואימה דבר"פ שבועות הפקדון במסכת שבועות. פירש הר"ב מדלא כתיב בה ונעלם. וכן פירש"י שם ואף הרמב"ם בפירושו דהתם נראה שזה דעתו מדלא הזכיר הג"ש דתחטא תחטא. ש"מ דסמיך ליה אדפירש לענין שבועת העדות דטעמא שלא אמרה בה התורה ונעלם. ובהדיא כתב כן בחבורו בפ"ו מהלכות שבועות שלא נאמר בשבועת הפקדון ונעלם ממנו לחייב [מזיד כשוגג]. ע"כ. ורמיתי שם להכ"מ שהביא גמ' דידן. שבועת העדות מגלן דת"ר בכולן נאמר ונעלם כאן לא נאמר ונעלם. להייב על השוגג כמזיד. על שבועת הפקדון מגלן. יליף תחטא תחטא משבועת העדות. וכתב עלה. וז"ל יש לתמוה מה לורך לשבועת הפקדון ללמוד משבועת העדות. תיפוק ליה דלא כתיב ונעלם בשבועת הפקדון גופה. ונראה ברש"י הרגים זה ולפיכך כתב בכולן דכל המביאין קרבן עולה [ויורד] שבאותה פרשה כגון מטמא מקדש ושבועת בטוי דכתיבי בהדי שבועת העדות. ע"כ. כלומר דלא דייקינן מדלא כתיב בה ונעלם. אלא בשבועת העדות. דבאיזך דכתיבי בהדה כתיב ונעלם. הלכך לא ילפינן לשבועת הפקדון מדלא כתיב בה ונעלם. מאחר דליכא אחריני בהדה דכתיב בה ונעלם. הלכך לריכינן למילף לה משבועת העדות. ורכינו נראה שהיה גורס שבועת העדות ושבועת הפקדון מג"ל. דת"ר בכולם נאמר ונעלם וכו' דשפיר ילפינן לשבועת הפקדון מדלא כתיב ונעלם בה. עכ"ל הכ"מ. ובלי ספק שבכתב כן נעלם ממנו ל' הרמב"ם שבפי' המשנה דהא קא חזינן דגרים ליה כגירסא דידן. אא"כ נאמר דאח"כ בשעת החבור מצא לו גירסא אחרת. שזה דוחק. ועוד דה"ל להכ"מ לפרש זה. גם רש"י גרס הכא כגירסתינו. ואפ"ה מפרש ליה בפרק שבועת הפקדון מדלא כתיב נביה ונעלם. ולכן נ"ל שבתי הפירושים הם אמת ולכל אחת יש לה סוגיא בגמרא להתלות בה. הך דהכא ודאי כדאמרן דיש לחלק בין פרשת העדות דלא כתיב בה ונעלם, לפרשת הפקדון אע"ג דגבה נמי לא כתיב נבה ונעלם. אותו הפי' כתלה בסוגיא דגמ' דפרק שבועת העדות דף ל"ד [ע"ב]. דהתם אדאמר ר"ש מה לפקדון שכן לא עשה בה מזיד כשוגג. מחכו עלה במערבא. ואמרינן מאי מוכח וקאמרינן מכדי מזיד נבי עדות מגא ליה. דלא כתיב ביה ונעלם [ה"נ לא כתיב ביה ונעלם] ודחי לה מאי מוכח. דלמא מזיד דלהו כשוגג בפקדון. ממעילה ר"ש נמר לה. ומדלא דחי שאני עדות דכתיבא נבי שבועת בטוי וגבי טומאת מקדש וקדשיו דבכולן נאמר בהו ונעלם וכו' וכדמסיק בתר הכי גמרא. ש"מ דס"ל דלא אלימא עדות מפקדון מהאי טעמא כלל. וכן דקדקו בתוס' [ד"ה פקדון]. והא דבתר הכי מסיק כך. היינו אדמסיק דר"ש גמר דלא לחייב בו מזיד כשוגג. ודאחכו עליה דהא אית ליה ג"ש דתחטא תחטא למילף עדות מפקדון שאינו מדבר אלא בתבואת ממון. ותהדר ותגמר לה מפקדון דמזיד לאו כשוגג. אהא מסיק לגבוי הוסא דלהכי כתבה רחמנא לעדות גבי שבועת בטוי וגבי טומאת מקדש וקדשיו דבכולן נאמר בהו ונעלם וכאן לא נאמר ונעלם לחייב על המזיד כשוגג. אבל אי לאו מכוש ר"ש. לא הייגו מהלקין ביניהו דעדות ודפקדון. והלכך לרבנן דלא

*) כ"ה בד"פ ודל"ק וכד"ת הגיהו מידי כמו שהוא לפנינו בגמ'.

ילפי

השפחה. במכב"ג שפחה. (נזיר שנטמא). בכ"מ ליתא. (ועל) שבועת העדות (ועל). בכ"מ ובמשב"ב ליתא:

תוספות חדשים

ב תוי"ט ד"ה ועל שבועת הפקדון כו' ובלי ספק שבכתב כן כו'. ולא"מ כתב דנראה לפרש דג"ש תחטא כו' לגיעויך כדי דלא מליף ממעילה אבל עיקר יליפותא מבוש דלא כתיב ביה ונעלם:

ראשון לציון

ב תוי"ט ד"ה ועל שבועת הפקדון כו' ופימא דבר"פ שבועת הפקדון במסכת שבועות כו' עי' יסל"מ:

תוספות רעק"א

גם י"ל דש"ל בר' דמיום השמיני טונה אף דלא הביא קרבנותיו בראיתא בנזיר דף י"ח ע"ב וצ"ע: **ב** [אות ה] תוי"ט ד"ה ונזיר שנטמא. כי מייתי קרבן בשוגג. תימא א"כ נכתוב קרא בשוגג,תוס':

יכין תפארת ישראל יכין

ה)שפחה חרופה שחלים שפחה וחליה בת חורין, שמקודשת לעבד עברי, ובא עליה ישראל אחר, בין בשוגג בין במזיד, אם רק היא היתה מזידה, אז היא לוקה והוא מביא איל אשם: ו) במת. ואפילו באונס, אז עזה בג' ז' באפר פרה, ואח"כ מגלח וטובל בז', ולמחר מביא ב' עזיות, אחד לחטאת וא' לעולה, וכבש לאשם. ומשהביא החטאת העוף שלו מתחיל לספור מזיבותו מחדש: ז) שהשביעון שיעידו לו עדות ממון, וכפרו העדים לומר שאין יודעים העדות, בין שהיו מזידין או שוגגין, שחשבו שאין חייבים על דבר זה קרבן, אא כשילו העדים לעשות תשובה, מביא כל א' קרבן עולה ויורד, דהייגו שכשהוא עביר מביא כשבה או שעירה לחטאת. וכשהוא עני מביא ב' עופות אחד לחטאת ואחד לעולה. וכשאין יחד משגת גם זה, מביא עשירית האיפה סולת [וכי' מ"ש בפירושיו גם"ד בהקדמת פ"ג דשבועות פי' ג']: ח) כשחבעו חבירו ממון שיש לו אצלו בהלואה או בפקדון או מילה וכדומה, וכפר ונשבע, לא כשבע, מחייב הגזל, ומביא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ג חמשה מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה. וחמשה מביאים קרבן עולה ויורד. אלו מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה. הבא על השפחה ביאות הרבה. ונזיר שנטמא טומאות הרבה. המקנא לאשתו. על ידי אנשים הרבה. ומצורע שנתנגע נגעים הרבה. הביא צפוריו ונתנגע

ילפי פקדון ממעילה. קיימא סברת הגמרא דמעיקרא. דעדות ופקדון כי הדדי. וכי היכי דאיכא למידק מדלא כתיב ונעלם נבי עדות דלחייבו מוד כמוגנ. ה"ה נמי איכא למידק הכי בפקדון דפקדון נמי אע"ג דפרשה בפני עצמה היא מ"מ סמוכה היא לפרשת מעילה דבה כתיב בהדיא בטגנה ובפקדון לא כתיב לא בטגנה ולא ונעלם. הלכך אין לחלק בין עדות לפקדון לענין זה. אלא כי היכי דדייקינן מדלא כתיב ונעלם בעדות לחייבו במוד כמוגנ. ה"נ איכא למידק בפקדון. זו היא סברת אותה סוגיא דפרק בבועת העדות. ואהכי התם באותה מסכתא פירשו המפרשים לאותה סוגיא ולפי שהיא דרשה פשוטה יותר מנ"ש. דלדרשה זו משוים את המדות דבתרוייהו ילפינן מדלא כתיב בהו ונעלם. הלכך הרמב"ם בחבורו [פ"א מה"ש] נסיב לה נמי אותה דרשה. ועוד דהתם נמי עסיק בהלכות עבודות. וסמך אסוגיא דבאותה מסכתא בגמ'. והכא בפירושו סמוך אסוגיא דבגמרא הכא. כך נ"ל: ג חמשה מביאין קרבן א' וכו'. מיגא לאפוקי רבי דסבר [כדאיתא בגמ'] [נעיל דף ב'] וקדש את ראשו ביום ההוא יום שמיני ונזיר שנטמא בשביעי טומאה אריכתא היא כלומר נטמא בתוך הסבעה: ה) וחמשה מביאין קרבן עולה ויורד. מגיא למה לי. לאפוקי מדר"א דאמר נביא מביא שעיר. פירש"י דבסוף פ"ב דהוריות. תנן אין ב"ד חייבין על שמיעת הקול וכו'. והגביא ביולא בהן דפטור. משום דיורד לא שכיחא בגשיא. ור"א [לא] אמר [אלא] בטומאה מקדש דיש בו כרת וחטאת (קבועה) [בנקבוע] מביא שעיר כדינו בכל המלות שבתורה. [ותנא הכא חמשה לאסמעינן דכל המביא על עבירות הללו אינו מביא אלא קרבן עולה ויורד. ולא תימא שמי מכאן מקדש וקדשיו לאוקמי כר"א דאמר נביא מביא [עליה] קרבן קבוע. ע"כ]: הבא על השפחה ביאות הרבה כו'. פי' הר"ב דכתיב וכפר עליו וגו'. מאי אשר חטא לרבות חטאים הרבה. ומ"ל הבא על השפחה ביאות הרבה בזמן. אי בבא עליה בטגנה ונודע לו. וחזר ובא עליה בטגנה ונודע לו. אלא בעינתים. בשאר איסורין נמי אינו חייב אלא חטאת אחת. כדתנן בפ' דלקמן מ"ב וסבי איתא בפ"ז דשבת דף ע"ב] מקריב אשם א' ומתכפר לו על הכל על הזדונות שבה ועל הטגנות. ע"כ. ומ"ש הר"ב דכתיב והיה שפחה כו' כדדרשי ברים (פרקין) [פ"ק] מוחל אשם. גמ' [נעיל דף ב']: ונזיר שנטמא טומאות הרבה. כתב הר"ב כי אריכא לנטמא ביום השביעי וכו' והשתא סד"א כי נטמא תרי זימני בשביעי פי' לאחר שגלח וטבל ליחייב שתי קרבנות. שכיון שלא הביא קרבנותיו והוא כבר נטהר ראוי לכשיחזור ויתטמא שיביא קרבן על כל טומאה וטומאה. ומ"ש קמ"ל. דלענין קרבן לא מחייב אלא אחד. ואחד מיהא חייב. משום טומאה זו ב)דטומאה אחריתי היא. הואיל ועבל בו ביום. כך פירש"י פ"ג דנזיר ד' י"ח [ד"ה כגון]. ואין נראה כן מדבריו דמבילתין רפ"ק אבל כשנטמא טומאות הרבה ביום השמיני. שהוא ראוי להביא קרבנותיו. חייב קרבן על כל טומאה וטומאה. כל זמן שלא הביא קרבנותיו. ודעת הרמב"ם ז"ל. להלכה. תמצא לקמן בסמוך: המקנא לאשתו. מביא מנחת שעורים אחת לכולן כשהוא משקה. רש"י: ומצורע שנתנגע נגעים הרבה. פירש הר"ב כגון שנתנגע ונתרפא. נתנגע ונתרפא. ואיכא למידק אי הכא נמי כשהיה ראוי להביא קרבנותיו. אי מתחייב קרבן על כל נגע ונגע כמו בנזיר. והרמב"ם בפ"ה מהלכות מחוסרי כפרה כתב מצורע שנתנגע אחר שהביא אשמו צריך קרבן אחר לצרעת שנייה. וכן אם הביא אשמו ונתנגע. צריך קרבן על כל אחת ואחת. ע"כ. והיינו כדין הנזיר. דאיהו כבירא ליה הכי בנזיר. שאינו מתחייב בקרבן על כל טומאה וטומאה. אע"פ שבא לשעה הראויה לקרבן. אלא אם הביא חטאתו ונטמא. כמו שפסק בפ"ו מהלכות נזירות. וטעמא דפסק כחכמים [דנזיר ד"י"ח] דפליגי אהאי תנא דסבר דבשעה הראויה לקרבן תליא. כמבואר שם בכסף משנה. וראיה לי שדין זה דמצורע למדו הרמב"ם מדין הנזיר. וזה טעם מרווח יותר. ממ"ש הכ"מ במצורע דדייק מהגמ' ע"ש. והשתא לתנא דאליבא מפרשינן למתני' דבשעה הראוי לקרבן תליא מלתא בנזיר. ה"ה במצורע. ועיין בפי' הר"ב במשנה י' פ"ד דנגעים: הביא לפוריו. אומן שתי לפורים חיות אחת לשחיטה ואחת לעילות. ולא קרבן עיגה. רש"י:

ג הבא על שפחה חרופה ביאות הרבה. דכתיב (ויקרא י"ט) וכפר עליו הכהן באיל האשם *) על חטאתו אשר חטא. והוה מצי למכתב על חטאתו ולמתוק מאי אשר חטא לרבות חטאים הרבה. והני מילי כשבא ביאות הרבה על שפחה אחת. אבל בא על שפחות הרבה ואפילו בהעלם אחד מייב על כל שפחה ושפחה דכתיב והיא שפחה. לחייב על כל שפחה ושפחה: ונזיר שנטמא טומאות הרבה. כשנטמא בתוך ז' ימי טומאתו. לא צריכא למימר דאינו מביא אלא קרבן אחד דטומאה אריכתא היא. כי צריכא לנטמא ביום השביעי שהוא יום תגלחתו. וסבר האי תנא דקרא דכתיב (במדבר ו') וקדש את ראשו ביום ההוא. ביום שביעי שהוא יום תגלחתו קאמר שמזירות טהרה חלה עליו באותו יום. והשתא סד"א כי נטמא תרי זימני בשביעי הוו להו טומאות הרבה. דהא התחילה מזירות דטהרה וליחייב שתי קרבנות. קמ"ל דלענין קרבן לא מחייב אלא אחד. דלא אתא זה לשעה הראויה לקרבן דאע"ג דמזירות טהרה אתחלה לה מיום השביעי שעה הראוי לקרבן איכא אלא מיום השמיני: המקנא לאשתו ע"י אנשים הרבה. דכתיב (שם ה') זאת תורת הקנאות תורה אחת לקנאות הרבה: ומצורע שנתנגע נגעים הרבה. כגון שנתנגע ונתרפא נתנגע ונתרפא. פעמים הרבה. אינו מביא אלא קרבן אחד על כולם דכתיב (ויקרא י"ד) זאת תהיה תורת המצורע. תורה אחת למצורע פעמים הרבה: הביא צפורים ונתנגע.

*) ג"ל האשם לפני ה' אל, ש"מ.

בגמרא

ולקוטים

פ"ב ג ונזיר שנטמא טומאות הרבה. פירש הרע"ב בשנטמא בתוך שבעה ימי טומאתה לא צריכא למימר דאינו מביא אלא קרבן אחד דטומאה אריכתא היא אלא כי אצטרך לנטמא ביום שביעי ס"ד כי נטמא תרי זימני בשביעי והוי ליה טומאות הרבה דפא התחלת טהרה הוא קמ"ל דלענין קרבן אינו חייב אלא אחד וכתב הרי"ש וז"ל הכל אחד מיהא חייב משום טומאה זו משום דטומאה אחריתא הוא וכן פי' רש"י ז"ל בפסחים מיר דף ח' ע"ל ודברי תמוהין שכתבו הרי"ש בדברי הרע"ב וכן הוא בגמרא דנטמא תרי זמני בשביעי היינו שביל השביעי לטומאתו נגע שני פעמים שיפא ס"ר שהוא חייב על אחת שני נגעים על פיהו יום שני קרבנות זה אינו דהא בתוך שבעת ימי הטומאה פירש הרע"ב דלא אצטרך התנא להסמיכו דאין חיי שני קרבנות משום בטומאה

המצורע

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

בגמרא מפרש דהכי קתני לא עלו לפורים להקבע בעניות ובעשירות שאם היה עני בשעת [הנאת] לפורים והעשיר קודם שיביא חטאתו צריך להביא קרבן עשיר. ואם היה עשיר והעני מביא קרבן דלות עד שיביא חטאתו דבתר חטאת אזלינן בין בעניות בין בעשירות דכתיב. (שם) אשר לא תשיג ידו בטהרתו כשלא תשיג ידו בשעת טהרתו יביא בדלות. ואע"פ שהעשיר אחר כן. והלא טהרתו. הייט חטאת שהוא כפרתו: עד שיביא אשמו. דבטהרתו אבמו משמע שנותן מדמו על בהונותיו ומכשירו לאכול בקדשים. ואין הלכה כרבי יהודה: ה)ד האשה ג) [שילדה] ולדות הרבה. וקאזיל ומפרש כילד. כגון הפילה בתוך שמונים של נקבה שטבלה לאחר שבועיים דטומאה ומשה ונתעברה והפילה נקבה לאחר ארבעים של ילדה. דהיינו כ"ד לילדה הראשונה. וחזרה והפילה לסוף כ"ד של זו. ולהכי נקט נקבה. דבזכרים ליכא למימר הכי דאי הפילה בתוך מ' דזכר הלי שני מיא בעלמא הוא. דאין הולד טולר עד מ' יום: והמפלת תאומים. אפילו זכרים. כגון נתעברה שלשה והפילה א' לאחר מ'. והשני נשתהא וילא בתוך ימי טוהר הראשון. ושלישי בתוך ימי טוהר דשני. כל אלו אין מביאות אלא קרבן אחד. דכתיב (שם י"ב) זאת תורת היולדת מלמד שמביאה קרבן א' על ולדות הרבה. יכול על הלידה שלפני מלאת. ושל אחר מלאת. ומי איכא מביאה אלא קרבן אחד. ת"ל זאת: רבי יהודה אומר מביאה על הראשון ואינה מביאה על השני. ר"י פליג בין אולדות בין אתאומים ואומר מביאה על הולד הראשון. ואם על השני שנולד בתוך מלאת של ראשון. ומביאה על השלישי. משום דהוא לא נולד תוך מלאת. דלא חשבינן מלאת לשני דכמאן דליתיה דמי. הואיל ונולד תוך מלאת של ראשון. ושלישי הוי תחלת לידה. ואינה מביאה על הרביעי הואיל ונולד תוך מלאת דשלישי אבל שלישי לא נולד תוך מלאת דראשון דהא עברו ימי טומאתו דראשון. וגבי תאומים נמי פליג ר' יהודה. ואף ע"ג דשבורן כחתת. לא אמרינן חדא לידה אריכתא היא ואית ליה מלאת נמי לשני. ושלישי לאו בר קרבן הוא. אלא אם נולד שלישי לאחר מלאת דראשון. סבר רבי יהודה דמביאה קרבן על השלישי ועל מלאת דשני לא אפשר לן. דכמאן דליתיה דמי. וכי קאמר ר' יהודה ולד שני כמאן דליתיה דמי לענין קרבן הואיל ובתוך זמנו של קרבן ראשון נולד. אבל לענין טומאה מודה דימי טומאה אית לה [וכל זמן שהיא מפלת זכר יושבת עליו שבעת ימי טומאה ול"ג דדם טוהר] וכל זמן שהיא מפלת נקבה יושבת עליה שבועים דטומאה [וס"ו] דדם טוהר. ואין הלכה כרבי יהודה: עולה ויורד. עולה לעשיר ויורד לעני. שאם הוא עשיר מביא כשבה או שעירה. ואם עני תורים ובני יונה. ובדלי דלות עשיריה אמיפה סלת: שמיעת הקול. ושמעה

רבי יהודה אומר עד שיביא את אשמו. כתב הר"ב ואין הלכה כר' יהודה. וכ"כ הרמב"ם בפירושו. ותמיהה לי דבפרק בתרא דנגעים משנה י"א שנויה ג"כ מחלוקת זו. ובשם פסקו להלכה כר"י וכן פסק בחבורו סוף הל' מחוסרי כפרה. והטעם מבואר דהתם שנויה בריש אחת דברי ר"ש. ור"ש ור"י הלכה כר"י. וא"ת ונסמוך אסתמא דהכא י"ל דאיכא למסמך טפי אפלוגתא דהתם דהוא בדוכתיה והכא אגב גררא הוא דמתני כך כ"ל. ושוב ראיתי בפי' הרמב"ם דגא"י שהוגה בכאן והגראה לי שהלכה כר"י: ד ["האשה שילדה. הר"ב העתיק שהפילה. אבל רש"י והרמב"ם העתיקו ג"כ שילדה]: הפילה בתוך שמונים נקבה. כתב הר"ב ולהכי נקט נקבה. דבזכרים ליכא למימר הכי וכו'. וכ"כ רש"י. וכ"כ הרמב"ם בפ"ק סוף משנה ו'. ונעמא דאמו בדשיעי עסקינן. אבל בחבורו פ"א מה' מחוסרי כפרה. כתב היולדת טומטום ואנדרוגינוס והפילה נפל אחר מ' מיום לידתו הרי זו מביאה קרבן על נפל זה שמא זכר הוא הראשון וכו'. וכתב הכ"מ. וכי בדשיעי עסקינן. וי"ל שאפשר שיהיה הדבר בשגגה. ע"כ. ואני אומר שא"ל לכך. דאפשר שהיתר גמור דשיבריה באמצעי כדאיתא בפ"ב דחגיגה דף ט"ו שמא באמצעי שיברה. ומתני' לא איירי בה. משום דמלאת דלא שכיחא הוא. [*ומ"ש הר"ב דכתיב זאת תורת היולדת מלמד וכו'. עיין בפירושו למשנה דלעיל]. ומ"ש הר"ב ת"ל זאת מפורש בספ"ק: [*רבי יהודה אומר וכו'. מ"ש הר"ב דהא עברו ימי טומאתו דראשון וכן לשון רש"י. ור"ל מה שאמר שמאה למקדש וקדשיו: אלו מביאין. והרמב"ם גורס חמשה. ול"ל לדידיה דלא גרס כן במשנה דלעיל. ויתכן שכן

ג"כ

ונתנגע לא עלו לו יעד שיביא את חטאתו. רבי יהודה אומר עד שיביא את אשמו: ד האשה שילדה ולדות הרבה הפילה בתוך שמנים נקבה. וחזרה והפילה בתוך שמנים נקבה. והמפלת תאומים. רבי יהודה אומר מביאה על הראשון. ואינה מביאה על השני. מביאה על השלישי. ואינה מביאה על הרביעי. אלו מביאין קרבן עולה ויורד. על שמיעת הקול.

ד האשה שילדה ולדות הרבה. ע' פ"ב מי"ב מ"ד מזכיר פסק ג' מי"ל פ"ח מ"ו מתופלי כפרה ה"ח: אלו מביאין קרבן עולה ויורד. ר' פ"ל נעזל ג' פ"ב מי"ו פ"ד מ"ל. שנגעים ה"ח.

שגויי נוסחאות

(את) חטאתו כו' (את) אשמו. המכריב ליתה: בד"ל ליתה לשניה. ד האשה. בכי"ק ואשה. שילדה. בכי"מ שהפילה. הפילה. בכי"ק ובמס"כ והפילה. וחזרה. בכי"ק ובמס"כ חזרה. והמפלת. בכי"ק ובמס"כ ד"ו המפלת. האומים רי"א. בהו"כ תאומים מביאה קרבן אחד רי"א. אלו מביאין. בכי"ק ואלו. הקול. ב מ ב ב"ב קול.

תוספות הדשים

ג תוי"ט ד"ה רי"א כו' ול"ם וכ"י הלכה כר"י. ובגמרא דף ע' פסק שמואל כר"ש א"כ הו"ל ליפסק כר"ש (ל"מ שם):

תוספות רעק"א

ג (אות ו) במשנה עד שיביא את חטאתו. עיין ערכין פ"ד מ"ג בחרע"ב וצ"ע:

ה) בר"ב ד"י אין כאן ציון למשנה והכל משנה א' עם הקודמת. והיינו ד הוא קודם ד"ה עולה ויורד והוא נכון מאד. ב) בר"ב ד"י שהפילה והתוי"ט תקן כלפניו וע' בס"ג ובהוי"ט.

לקוטים

דטומאה אריכתא הוא ואי"ב סילק ס"ד שיאמר מייב על שני בגיעות של יום א' שני קרבנות הא אף אם נימא דבגיעה הראשונה שבשיני הוא טומאה אריכתא ומייב עליה קרבן מ"מ הגיעה השניה שבאותו היום אין שבכרת לחוי' עלה הכא טומאה אריכתא היא לגיעה הראשונה שהיא ביאתו היום ולזה לא אצטרך ההכא להשמיענו אבל בוונת הרע"ב במה שהביא תרי זימני בשיני הייט שנטמא ביום שניני עצם אחת ואח"כ בשניני לאותו גיעה שהוא יום י"ג לגיעה הראשונה ואחר שסיר דיום שניני נתחב לטומאה אריכתא וממילא ס"א דמייב על כל גיעה וגיעה וקמ"ל דהואיל ולא יצא לזמן הבאת הקרבן לא נתחב לטומאה אריכתא גיעת יום שניני ואי"ב ממילא על גיעה יום שניני ראשון ג"כ לאו מייב קרבן דגיעת שניני וי"ג שוין דלא כדעת הרי"ם ואי קשיא למה מפרש הגמרא והרע"ב שנעמא תרי זימני בשניני הא אף בגיעה אחת דשניני נמי נשתנו דין זה קושיא זאת הקשה הר"ם במסכת כריתות ומתרץ הואיל ולשון המשנה טומאות הרבה דמשמע ג' פעמים ולכך קאמר תרי זימני. (מ"ת):

יבין תפארת ישראל יבין

המלורע, א' לבחינה וא' לבנות. ואינן קרבן: טו) אינו ר"ל שלריך להביא לפרים אחרים על הנגע הראשון, ליתא, דהרי אמרינן בריש דדיינין נגע הראשון וב' כנגע א', א"כ נבי לפרים נמי כשביאם על נגע ב' יעלו לו גם על נגע א'. רק ר"ל שלא עלו לו הלפרים לנגע ראשון להיות לה לגמר טהרה. וחסורי מחסרא וה"ק, אפילו הביא כבר הלפרים וחזר ונתנגע לא עלו לו כלומר לא הועילו לו לחלקן, רק מחכב הכל כלרעת א', ואינו מביא על שניהן רק קרבן א'. וגם למקבעיני' בעניות ועשירות לא עלו לו הלפרים, דאם כשהביא הלפרים היה עשיר, ואח"כ כשבולה להביא חטאתו היה עני, אז ליפסל הכל הולך אחר מעמדו בשעת הבאת חטאתו: טז) פליגי בקרא דאם לא תשיג ידו בטהרתו, אי בטהרתו ר"ל חטאת או אשם. בנדה [דיש ע"ב] אחר שמואל באין חולק דס"ל כת"ק. ואם"ה קיי"ל כר"י [רמב"ם פ"ה ממתוסכ"פ]: יז) כגון שהפילה בתוך וכו': יח) ר"ל שהפילה תוך הפ' ימי מלואת של נקיבה. כגון שילדה נקיבה, שטובלת אחר י"ד יום, וחזרה ונתעברה, והפילה נקבה לאחר מ' משנתעברה, דהיינו אחר יום כ"ד אחר לידה הראשונה, וחזרה והפילה לאחר כ"ד יום מלאדה ב'. אבל בילדה זכר, לא משכחת לה שתפיל תוך מלואת [כפ"א סי' ו']: יט) אפילו זכרים, כגון שנתעברה מג' ילדים יחד, וילדה א', וחזרה והפילה הב', תוך מלואת של ראשון, וחזרה והפילה הג' תוך מלואת של ב', מביאה קרבן א' לכולן. ונקט תאומים לרבותא דר"י, דאפילו תאומים, שנתעברה מכולן בחתת, אפ"ה לא אמרינן דכולהו כחדא לידה אריכתא דמו, רק לריכה קרבן לשלישי לבד. [והא דנקט בתאומים מפלת. נ"ל משום דכשילדה הולד הראשון בזמנו בחודש הט', אינו מלוי שיבתתו את"כ הולדות אחרים. ואי איתודה ואזקיה בני ר' חייא שנולדו זה ג' חדשים אחר זה [ביבמות דס"ה ב'], עכ"פ כיון דילדה ראשון לז', וכזמן הס"ם יולדת לז' יולדת למקומטין, ויולדת לט' אינה יולדת למקומטין, [בנדה דל"ת ב', ושי' אה"ע מי' קי"ו, דלדידן גם יולדת לט' יולדת למקומטין]. א"כ אם יהיה הג' בר קיימא א"א שנולד רק אחר מלואת של השני [עיין נדה ד"מ ע"א] והרי הכא אייני שנולד הג' תוך מלואת של השני, ע"כ שיהיה הג' נפל]: כ) מדנולד תוך מלואת של ראשון: כא) מדנולד אחר מלואת של ראשון: כב) מדנולד תוך מלואת של ג' שהביאה קרבן עליו: כג) עיין פירושו סי' ט': בד) ר"ל שבועת העדות

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ג"כ אינו נורם במשנה א' ואם נעשה מביאין על הזדון כשגגה ונורם במשנה ב'. וכי הך דהכא]: ועל בטוי שפתים. הא דאקדמיה שלא בכתוב כתבתי שם בהוריות: כל העריות בנקבה. כל חטאת יחיד נקבה היא דהיינו כשבה או שעירה. רש"י: לא השוה האשה לאיש במכות. כתב הר"ב דדכתיב בקרית תהיה היא במלקות מתהיה דייק כדלאיתא בגמרא [דף י"ח]: ולא את האשה לאיש בקרבן. אימא הוא מעטיה קרא [ממלקות לכתיב תהיה] אבל היא תלוי ותייתי קרבן והביא את אשמו לה' כתיב. (ויקרא י"ט) גמ': כל העריות עשה בהן המערה כגומר. כדתנן בריפ"ו דיבמות. ומ"ש הר"ב ובשפחה כו'. דס"ז לכתיב בה. והא דכתיב לזרע באשת איש וכן בסוטה. מחרליס בגמרא דרפ"ו דיבמות דף נ"ה [ע"ב] דאשת איש פרט למשמש באחר מת א"נ פרט למשמש מתה סד"א לאחר מיתה נמי אקרי שארו ולחייב קמ"ל. דסוטה פרט לבקיאה א"נ בבקיאה לה דרך אחריס. סד"א בקפידא דבעל תלה רחמנא. והא קא קפיד. קמ"ל

ועל בטוי שפתים(בח). ועל טומאת מקדש וקדשיו(ט). והיולדת. והמצורע(י). ומה בין השפחה(יא) לבין כל העריות(יב) שלא שוותה להן לא בעונש ולא בקרבן. שכל העריות בחטאת. והשפחה באשם. כל העריות בנקבה ושפחה בזכר. כל העריות אחד האיש ואחד האשה שוין במכות ובקרבן(יג). ובשפחה לא השוה את האיש לאשה במכות(יד). ולא את האשה לאיש בקרבן(טו). כל העריות עשה בהן את המערה כגומר(יז). וחייב על כל ביאה וביאה(יח). זה חומר

ומטמא קול אלה. וטומאת מקדש וקדשיו. כשונג. ומבוטא ביטוי. שלבתן כתובים בהדיא בפרשה ויקרא שמביאין בדלות ובדלי דלות: והיולדת. בעשירות כבש לעולה ובן יונה או תור לחטאת. בדלות שתי תורים. דהיינו פריחה דעוף תחת כבש ודלי דלות לא נאמר ביולדת. וכן מצורע בעשירות שני כבשים. בדלות שתי תורים תחת שני כבשים. ודלי דלות אין בו: שוין במכות ובקרבן. אם מזידין שניהם לוקין כדקיי"ל. אים אם אמר כי יעבו מכל חטאת האדם (במדבר ח') הכתוב הכתוב אחד לאים לכל עונשין שבתורה. ואם שוגגין שניהם מביאים קרבן דבחלוייהו כתיב כרת במזיד דכתיב (ויקרא י"ח) ונכרתו הנפשות העושות וכל שגגתו כרת שגגתו חטאת: ובשפחה לא השוה. בשפחה לוקה כדכתיב (שם י"ט) בקורת תהיה היא במלקות והוא בקרבן איל אשם. ולשון בקורת בקרייתה לפי שקורין על הלוקה. אם תאמר לעשות הפלה ה' וגו'. א"נ בקורת לשון בקור שב"ד מבקרים ומומדים את הלוקה כמה מכות יכול לקבל: עשה בהן המערה. המכנים עטרה בלבד. כגומר ביאתו. וחייב על שלא כדרכה כמו כדרכה דמשכבי אשה כתיב. ובשפחה אינו חייב אלא על גמר ביאה כדרכה דשכבת זרע כתיב בה ברחויה להזריע: וכל העריות חייב על כל ביאה וביאה. ובשפחה אמרן לעיל בפירקין [דף ט'] שמביא קרבן אחד על ביאות הרבה.

שכל העריות בחטאת. פי"ח פ"ח מס' שבועות פ"ל ופ"ה מס' איסורי ביאה פ"ח: והשפחה באשם. פי"ו פ"ו מס' שבועות פ"ח: כל העריות עשה בהן כו'. ירושלמי סוטה פ"ח כ"ג פי"ד פ"ח מס' איסורי ביאה פ"ו: וחייב על כל ביאה וביאה. פי"ו פ"ד מס' שבועות פ"ח:

שנויי נוסחאות

ועל טומאת. בכי"ק על.. ומה בין השפחה לבין כל חעריות. בכי"ק מה.. וכ"ה כ מ ס ב"ר כ (וסס שפחה..)נכבע"מ ..שפחה לכל ערות.שלא שוותה. בד"ב וכי"ק ..שוות. (שכל העריות בחטאת והשפחה באשם.. בד"ב כל..)נכבע"ב ..ושפחה..; נכבע"מ מביא שבקת ס"ר ליתא וכפי הגרלה נרסם זה בעונות על דבור זה ובייר הוא על הדבור כל העריות בנקבה כו' ע"ס. (כל העריות בנקבה ושפחה בזכר). בד"ב וד"ו ובייוא ובכי"ק ליתא ועי' בדבור הקודם. ובשפחה לא השוה את האיש. במשב"ב ..לא השוה לא האיש.ולא את האשה. במשב"ב ולא השוה אשה ומוגה בכבע"מ ולא האשה. (זה חוסר) החמיר. ב מ ס ב"ר ב"ו חוסר..; בכי"ק ובמשב"ב ד"ין ליתא:

תוספות חדשים

ך בר"ב ד"ח עשה כו' כמו כדרכה כו'. זה לא נזכר במשנה לדעת הכ"ב רק שרמה כן בתמ"ס אבל הוא לא סיים כלום על ביאה וביאה ודעתו בפי' על ביאה כדרכה ושלא כדרכה אבל הר"ב שהעתיק דברי רש"י ופירושו על כל ביאה וביאה א"כ זה לא נזכר וא"ל דהר"ב כתבו לדעת דבן הוא בברייתא הו"ל לכתוב ג"כ מתכוין כאין מתכוין דליתא גם כן בברייתא ע"ס: (מהורש"ת זצ"ל):

יכין תפארת ישראל יכין

העדות, דכתיב גביה ומטמא קול אלה שבשבועין שיעידוהו, וביקרו ואמרו שאין יודעין. עי' סי' ז': כה) ר"ל שבועת בטוי דכתיב גביה לבעת בשפתים, שנשבע להרע או להטיב, ועבר בשוגג על שבועתו, או שנשבע על הן ולאו דלשעבר בשוגג לשקר: בו) שהיה טמא ונכנס בשוגג למקדש או אכל קודש בשוגג. כל הג' הללו יש חלוק בקרבן, בין עשיר לדל או דלי דלות כלעיל סי' ז': כז) היולדת עשירה מביאה כבש לעולה ובן יונה או תור לחטאת. [ומצורע עשיר מביא ב' כבשים] ויולדת ומצורע עניים מביאה ב' עופות א' לחטאת וא' לעולה. דביולדת ומצורע כשהן בדלי דלות אין מביאין כלל. [והא דקתמר בפ"ס יולדת מביאה בדלות ועשירות, ומצורע מביא בדלות. נ"ל דחטאת עוף קאי, דרק יולדת מביאתו בין בדלות ובין בעשירות, אבל מצורע מביא עוף רק בדלות]: כח) שפחה חרופה: בט) אלו הן החילוקים שביניהן, שלא שוותה להן לא וכו': ל) דאם שניהן מזידין, כל א' לוקה. ואם שניהן שוגגין, כל א' מביא חטאת: לא) דרק היא אפשר שתתחייב מלקות: לב) דרק הוא אפשר שיתחייב קרבן: לג) דבהכנים ריב העטרה, הו"ל כהכנים כל האבר וגמר ביאתו: לד) י"ל דר"ל בכל אופן שתהיה הביאה, ואפילו בבעלה שלא כדרכה. [היינו בנקב אחוריים], חייב. משא"כ בשפחה חרופה דוקא בכדרכה חייב. אמנם להרמב"ם [פ"ג מביאה], ר"ל דבכל עריות בבעל הרבה ביאות בהרבה העלמות, אם בשוגג, חייב חטאת על כל העלם והעלם, ואם במזיד חייב עונשו על כל ביאה וביאה, ואף בחייב מיתה שאי אפשר להרגו ולחזור ולהרגו יענש בשמים [רמב"ם שם]. ורק בבעל גוף א' כמה ביאות בהעלם א' אינו חייב רק קרבן א'. אבל בשפחה חרופה אפילו בעלה כמה בעילות בכמה העלמות, אינו חייב רק אשם א'. אבל בנופות מחולקין, אפילו היה הכל בהעלם א' לכ"ע גם בשפחה מביא על כל נוף ונוף קרבן לבד. והנה ד' דברים מחלקין לחיוב חטאת [וסימנם השיג]. (א) העלם. שבחטאת בשוגג, ואח"כ נודע לו שחטא, וחזר ונעלם ממנו שזה חטא, וחזר וחטא, חייב על כל העלם והעלם קרבן לבד. (ב) שמות. ר"ל שמות איסור נפרדים, שאם אכל חלב, ודם, ופגול, ונותר, אפילו אכלן בהעלם א', חייב על כל אם ואם בל איסור קרבן לבד. ואפילו לא היה רק פעולה אחת, כגון ששחט בהמת קדשים בשבת, בחוץ, לע"ז, אף שבכה"ג פרי לא עשה רק פעולה א', אם"ה חייב ג' חטאת. וכ"כ בבעל

אשה שיש עליה ז' או ח' שמות ערוה, לא אלא בעלה רק בעילה א', אם"ה חייב על כל אם ערוה שבה חטאת לבד. וב"ב באכילות, בלבל חלב, שהוא נותר, וביו"כ, והאדם היה טמא, חייב ד' חטאות. אמנם כל שהיה החטא בגוף א' ופעולה אחת, אין השמות מחלקין לעניין קרבן או מלקות או מיתה רק בחלו זה על זה בלאיסור כולל, או מוסיף, או בת אחת. [כולל היינו בשאינם ר שחל אחרון מרבה בת אחת יכות הנאסרין. כגון שנשבע שלא יאכל תאנים וחזר ונשבע שלא יאכל תאנים ענבים, הרי בשבועה ב' הרבה בתאכות הנאסרים יותר משבועה ראשונה, לכן בשאכל תאנים חייב ב'. וכ"כ שהיה בעילה מקודם יו"כ. ואח"כ חל יו"כ ואכלו, הרי מקודם לא היה אסור רק בהבעילה, וכשחל יו"כ נאסר מכל הנאסרים, לפי הו"ל יו"כ איסור כולל. וכיון בבעילות, אחת אים שנעשת חמותו, שע"י חמותו נאסר גם בקרובותיה. ודו"ק. אבל מומ"ש היינו בשאיסור בשני מרבה בבני אדם הנאסרים. כגון שנשבע ואסר על עצמו תאנה ז', ואח"כ אסרה על עצמו ועל רעותו. או קודם שנעשה נותר, שמתחלה לא היתה אסורה רק על זה, ואח"כ גם על בהן. וכ"כ בבעילות, חמותו ונעשת אחת אים, דמעיקרא לא היתה אסורה רק עליו, וכשנעשת א"ל נתוסף בה איסור לכל ישראל, לכן בשבעלה תתנה, חייב ב', ופימנך חדר, ר"ת תתיכות רבות כולל. אמנם בת אחת היינו בשאלו ב' האיסורים בבת אחת, כגון אחת אחיו שהיא א"א, יו"ב ובבת שאלו בחתת ובשה מלאכה ביום הכפורים, וכדומה לזה]. (ג) ידיעות ג"ב מחלקות לחטאת. כגון שבעל נדה א' בעילות הרבה בהעלם א', או אכל חלב וחזר ואכל חלב, הכל בהעלם א', ואח"כ נודע לו שחטא במעשה הראשון, וחזר ונודע לו שחטא גם במעשה השני, חייב על כל ידיעה וידיעה קרבן לבד [רמב"ם פ"ו משגגות ה"ט]. (ד) גופות מחלקין ג"כ, אבל רק בבעילות. כגון שבעל כמה נדות בהעלם א', חייב על כל גוף וגוף קרבן לבד. ואפילו באשה אחת שבעלה בנדתה, ובעלה לנדתה, וחזרה ורחצה נדה וחזר ובעלה, אף שהיה הכל בהעלם א', והכל בגוף א' והכל בשם א', עכ"פ כיון שנטהרה ביניתיים, מחשבה כל פעם כגוף אחר. אבל במאכלות אינו כן, שבאכל ה' זיתי חלב מה' בהמות, אף שהיה כל א' גם ממין מבשיל אחר, אינו חייב רק קרבן א' על ההעלם האחד. וב"ב בפעולות, ששחטו ה' בהמות לע"ז, או ששחטן בשבת, אף שהגופות מחולקין אין חייב רק חטאת א' על כל ההעלם [רמב"ם פ"ג ופ"ו משגגות. ועי' רמל"מ שם, שכ' בשם ריא"ז דבהמה דיה אחדה שיהיה

גופין

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שעשה בה את המזיד כשוגג. אם שניהן מזידין או הוא שוגג והיא מזידה היא במלקות והוא בקרבן. אבל אם היא שוגגת. בין שהוא שוגג. בין שהוא מזיד שניהן פטורים. דכתיב בקורת תהיה והדר והביא את אשמו. בזמן שהאשה לוקה אינם מביא קרבן. אין האשה לוקה אין האיש מביא קרבן: **ה** חציה שפחה וחציה בת חורין. המאורסת לעבד עברי. שהוא מותר בשפחה ומותר בבת חורין. אבל לא לעבד כנעני שהרי הוא אסור בה מפני לד חירות שבה ואילו לא היתה חציה שפחה היו הקדושין חופסין בה ושניהן נהרגין. אבל עכשיו קדושין חופסין בה קלת מפני לד חירות שבה. ואין חופסין בה לגמרי מפני לד עבדות שבה. והיינו דכתיב (ויקרא י"ט) לא יומתו כי לא חופשה. הא חופשה חייבים: והפדה לא נפדתה. מכמע פדויה קלת ואינה פדויה לגמרי: זו היא שפחה ודאית. כלומר שפחה גמורה. והאי דכתיב והפדה לא נפדתה. דברה תורה כלשון בני אדם: כל העריות מפורשות. שהן בעות חורין ושיור אין לנו וזו ודאי.

החמיר בשפחה. שעשה בה את המזיד כשוגג(לח): ה איזו היא שפחה(לט). כל שחציה שפחה וחציה בת חורין(מ). שנאמר (ויקרא י"ט) **והפדה לא נפדתה(מא) דברי רבי עקיבא. רבי ישמעאל אומר. זו היא שפחה ודאית(מב). רבי אלעזר בן עזריה אומר כל העריות**

קמ"ל: שעשה בה את המזיד כשוגג. כדלעיל מתני' ב' וע"ש. ומה בפי' הר"ב אם שניהם מזידין וכו'. אבל אם היא שוגגת כו' שניהן פטורים דכתיב (שם) ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע ושיא שפחה נחרפת לאיש וגו'. מכדי עד הכא באיש קא משתעי קרא. נכתוב והביא את אשמו לה' ונכסוף לכתוב בקורת תהיה. אמאי כתב רחמנא ברישא בקורת תהיה. ולבסוף כתב והביא את אשמו לה'. ה"ק אם בקורת תהיה היא והביא את אשמו לה'. ואם לא תהיה בקורת. לא יביא הוא את אשמו. ומכאן מקשים על מה שכתב הרמב"ם בפירושו ריש מסכת שבת וז"ל. שאין בכל המלות שיש לנו מלוה יתחייב בה השוגג מלקות אלא שפחה חרופה בלבד שהוא לוקה אפי' על השוגג ע"כ. ורבים אומרים שהוא טעות. ואני אומר דהא ודאי במ"ש שהוא לוקה יש ט"ס. ול"ל בשיא לוקה. דהא מתני' היא לא הכוה כו'. אבל ז"ש שהיא לוקה כשהיא שוגגת. לא קשיא כלל. דהא סתמא תנן החמיר בשפחה שעשה בה את המזיד כשוגג [ולעיל מתני' ב' מפרשים השוגג כמזיד] אע"ג דמאחר חטא דמיניה ילפינן באיש הוא דכתיב. אית ליה להרמב"ם דה"ה לאשה. ויש לו ראיה מדאמרינן בגמ' והכא גדול נמי פטור מ"ט דמקשיין אהדדי. וכתבו הר"ב בסוף פירקין. ס"מ דגמרא סברה דהוקשו להדדי. והתוס' כתבו על זה דהלשון אינו מכוון דהאיש הוקש לאשה. ולא אשה לאיש. והרמב"ם סובר שהלי מכוון דכי היכי דהוקש איש לאשה הוקשה נמי אשה לאיש. ולענין זה לרבות שוגג כמזיד [והא דת"כ שהביאו התוס' דמחלקת בין קטן לקטנה. לא קביא. דיליף ליה מקרא] והיינו דכתב הרמב"ם שהיא חייבת מלקות על השוגג כמו על המזיד. והא דהוקש איש לאשה לענין שהיא אנוסה א"כ היא קטנה והוא גדול א"ל עד ושן. זו היא סברתו בפירושו. וידיש מוכיחות הן מדכתיב כאן במתני' ולא פירש כלום. ואילו היה דעתו כשהיבר הפירוש דהא דתנן המזיד כשוגג דלאו דוקא. אלא כשהיא שוגגת שניהם פטורים. לא הוה ליה לסתום אלא לפרש. ולא עוד אלא דבסוף פירקין כשהזכיר מלוקות שבין שפחה לשאר עריות כתב. וכבר נתבאר שאין בה הפרש בין שוגג למזיד. לכך נ"ל פשוט שזו [היא] דעתו כשהיבר הפי' לחייב אותה במלקות אע"פ שהיא שוגגת. אבל בחבורו ודאי שחזר בו כמבואר בדבריו פ"ג מהלכות אסורי ביאה ופרק ט' מהלכות שגגות. שהלריך שתהא היא מזידה: **ה** חציה שפחה וחציה בת חורין. פירש הר"ב המאורסת לע"ע שהוא מותר בשפחה. כמ"ש במשנה ב' פ"ו דתמורה. ומ"ש כי לא חופשה. הא חופשה חייב. ואי [אפשר] לומר שבועל שפחה משוחררת [פדויה] שיומת [*לפי שהיא פדויה כשאר הגשים אלא] לפי שהיא מקודשת ויש בה לד עבדות. שאילו נגמר פדיונה היתה אשת איש. ונהרגים שניהם. הרמב"ם [נפי'] : זו היא שפחה ודאית. ומאורסת לע"ע. דכתיב כי לא חופשה מכלל דהוא

חופש

שעשה בה את המזיד כשוגג. יש"ש פ"ח מיי' ספ פ"ב ה"ח: **ה** איזו היא שפחה כל שהחציה שפחה וחציה בת"ח. יש"ש פ"ח מי"ב פ' קדושין פלק ה' כל המפנה ומי' יהושלמי קדושין פ"ח מה"ח מיי' פ"ג מה' איסורי ביאה הי"ב:

שנויי נוסחאות

ה איזו (היא). במסב"כ ליסא. והפדה לא נפדתה. בכ"מ. נפדתה או חופשה לא נתן לה. דברי ר"ע. במסב"כ. ר' יהודה. ר' ישמעאל. במסב"כ ד"ו ר"ש. ר' אלעזר בן עזריה. במסב"כ ר' אליעזר בן יעקב והוגה בשע"מ ר' אלעזר ב"ע. העריות מפורשות ומה שיור אין לנו. בכי"ק הספורשות משיור (?) אין לנו; במסב"כ עריות מפורשות ושיור אין לנו; במסב"כ ד"ו עריות המפורשות שיור אין לנו; בכי"מ נלקה בתסר ובאיזו שמוש ר' ישמעאל אומר איזו (?) היא שפחה ודאי כל העריות מפורשות משויר אינלנו.

ראשון לציון

ה במשנה דברי רבי עקיבא. גמרא. ר' יהודה מיהו מכרייתא דהתם מוכרח בגירסת הספר: שם ר"א בן עזריה גמרא לאמ"ו מיהו מכרייתא שם מוכרח בגירסת הספר:

יבין תפארת ישראל בועז

גופין מחלקין, ופי' בשער המלך [דקט"ו ע"ד] שיש פלוגתא, די"א דדוקא בעילה באדם דתשיב, גופין מחלקין ולא בבהמה, וי"ח. ופי' תולין [דס"כ ב ודו"ק]. אמנם לענין שבת, מלבד הע ל מ ות ו י ד י ע ו ת שמחלקות לענין שבת כמו בשאר איסורין [עי' לח"מ פ"ז משגגות הי"ע], יש עוד ב' דברים שמחלקין אלה לחיוב הטאות [וסימנך בי]. (א) מלאכות מחלקות, כגון שחרש, זרע, קצר, וטחן בשבת א', ב ש ג ג ת מ ל א כ ה, שלא ידע שאלו המלאכות אסורות בשבת, אבל ידע שהיום שבת, חייב על כל מלאכה ומלאכה הטאת א'. ואפילו עשה מלאכות אלו בעצמן בהרבה שבתות, כיון שלא היה שם העלם שבת רק העלם מלאכה, לא אמרינן שהיומים שבינתיים יהיו כידיעה על כל מלאכה, ויביא הטאת על כל זריעה וזריעה. רק יביא על הזריעות שבכל השבתות רק הטאת א', וכמו כן על כל העתידות הטאת א' וכו'. (ב) ימים מחלקים, שאם היה שם ש ג ג ת ש ב ת, שלא ידע שהיום שבת, אף שלא ידע ג"כ שמלאכות אלו אסורות, ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה, אז הימים שבין שבת לשבת הו"ל כידיעה, וחייב הטאת על כל שבת ושבת בשגג בו. ואפילו עשה מלאכות הרבה בכל שבת, עכ"פ כיון שהיה שם גם העלם שבת, אינו חייב על כולן שעשה בכל שבת א', רק הטאת א'. ואפילו בעשה מלאכה א' בשבתות הרבה, כגון שזרע בשבת זה, וחזר וזרע בשבת אחר, אפ"ה כיון בכל שבת ושבת היה העלם אחר, שלא ידע שאז שבת הוא, לכהי חייב על כל שבת ושבת קרבן לבד. [ולרמב"ם פ"ז משגגות, דוקא בעשה מלאכות הרבה מעין מלאכה א', כגון אב ותולדתו, חייב על כל שבת ושבת בכה"ג. אבל בעשה רק אותה מלאכה עצמה בשבתות הרבה אף בכה"ג חייב על כל השבתות רק הטאת א'. ועי' רלח"מ שם ס"ת. ועי' מ"ש בקובץ הרובלין בס"ד לד א' ע"ד אות ג' ד"ה אמנם]: לה) ר"ל בין שהוא מזיד או שוגג, אם רק היא מזידה, שחייבת מלקות אז מביא הוא אשם. אבל אם היא שוגגת, שאז פטורה ממלקות, בין שהוא שוגג או מזיד, פטור גם הוא מאשם, דחיוב דידיה ודידה רק במזיד שלה תלוי (ב): לו) חרופה: לו) שנתארסה ע"י קדושין לעבד עברי, שמותר בשפחה ומותר בבת חורין. [משא"כ בעבד כנעני, אסור גם אצל חלי חירות שבה, וכשנתארסה לו אין בה דין שפחה חרופה]: לח) מכמע שפדויה ואינה פדויה כראוי. לפיכך לא תפסו בה קידושין לחייבם מיתה. אבל בהיתה פדויה גמורה, דאז כשנתארסה תפסו בה קדושין, להכי אם שהוא מזיד חייב מיתה: לט) ר"ל שפחה חרופה דקאמר קרא, היינו שפחה גמורה, שנתקדשה לעבד עברי. והא דכתיב והפדה לא נפדתה, דברה תורה כלשון בני אדם

קדשים ח"ב יא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

חופסה. גמרא: ן אחד גדול ואחד קטן כו'. כי הא דתנינן במשנה ד' ה' פ"ה דנדה: הקטן פטור. כתב הר"ב וכשפחה אינו כן כו' דהא לתקום להדדי. עמ"ש על זה במשנה ד': השוגג בחטאת כו'. כתב הר"ב ושפחה חרופה כו' ואם הוא שוגג כו' וכ"ש אם הוא מזיד. דהא קרא כי כתיב במזיד כתיב. כמ"ש במשנה ד': בהכרת. הה"א בחירק כמ"ש בדים חלה:

ודאי מטומה היא חייב שפחה ותייב בת חורין. ור' אלעזר בן עזריה היינו ר"ע. אלא דא"ל לרבי ישמעאל אנא בעלמא כוותך ס"ל דדברה תורה כלשון בני אדם. מיהו הכא שאני מדכתיב כי לא חופסה והפדה לה נפדתה למה לי. ס"מ לחייב שפחה ותייב בת חורין. והלכה כר"ע:

ן כל העריות. אם האחד גדול. האיש לו האשה. והאחר קטן. הקטן פטור וגדול חייב. וכשפחה אינו כן. דאם האחד קטן. גדול נמי פטור. דהא אתקום להדדי בקורת תהיה והבית אח אשמו בזמן שהיא לוקה הוא מביא קרבן אין האשה לוקה. אין האיש מביא קרבן: אחד ער ואחד ישן. הישן פטור. ער חייב. וכשפחה חרופה ער נמי פטור. דהא אתקום להדדי כדאמרן: שוגג בחטאת ומזיד בהכרת. וכשפחה חרופה אם הוא מזיד והיא שוגגת שניהן פטורין דהואיל ואין האשה לוקה: אין האיש מביא אשם. ואם הוא שוגג והיא מזידה. היא לוקה. והוא באשם:

מפורשות[מ]. ומה שיור[מא]. אין לנו אלא שחציה שפחה וחציה בת חורין[מב]: ן כל העריות אחד גדול ואחד קטן[מג] הקטן פטור[מד]. אחד ער ואחד ישן. הישן פטור[מה]. אחד שוגג ואחד מזיד. השוגג בחטאת. והמזיד בהכרת[מו]:

יכין תפארת ישראל יכין

מ) דמיירי בבת חורין דוקא: מא) נ"ל דר"ל, ומה שייר הכתוב מכל העריות אלא בשפחה חרופה שכתב בה הך לישנא דהפדה לא נפדתה, שלא נכתב כן בכל העריות, דמשמע מזה שיהא דינה חלוק משאר עריות: מב) דהכי מסתבר, שיהא משוייר בה קצת דין שאר עריות, דעי"ז תהיה עכ"פ בת חורין במקצת. ולא כדברי רבי ישמעאל דקאמר דמיירי בשפחה גמורה, וס"ל לרא"ע אף דבכל דוכתי אמרינן דברה תורה כלשון בנ"א, שאני הכא דמדכתיב כי לא חופסה, ל"ל הו והפדה לא נפדתה. ע"כ לאמעטינן דמיירי בנפדת במקצת. אבל לר"ע בכל דוכתי לא אמרינן דברה תורה כלשון בנ"א: מג) ר"ל אם א' גדול וא' קטן, בין האיש או האשה:

מד) והגדול חייב, כשהיה הקטן בר ביאה, דהיינו זכר בן ט' שנים ויום א', והנקיבה בת ג' שנים ויום א': מה) והער חייב: מו) משא"כ בשפחה חרופה, אם היה א' מהן קטן שניהן פטורים, [ולרמב"ם פ"ע משגגות וס"ג מביאות, כשהוא קטן בן ט' ויום א', היא לוקה והוא באשם, וכשגדל יביאו]. וכשהיה א' מהן ישן, שניהם פטורים. [ולרמב"ם כשהיה הוא ישן, היא חייבת מלקות והוא פטור, דדוקא בהיתה היא ישינה, שניהן פטורים. ועי' למ"מ פפ"ג מביאות]. וכשהיא שוגגת שניהן פטורים בין שהוא מזיד או שוגג. דכל שהיא אינה במלקות, פטור הוא מקרבן. ובהיתה היא מזידה, בין שהיה הוא שוגג או מזיד, היא לוקה והוא מביא אשם, וכלעיל:

ציונים

ן כל העריות אחד גדול כו'. ל"ת פ"א: השוגג בחטאת והמזיד בכרת. מי' פ"ח מי' מיכולי נ"מ ה"ל.

שנדוי נוסחאות

ן כל העריות כו' חקטן פטור כו' הישן פטור כו' השוגג בחטאת. כמכ"ל עריות. קטן.. ישן.. שוגג.. והוגה בסע"מ כלפינו:

תוספת חדשים

ן במשנה כל העריות כו'. וקשה למה לא תני משנה זו סמוך למשנה דאיירי בין החלוקים של שפחה לעריות ונראה לי דאותה בקדושין דף י"ד פליגי ר' יאשיה ור"י לי' יאשיה אם אחד קטן גם הגדול פטור כן פי' רש"י לכן הפסיק במשנה ה' להורות דלעיל היא כר"ע וכזה איכא סלוגתא וסותם כר"י וכזה מיושב ג"כ שלא הזכיר כאן במתני' משא"כ בשפחה כדלעיל ומשום דעיקר בא להורות על שאר עריות לכל לתופ' עם שפשוטו על רש"י בזה נ"ע ע"ש. (ממהורש"ם ע"ל):

תוספת **אמרו לו פרק ג בריתות** יום טוב

פרק ג **א אמרו** לו. כתב הר"ב אפילו אחד א"ל כו' כדתנן [רפ"י דיבמות] האשה שהלך בעלה למ"ה ובאו וא"ל מת בעלך כו' דקיי"ל דאפילו בחד כו'. גמ'. ועמ"ש רפ"ח דנזיר גם במשנה ד' פ"ז דגיטין. ומ"ש הר"ב והוא שותק ואינו מכחישו. דא"כ לא הודע אליו חטאתו. ולא שיודיעוהו אחרים. יכול אפילו אין מכחישן א"ל לא הודע אליו מ"מ. במאי עסקינן אילימא בתרין. תרין ואין מכחישן קרא בני. אלא לא בחד וקתני כי אין מכחישן מהימן ס"מ. גמרא. וכתבו התוס' [ד"ה אמר] אבל אי מכחיש לא מהימן ור"ל על כרחין שאמר אינו יודע דאי אמר בהדיא לא אכלתי פשיטא דפטור כדכתיב (דברים י"ט) לא יקום עד אחד באיש דברלהה שאין עד א' קם רק לשבועה: עד אומר אכל ועד אומר לא אכל. כתבו התוס' גריך לומר דמיירי שהעידו שמסם בבת אחת דאי בזה אחר זה. הא כל מקום שהאמינה תורה עד אחד. הרי כאן שנים כו'. וכמ"ש הר"ב בספ"ו דסוטה: מביא אשם תלוי. עמ"ש בר"פ דלקמן: והוא

ר"ע מברטנורה

פרק ג **א אמרו** לו אכלת חלב[א]) מביא חטאת[ב]). עד אומר אכל ועד אומר לא אכל. אשה אומרת אכל. ואשה אומרת לא אכל. מביא אשם תלוי[ג]).

פרק ג **א אמרו** לו. אפילו אחד אומר לו אכלת חלב והוא שותק ואינו מכחישו מביא חטאת על פיו: שנים

יכין תפארת ישראל יכין

פ"ג א) אפילו א"ל כך חד [ש"ס], וכ"ל דאפ"ה נקט אמרו, לשון רבים. דקמ"ל דאפילו עד אפי עד, ואפילו אשה, ואפילו לא בתורת עדות רק בדרך אמירה בעלמא, מדלא הכחיש, נאמנים: ב) ודוקא בשתק הוא להגדת העדות. [ונ"ל דאפילו אומר אח"כ בשתיקתו היה מדהוה מסופק, אפ"ה שתיקתו דמשיקרא כבר חייבתו בקרבן]. אבל בהשיב לאי יודע אם אכלתי, בע"א פטור, ובב' עדים חייב [תוס' ד"ה אמרו וד"ה אלא] וריינו לר"מ. אבל לרבנן אפילו בב' עדים בין במכחישן ובין בשתק פטור [כרמב"ם רפ"ג משגגות]. והי"ה לעניין ליסור, בשאמר אדם לחבירו שנאסר דבר פלוני. דוקא כשהדבר הוא של העד [ולהטור אפילו הופקד ביד אחר, ואפילו אין לו מגו לאסרו עכשיו, אפ"ה נאמן לאסרו, עפ"ד י"ד רפקב"ו], או שיש לו להעד מגו לאסרו בדיים עכשיו. אבל בב' לעבותא, שאין הדבר שלו, וגם אין לו להעד מגו, לא אין ע"א נאמן לאסור דבר של חבירו, רק בשא"ל העד לבעלים נאסר הדבר לפניך, לא אם הבעלים שתקו להעד ולא הכחישוהו תכ"ד, אמרינן שתיקה כהודאה דמיא, ואינו יכול לומר אח"כ איני מאמיך. רק בשהכחישו אח"כ, ואומר עתה נודע לי בבירור שאתה משקר, לא אין העד נאמן. אבל בשלא א"ל העד בתחלה נאסר לפניך, אפילו שתקו הבעלים בתחלה, מלי השתא הבעלים לומר להעד שמא משקר אתה, ואין העד נאמן. מיהו אם בלבו באמת מאמין להעד, אפילו מכחישו בפה, לא מהני רק ביי"ל [רמ"א י"ד רפיקר"ו]. וי"א דגם היכא דבעלים באמת מסופק אם הגדת העד אמת, אפילו לא א"ל נאסר לפניך, נאמן העד [ש"ך קי"ז סקט"ז]: ג) מיירי נמי בשתק להעדות. אבל באמר איני יודע פעור גם מאשם תלוי [ועיי"ש פ"ח דשגגות ה"ג, שגם הרמב"ם*)

*) עי' בעיין נמר כלן דחולק ע"ז. אפשר

ציונים

פ"ג א אמרו לו אכלת חלב. ל"ת ע"ב מ"ו. פ"ג מה' שגגות פ"ג: עד אומר אכל. מ"ו. עם פ"ח פ"ג:

תוספת רעק"א

פ"ג א [אות ז] במשנה עד אומר אכל. עיין בהרמב"ם ובחסגות דפירשו דמיירי שהיה ב' חתיכות אחד חלב ואחד שומן וע"א אומר שאכל החלב וע"א אומר שאכל השומן. ועיין בתי"ם לקמן ברפ"ד: [אות ח] במשנה מביא אשם תלוי. משמע דעד אחד בהכחשה מע"א מיקרי ספק ולא אמרינן דע"א בהכחשה לא כלום וכן משמע במתניתין ספ"ה דטהרות. ועיין בספר מחנה אפרים ה' ערות מי' ח': (עיין בש"ך יו"ד סי' קב"ז):

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שנים אומרים לו אכלת חלב. ואפילו מאה. והוא מכחיש ואומר בדי לי שלא אכלתי. איט מביא קרבן על פיהם. דכתיב (ויקרא ד') או הודע אליו חטאתו. ולא שיודיעוהו אחרים: רבי מאיר מחייב. ואין הלכה כר"מ: אם הביאוהו שנים כו'. [כגון אם העידו עליו שהרג את הנפש: אם ירצה לומר מזיד הייתי. אם היה רוצה לפטור עצמו בשקר היה יכול לומר מזיד הייתי ומזיד פטור מקרבן: **ב** חלב וחלב. ב' זיתי חלב: בהעלם אחד. אכל בב' העלמות חייב על כל אחד ואחד. דקיי"ל העלמות מחלקין: ממין אחד חייב. הא קמ"ל דאע"ג דאין השני חלבי זיתים מתמחוי אחד דהייגו בתבשיל אחד. אלא הם מתבשלין חלוקין. אפ"ה מצטרפין לפי שאין התחויין מחלקין: **ג** כמה ישהה האוכלן. לשני חלבי זיתים דאמרינן מצטרפין: כאילו אוכלן קליות. רוחין אוחן כאילו נתפררו לפירורין [דקין] כקליות ואוכלן אחד אחד בסמוך זו אחר זו. ובהיות משערינן. אם אכל חלי זית והפסיק. ולאחר שעה אכל חלי זית אחר. אם שהה מתחלה ועד סוף כדי אכילת קליות בסמוך זו לזו. מצטרפין. אבל אם לא הפסיק מאכילה אלא שהה בלעיסתן ובליעתן אפילו כל היום כולו מצטרפין לדברי ר' מאיר: והח"א עד שישהה מתחלה ועד סוף כדי אכילת פרס. כלומר אפי' לא הפסיק בין אכילת חלי זית לאכילת חלי האחר. אלא שהה בלעיסת שני חלאי זיתים כדי אכילת פרס מתחלת שאכילה עד סוף בליעתן מצטרפין. ביותר מכדי אכילת פרס. אין מצטרפין.

עד אומר אכל. והוא אומר לא אכלתי ד'). פטור. שנים אומרים אכל. והוא אומר לא אכלתי. רבי מאיר מחייב ה). אמר רבי מאיר אם הביאוהו שנים למיתה המורה ו) לא יביאוהו לקרבן הקל. אמרו לו מה אם ירצה לומר מזיד הייתי ז): ב אכל חלב וחלב ח) בהעלם א' ט). אינו חייב אלא חטאת אחת. אכל חלב ודם ונותר ופיגול בהעלם אחד. חייב על כל אחד ואחד. זה חומר במינין הרבה ממין אחד. וחומר במין אחד ממינין הרבה. שאם אכל כחצי זית. וחזר ואכל כחצי זית י) ממין אחד. חייב יא). משני מינין פטור: ג וכמה ישהה האוכלין יב). כאילו אכלן קליות יג). דברי רבי מאיר וחכמים אומרים עד שישהה מתחלה ועד סוף כדי אכילת פרס. כיוצא מכדי אכילת פרס. אין מצטרפין.

והוא אומר לא אכלתי פטור. וס"ה אם אמר איני יודע כמו שפירשנו. תוס': שנים אומרים אכל והוא אומר לא אכלתי. בגמרא ריש פ"י דיבמות מייתי לה. וגרס פטור: רבי מאיר מחייב. וא"ת היאך מחייב. והאמר לא אכלתי ובעל כרחיה לא יביא חטאת. כדאמרינן [ספ"ה דערכין] חייבי חטאות אין ממשכנין אותן. וי"ל דהתם מיירי כשאמר דלא ניחא ליה בכפרה אבל אי אמר לא ניחא ליה בכפרה אלא שהוא סבר להיות פטור. ממשכנין אותו. תוס' [סוף ד"ה מ"ד]: מה אם ירצה לומר מזיד הייתי. הסתא כמי מה שאמר לא אכלתי. כך ר"ל לא אכלתי שוגג אלא מזיד. והכי מתרלינן מלתיה דבהכי היה דעתו. ואע"ג דלא משוי איסים נפשיה רשעא [כמ"ש הר"ב במשנה ט' פ"ב דיבמות] [הייט] לפסול נפשיה לא מהימן אבל אי אמר מזיד אכלתי חלב מהימן. דאותו מתכוין לטוב שאינו רוצה להביא חולין בעזרה. וא"ת ונשיילינה אם היה דעתו לכך. וי"ל דאפילו הדר אמר הכי לא אכלתי שוגג אלא מזיד. כיון שלא אמר כך באותה שעה מחייב ר"מ. והכי איתא בת"כ אומר ר"מ. אם בתחילה אומר מזיד הייתי שומעין לו. אבל אם היה דן עמהם כל היום. שאומר לא אכלתי ולא אמר יותר. ואפילו אומר אח"כ לא אכלתי שוגג אלא מזיד חייב. תוס'. ועספ"ה דטהרות ומ"ש שם: **ב** שאם אכל כחצי זית כו'. ולא היתה לו ידיעה בינתים דיש ידיעה לחצי איסור כחצאים [בסוף] פי"ב דשבת. ומ"ש הר"ב לפי שאין התחויין מחלקים עיין במ"ט: **ג** וכמה ישהה האוכלן.

עמ"ס

יבין תפארת ישראל בועז

אפשר דס"ל כן]. מיהו דוקא שב' העדים שמכחישין זא"ז בלו כאחת*). אבל בבלו זה אח"ז, הראשון נאמן, דכל מקום שהאמינה תורה ע"מ, נאמן כב', ואין העד האחרון נאמן מו נגדו: ד) ואפילו משיב רק איני יודע, וכלעיל: ה) וממשכנין אותו להביא חטאתו. דאע"ג דכל חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן, הכא ממשכנין, מדהו"ל כמזיר שנזרק בעבורו א' מהדמים בקרבנותיו, דמדהותר לו ביין, להכי ממשכנין אותו להביא גם חטאתו, דמדאין חטאתו בא לו לכפרה אז לגוף עוכך, חיישינן שמא פשע [כפרכין כ"א א']. מ"כ ה"ג כיון דאמר לא אכלתי, בין שמתכוון שלא אכל כלל, או בר"ל לא אכלתי שוגג אלא מזיד. ודאי לא יביא החטאת, כדי שלא יהיה חולין בעזרה, והרי אינו נאמן בדבריו לר"מ, להכי ממשכנין אותו (**א**): ו) כשיעידו שעשה במזיד דבר שחייב עליו מיתה: ז) ר"ל אם רוצה יכול לומר מזיד הייתי, דאז פטור מקרבן, והעדים א"א שיכחישוהו בזה, דלא ידעו מה בלבו. ואע"ג דהו"ל מנו במקום עדים דלא אמרינן, בין שטעתה או המנו יהיה נגד הגדת העדים [כס"ד ח"מ פ"כ כלל ה' כמנו]. י"ל דר"ל דמתרלינן דיבוריה, שכך כוונתו לא אכלתי שוגג רק מזיד. ואע"ג דאין אדם משים עצמו רשע, מדהוא קרוב לעצמו, וקרוב פסול לעדות [כסנהדרין ד"ש ב']. היינו למה שמגע לגופו, לחייב גופו שום עונש הגוף, או לפסול גופו מלהיות עד. אבל להתחייב א"ע ממון, אדרבה העדאת בעל דין כמאה עדים דמי. ומכ"ש הכא דנאמן שמזיד היה ואינו רוצה להביא חולין לעזרה [ופי' רין שבועות דשעו"ת]. ור"מ ס"ל אפילו מתרץ דבוריה בפירוש אח"כ ואומר לא אכלתי שוגג רק במזיד, חייב, מדלא הביא כן מתחלה: ח) ר"ל ב' זיתי חלב: ט) אבל באכלן בב' העלמות, שנעלם ממנו שזה חלב או שחלב אסור, ואכל כזית, ונודע לו אח"כ שאכל איסור, וחזר ואכל, ונודע לו אח"כ שאכל שוב איסור, קיי"ל דהעלמות מחלקות וחייב ב' חטאות: י) ולא שהה ביניהן בכדי אכילת פרס [כמשנה ג'], וגם לא היה ידיעה בינתיים שזהו חלב, דאל"כ ידיעות מחלקות, ויש ידיעה גם לחצי איסור: יא) ואפילו היה מב' מיני הבשיל, אין התחויין מחלקין: יב) ר"ל האוכל ב' חלאי זיתים דאמרן דמצטרפין: יג) ר"ל אם שהה מתחלת אכילתו ועד לבסוף, עד כדי שאם היה כל הזית פירורין דקין כקליות, והם גרעיני חיטים קלויין, שדרך לאכלן מ' מ', ה"ל אם

עד אומר אכל והוא אומר לא אכלתי. קדושין פ"ח ע"ב מ"י: שם פ"ב ה"ח: שנים אומרים אכל. יומא פ"ז ע"ח כ"מ ג' ע"ב כל המפנים ע"ש: אר"ש אם הביאוהו שנים כו'. מ"כ ויקרא הוצה פנק ז': א"ל מה אם ירצה לומר כו'. ירושלמי מיר פ"ח מ"ח מו"כ מו' שם מי' שם: ב אכל חלב וחלב בהעלם אחד. י"ח פ"ב ש.ם פ"ח ע"ח מי' פ"ש מס' שבועות ה"ח: אכל חלב ודם כו'. מ"י שם ה"ח: אכל כחצי זית. מ"י שם ה"ה: משני מינים פטור. מ"י שם ש"ה: ג כמה ישהה האוכלן. י"ב ע"ב: עד שישהה מתחילה ועד סוף כדא"ם. מ"י ע"ו מ"ה שבועות ה"ג ופ"י מכ' פרומות ה"ג:

שנויי נוסחאות

פ"ג א לא אכלתי ר"מ מחייב. כסע"מ לא אכלתי פטור ר"מ. ועי' תוי"ט. וכתב בשע"מ בקצת ספרים ישנים לא כתוב פטור אלא ר"מ מחייב וכן עיקר דגירסא דפטור לא יתכן רק לאיכא דאמרי אבל לגירסא קמא מסרס תלמודא שא קמ"ל אי לאסר לפרש אותו וכן משמע ברש"י ז"ל שאינו גורס פטור עכ"ל; בב"מ מגיס .. ר"מ מחייב וחכמים מפטרין. **אבל** ר"מ אם הביאוהו כו'. בכי"מ אסר ר"מ ק"ו ומה אם.. וכ"ה בלא"מ בגמי. **למיתה.** בכי"מ ובמשב"ב לידי מיתה וכן בסמוך לידי קרבן. (א"ל) מה אם ירצה לומר מזיד הייתי. בכי"ק לי"ג; בכי"מ ..לא אם ירצי לומר מזיד הי'; במשב"ב ..הייתי פטור: בשע"מ בשם ס"ל א"ל אף זה אם.. : **ב בהעלם אחד.** במשב"ב .אחת וכן בכל המשנה. ונותר ופגול. במשב"ב ופגול ונותר; בכי"ק ..ופגול ותמא. **על כל אחד ואחד.** בד"ל ובמשב"ב .אחת ואחת. **כחצי זית ממין אחד חייב.** במשב"ב כחצי זית אחר בהעלם אחת ממין אחד חייב ובשע"מ מתק למ' אחר. **משני מינין.** בד"ל ומשני.. : **ג וכמה ישהה האוכלן.** בד"ל ..ויאכלן; בכי"ק במה ישהא לאכלן וכ"ה במשב"ב (ושם ..באוכלין והוגה בשע"מ לגמינו. **כאלו אכלן.** בד"ל ובכי"ק ..אוכלן; במשב"ב ..אוכל.

ראשון לציון

פ"ג א בפשנה אמרו לו מה אם ירצה כו' עיין יש סדר למשנה:

ח) מי' כפרוש לגר דלעפת הר"מ אפילו בבאו זה אחר זה. ב) פ' ת' חת"ם מ' ת"מ תשובה כ"ב ד"ה בהא פלוגין ישב בעמוד דברי התוס' (ת"ת).

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

עמ"ס בדפ"ג דפסחים ובמ"ז פ"י דזבחים: פרם. כתב הר"ב ד' ביצים. כך פירשו רבותי. ורמב"ם אומר שהוא שלשה ביצים ופלוגתא דתנאי הוא במ"ב פ"ח דערובין ומס פסק הר"ב כהרמב"ם. ועיין עוד מ"ש שם: אבל אוכלים ממאים כו'. עיין פ"ב דטהרות: ונכנס למקדש. פירש ועבד עבודה אבל בכניסה בלא עבודה לא מחייב. והפ"ב בת"כ. תוס'. ואתמיהתם מהכ"מ כשדקדק כך מדברי הרמב"ם ברים ה' ביאת המקדש. ולא כתב שכ"כ ג"כ התוס' מהת"כ. ומ"מ להרמב"ם יש איסור אף בלא עבודה. גם כתב מהת"כ דאף מן המזבח ולפנים יש איסור שתויי יין. ומ"ש הר"ב חייב כרת לא דק. דאין בו אלא חיוב מיתה. וכמ"ש הר"ב בעצמו בספ"ט דסנהדרין: רא"א אם הפסיק בה כו'. כתב הר"ב והלכה כר"א. גמ': ד' ארבע חטאות. פירש הר"ב וחד משום יום"כ כגון שאכל כזית בחלבה. א"ל דמלייה בתמרי. דלא מחייב ביום"כ. אלא על כותבות. גמ'. וכתבו התוס' [ד"ה ארבע חטאות]. וא"ת אמאי לא חשיב חמשה. כגון נשבע שלא יאכלנה ואכלה [שחייב בקרבן עולה ויורד] וי"ל מידי דאיתיה בשאלה לא קתני. ומוקדשין דתני. אע"ג דהוו בשאלה מ"מ השתא שנשחטו ונזרק דמן כהלכתא ליתא בשאלה אבל ליכא למימר דאיירי בבכור שהרי קאמר בגמ' דף י"ד. אקדשיה מנו דאתוסף בה איסור וכו' ואי הוה מיירי בבכור לא הוה אומר אקדשיה. שהרי קדש בפטר רחם ע"כ. עיין ספ"ח דערכין. ומ"ש הר"ב אתסר נמי בחלב. פי' בחלב זה דמוקדשים. ומ"ש והיינו איסור כולל. ואפילו לר"ש דבמשנה ד' פ"ג דשבועות דלית ליה איסור כולל כמו שאכתוב כן בס"ד בסוף פ"ה. ומ"ש ולגבוה שרי. וא"ג מוקדשים יש בהם לכהנים ואינהו נמי כי קא זמו משלחן גבוה קא זמו ["ומיהו הכא בחלב. דאינו אלא לגבוה]: ואשם אחד

והלכה כחכמים: פרם. לשון פרוסה. והוא חלי כבר של עירוב מג' כברות לקב שכל כבר ח' ביצים נמצא חלי כבר ד' ביצים. כך פירשו רבותי. ורמב"ם אומר שהוא ג' ביצים: אבל אוכלים טמאים. האוכל אוכלים ממאים כחלי פרס שהוא שני ביצים לפירוש רבותי. ולדברי רמב"ם ביצה ומחצה. נפסלה גוייתו מלאכול בתרומה. וכן האותה משקין ממאים כרביעית נפסלה גוייתו מלאכול בתרומה עד שיטבול. והאותה רביעית יין ונכנס למקדש. חייב כרת. והשתא קאמר שאם שתה בחצילת חלי פרס של אוכלים ממאים. או בשתיית רביעית של משקין ממאין. כדי

סוף כדי אבילת פרס[יד]. אבל אוכלין טמאין[טו] ושתה משקין טמאין[טז]. שתה רביעית יין. ונכנס למקדש[יז]. ושהה[יח] כדי אבילת פרס[יט]. רבי אליעזר אומר אם הפסיק בהם[כ]. או שנתן לתוכו מים כל שהוא[כא]. פטור[כב]: ד יש אוכל אבילה אחת. וחייב עליה ארבע חטאות ואשם

אכילת פרס מלטרפין לכזיתור ונפסלה גוייתו מלאכול בתרומה. ואם שהה יותר מזיתור זה אין מלטרפין. והא"ה לזיתור רביעית יין של כניסת מקדש שאם שהה בשתייתו כדי אכילת פרס או פחות. חייב. יותר על כן. פטור: אם הפסיק בה. אלא שתה כל הרביעית בבת אחת ונכנס למקדש פטור. דכתיב (ויקרא י') יין ושכר אל תשת. יין דרך שכרותו. ואם אינו שותהו בבת אחת אין זה דרך שכרותו. וכן אם נתן בו מים. והלכה כר' אלעזר. והא"מ בשותה רביעית ממש אבל שתה יותר מרביעית מודה רבי אלעזר דחייב אפילו לא שתה כולו בבת אחת: ד ארבע חטאות. חד משום חלב. וחד משום אוכל קדש בטומאה. וחד משום נותר. וחד משום יום הכפורים. והא דקתי"ל בכל התורה כולה. דאין איסור חל על איסור. ה"מ באיסור גרידא כגון שאוכל נבילת בהמה טמאה אינו חייב משום נבלה לפי שהוא איסור גרידא שאינו לא כולל ולא מוסיף. אבל הכא אדם שהיה מתחלה טהור היה אסור בחלב ומותר בשאר בשר של קדשים. נעשה טמא מגו דנאסר בשאר חטיכות של בשר קדשים משום טומאה. נאסר גמי בחלב אע"פ שהיתה אסורה מתחל. ו' יינו איסור כולל שהאיסור האחרון כולל ואוסר דברים אחרים על האדם שהיו מותרים לו מתחלה ומיהו לא אתוסף אסורא אאפלא. אלא אגברא אתוסף אסורא לגבי אחריני. וגריר וכייל גמי להאי באסוריה. נעשה זה החלב נותר. היינו איסור מוסיף דמעיקרא להדיוט אסור ולגבוה שרי כיון שנעשה נותר נוסף אסור על האחיכה עצמה ניאסר אפי' לגבוה. ומתוך שחל עליה שם אסור נותר לאסרה לגבוה. חל עליה גמי שם נותר לגבי הדיוט להתחייב עליה משום נותר. אע"ג דבלאו הכי היתה אסורה להדיוט. חל עליה יום הכפורים מגו דאתוסף אסורא לגבי גברא לאסרו בחולין שהיו מותרים לו קודם יום הכפורים גורר וכולל גמי להאי חלב של מוקדשים בהדיה להתחייב עליו משום יום"כ: ואשם אחד. אשם מעילות

על

אכל אוכלין טמאין. מיי' פ"ד מה' טומאת אוכלין ה"ח: ושתה משקין טמאין. מיי' שם ה"ג: שתה רביעית יין. מיי' פ"ח מה' איסו"מ ה"ח: ד יש אוכל אכילה אחת. י"ב פ"ב לקמן כ"ב ב"ח מנה ק"ב פ"ל יבמות נ"ד ע"ח שבועות כ"ד ע"ב יבומין ב"ח פ"ג ה"ד מיי' פ"ו מה' שבועות ה"ד:

שנויי נוסחאות

אבילת פרם. במשב"כ ..פרם חייב. ומחק בשע"מ. אכל אוכלין טמאין ושתה. בכי"ק .אכלין.. וכ"ל גם כד"ק: במשב"כ ד"ו אוכל. ושותה. שתה רביעית יין ונכנס. בכי"ק ושתה רביעית יין .נכנס. ושתה כדי אבילת פרם: בכי"מ ובמשב"כ פרם חייב. ר' אליעזר. בד"ג ובכי"ק ר' אלעזר וכן כתב בשע"מ ושי' הו"ה. במשב"כ ד"ו בשוע"ת ר' יוסי. אם הפסיק בה או שנתן לתוכו כל שהוא. בד"ג .לתוכה וכ"ה בכי"ק (ושם .כל שהן); במשב"כ אם פסק בה או אם נתן בו מים כל שהוא והוגה בשע"מ אם הפסיק.לתוכו. ד וחייב עליה ארבע. בד"ג חייב.. ; במשב"כ וחייבין עליה ארבעה, אולם במשב"כ ד"ו וחייב עליה ארב'.

תוספות הדשים

פ"ג ב בשנה ר' אליעזר כו'. בגמרא מוכח דגרס ר' אלעזר והוא ר"ל בן שמוע תנינו של ר"י דהא פליג עליה בברייתא וכו' קאמר קרי בה עליה דר"א עוביינא דחכמי ובכל דוכתא אסכמן דקאי על רא"ב עיין בכתובות דף מ': ד תי"ט ד"ח ארבע חטאות כו' שהרי קדש בפטר רחם. ונעלם מהם בגמרא דבכתובות דף כ"ד ע"ב שהקשה בגמרא קושיא זו ותירץ כמה תירוצים ותי' של התוס' ע"ש לא סיל לגמרא ע"ש גם קילרו התוס' בהקובץ דהא לא הוי כולל ולא מוסיף אלא דנאסר על בשר וחלב דהוי כולל ע"ש בגמי וכ"ז נעלם גם מהתי"ט אחר כך מלאתי גם בהגה"ר הרגיש בזה וכיונתו בלשון עיון על תוספות. (ממכורס"ת ז"ל):

ראשון לציון

ב תוי"ט ד"ח ונכנס לתקדש כו' שכ"כ גם כן התוס' מס"כ. עיין יסל"מ:

יכין תפארת ישראל בועז

אם היה אוכל הפירורים מ' מ' היכף זה אחר זה, כבר היה אוכלן בזה הזמן, חייב. ובשהה באכילתו יותר מזה השיעור, פטור. מיהו אם לא הפסיק באכילתו, רק שהה בלעיסתו ובליעתו, אפילו כל היום כולו, מצטרף לר"מ: יד) ר"ל אפילו לא הפסיק בין אכילה לאכילה, רק שהה בלעיסה ובליעה מתחלה ועד סוף יותר מכדי אכילת פרס, אין מצטרף, ובפחות מכאן מצטרף. והא"ה בשתיית משקין אסורין, אם שהה בין שתייה לשתייה רק כדי אכילת פרס, חייב. [כך מוכח מש"ס הכא. ולרמב"ם [פי"ד ממ"א ה"מ], בשתייה שיעור השתייה ברביעית, ול"ע. ותי' רל"מ דתוק מאוד אתמי"ב למעיין בש"ס הכא]. מיהו שיעור פרס בכל דוכתא לרש"י ד' ביצים ולרמב"ם ג' ביצים [ועי' מ"ש שירוזין פ"ח סי' י"א]. ואפילו היה האיסור מעורב בתבשיל יותר ג"כ כך דינו, דכשהכזית מעורב בהיתר כשיעור פרס, מצטרף לחיוב כרת, והטלת, ומלקות [רמב"ם פט"ו ממ"א ה"ג]. ולרש"י דוקא בשהממשות איסור קיים, אבל כשנמוח האיסור בתערובת ההיתר, אז אפילו יש כזית בכדא"פ, טעם כעיקר לאו דאורייתא [רק בבו"ח בשנתערב אוכל באוכל, לכ"ע טעם כעיקר דאורייתא. אבל באוכל שנבלע בכלי י"ל דאף בבו"ח לאו דאורייתא, מדהו"ל כ"ע בר כ"ע [פרי מגדים י"ד בפתיחה לבו"ח]. ולרבינו אליהו בכל כזית בכדא"פ לקי בשאכל כזית מהתערובות, [עי' רלב"מ פט"ו ממ"א ה"א]: טו) אם שהה וכו': טז) דבאכל אוכלין טמאין כשיעור חלי פרס, אם שתה משקין טמאין רביעית, ולא שהה באכילתו אם שתייתו יותר מכדי אכילת פרס, נפסל גוייתו מלאכול קודש אם תרומה עד שיטבול. אם שתה וכו': יז) ר"ל לאחר המקדש ועבד עבודה, והרי שתוי יין שעבד חייב מיתה בידי שמים ועבודתו פסולה. אבל בנכנס מהמזבח ולפנים ולא עבד עבודה, פטור ממיתה. ולרמב"ם [פ"א מביאת מקדש] חייב עכ"פ מלקות. ולרא"ד אם פטור גם ממלקות (ב): יח) בחמלע האכילה או השתייה: יט) אז מצטרף, דבאכל אוכלין אם שתה משקין טמאין, נפסל גוייתו מלאכול קודש אם תרומה. ובשתה יין ועבד, עבודתו פסולה, וחייב מיתה בידי שמים. אבל בשהה בחמלע יותר מכדי אכילת פרס, לא נפסל גופו כשאכל טומאה, ואינו חייב מיתה, ולא פיסל עבודתו כשעבד שתוי: כ) אלא שתה כל הרביעית יין בבת אחת: כא) שנתן מעט מים בהיין: כב) כשנכנס למקדש ועבד עבודה, פטור, דדרך שכרות בעינן. מיהו בשתה יותר מרביעית, אפילו

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

על שנהנה מן הקדש בשוגג. ואף זה אסור מוסיף לאחוסף אסורא על חפצא. דקודם דהקדישה היה חלב זה אסור באכילה ומותר בהנאה אקדשה נאסרה אפילו בהנאה. ומתוך שחל שם הקדש על החלב לאסרו בהנאה. חל עליו גמי לחייב עליו באכילתו משום נהנה מן ההקדש: אם היה בשבת והוציאו בפיו. כשהיה אוכלו חייב גם על האולאה. וכגמ' מפרש דהכי קאמר־אם היה יום הכפורים שחל להיות בשבת והוליאו. חייב שתים על האולאה. משום שבת ומשום יום"כ. שנתחייבו באיסור כאחד. שבשעה שקדש היום לשבת קדש גמי ליום"כ. וכשם שערוב והולאה לשבת כך ערוב והולאה ליום"כ. ואסור חל על אסור באסור בת אחת: אינו מן השם. כלומר תנא לא קחשיב. אלא חטאות שבאות מפני אכילה. והאי מפני הולאה הוא: בתו אדר"ב). טמא שאכל את החלב והיה נותר. מן מוקדשים. וביום הכפורים"ד). רבי מאיר אומר אם היתה שבת. והוציאו בפיו"ה) חייב"ו). אמרו לו אינו מן השם"ז): ה יש

הר"ב שם ר"פ] ואינה רחבה ד' בטל הוא לגבי ר"ה ועוד דמעביר למעלה מי' כלמטה וחשיב מוכח בר"ה. ע"כ. [*והא דמעביר כו' ילפינן לה ממשא בני קהת בפ'המלגים דף ל"ב]: חייב. כתב הר"ב בגמרא מפרש אם היה יוה"כ שחל להיות בשבת חייב שתים כו'. וכשם שערוב והולאה לשבת כו'. פי' שתוס' שתערבה הולאה

עם שאר מלאכות. ע"כ. והוא פי' דחוק מאד כ"ש דליכא דוהולאה לא דייק כלל לפירוש זה. וכגמ' יומא פ"ו דף ס"ו [ע"ב]. כתב רש"י ערוב כדי נשבה אלא דהא בהא תליא דלא הקיזו חכמים ערובי חצרות אלא בשביל איסור הולאה. שגזרו מרשות לרשות.

גזירה

יבין תפארת ישראל בועז

אפילו לא שתהו כולו כאחת, או שנתן בו מעט מים, חייב משום, ופוסל העבודה [רמב"ם פ"ח מביאת מקדש]. ולראב"ד שם בהך גוונא חייב רק מלקות: כג) נ"ל דבהך מתני' וכמו כן בטולהו מתני' עד סוף פרקן, קמ"ל דאפשר דאיסור חל על איסור בין באכילות או בעילות, כג' לוסיפים, בכולל, מוסיף, או בת אחת: כד) דחייב ד' חטאות. משום חלב. ומשום שאכל קודם בטומאת הגוף. ומשום שאכל נותר. ומשום שאכל ביו"כ. וחייב גם אשם מעילות משום שמעל בהקדש כשאכלו. ואע"ג דבאוכל הקדש שאינו שוה כלום אין בו מעילה [כפפחים דכ"ע], מ) והכא מדהו"ל נותר אסור בהנאה. י"ל דהתם היינו שגריך שיהיה הקודש מלד עלמו שוה פרוטה אלו היה חולין. תדע דאל"כ מעילה בכל קודש היכא משכחת לה, והרי אסור בהנאה. ועי' [כריתות דכ"ג ע"א]. ואע"ג דבכל דוכתא אין איסור חל על איסור. אפ"ה חייב הכא על כל איסור קרבן, דמיירי שהיה כאן או בולל או מוסיף או בת אחת. כילד. מחחלה כשנולדה הבהמה היה אסור רק חלבה. אקדשה חל איסור מעילה על החלב באיסור כולל, דמדאיתוסף איסור הנאה גם בכל גוף הבהמה, נכלל גמי בהך איסור גם הנאת אכילת החלב שימעול ג"כ בשאכלו, אף שאכילתו כבר אסור היה. ולהכי חייב קרבן מעילה בשאכל החלב, מלבד החטאת שהיה חייב באכילתו תחלה (ג). וכשנטמא אח"כ הקדש שאכלו, הו"ל תו איסור בולל, דמקודש שנטמא לא היה אסור באכילת בשר קודש עהור, והשתא שנטמא, נאסר גם בו, ומנו דנאסר בו, נאסר גם בהחלב הזה באיסור טומאת הגוף, אף שכבר היה אסור מתחלה. וכשנעשה החלב הזה אח"כ נותר, הו"ל תו איסור מוסיף, דקודש שנעשה נותר היה החלב הזה עכ"פ מותר לגבוה, והשתא כשנתותר נאסר גם להקריבו לגבוה. ולהכי מדחל איסור נותר על החלב לאסרו לגבוה, חל גמי אהדיוט. חל ליה יו"כ הו"ל תו איסור בולל, דמדנאסר השתא זה האדם מלאכול כל מאכל שבעולם, נאסר גם בחתיכה זו (ד): כה) שהוליאו בפיו בשעת האכילה כדרכו מרה"י לר"ה. דאיו בהוליאו בפיו שלא בשעת אכילה, אין דרך הולאה בכך ופטור [כשבת פ"י מ"ג]: כו) דבליעתו היא הנאתו. ולפי מה דקיי"ל [א"ח תרי"ח] דיש חיוב הולאה גם ביו"כ, נקט שאם היה שבת, ר"ל דאם חל יו"כ בשבת, חייב ג"כ עוד ב' חטאות משום הולאה, משום שבת ומשום יו"כ, דאיסור חל על איסור בשאינן שייכן בבת אחת, והרי כשקידש היום אלו שייכן כא': כז) ר"ל אין חיוב חטאת זה משום שם אכילה, רק משום הולאה,

מ) עי' נתיבות סימן כ"ח ס"ק כ' דברים על פעם בזה. (אבנת איתן)

על הקדש הרי הניא תולין בערה. כך נ"ל כוונת תוס' שכא. ודבריהם תמוהין מאד, שעצו מ"ע בתמ"כ לאילו לא ידעו בכבר הקשה ותירץ כן הש"ס [שבועות דכ"ד ב]. וכבר נתקשו בזה רבותינו המהרש"א וברכת הזבח והגיחו בנ"ע. ותו להתוס' תרלו דבקדשים משמרק הדש ליתא בשאלה. והרי בש"ס התם אמרי' בפירוש דאף בקדשים כשמרק הדש עדיין איתא בשאלה. ותו דהם כתבו דליכא לתימר דמיירי בבכור, והרי התם קאמר בפירוש דמיירי בבכור. אמנם באמת ק"ל אסוגיא דשבועות הנ"ל דאוקמי לתתי' בבכור, והרי בסוגיא דידן אמרי' בפירוש אקדשה. ואי"ל משום דמשה להקדיש בבכור [כערכין דכ"ע א] ניחא, דא"כ למה קאמר הש"ס איסור מוסיף, הו"ל שהקדש עם חלב איסור *) בת אחת. ותו למה צריך לאוקמה בבכור, הרי בנ"ז כשמרק דמו ליתא בשאלה. וברוך ה' שסאיר עיני הכסויים המחכים, לאמיץ מחרכים דהרי בנ"ז ק' הרי

ג) עי' ערוך לנר כאן

מגא

רש"א אם היתה שבת והוציאו בפיו חייב. יכולנו שנם פ"ח ה"ח וכ"ק שם: ה יש בא ביאה ארת וכו'. י"ל ע"ח:

שנויי נוסחאות

(אח ח)חלב. במשנ"ב ליתא. והיה נותר מן מוקדשין. בד"ב ..ומן המוקדשין; בכי"ק והוא נותר.. וכן הגיה הכ"ח. וביום הכפורים. במשנ"ב ביום.. אם היתה שבת והוציאו (בפיו) וליתא: בד"ו וז"י ..בשבת והוציאו בשבת חייב וכ"ה והוציא בשבת גם בכי"ק וליתא למלי חייב. (מן) השם. בד"ב ובכי"ק ליתא:

תוספות רע"א

ך [אות כ] במשנה היתה שבת. בס' קצות החושן רסי' כ"ח הקשה הא בבה"ג אינו חייב אשם כיון דקלב"מ ופטור מקרן ואשם בס"ש תוס' פסחים דף כ"ם עיי"ש:

חדושים

מהגאון המפורסם מו"ה בונם זצ"ל אחי רבינו הגדול הגאון המפורסם מאוה"ג מוהרש"ק זצ"ל

בעמ"מ פ' הוס' רע"ק במשנה אם היה שבת. הקשה הגאון בקצה"ח לפמ"ש תוס'פסחים דכ"ט דבליבא קרן וחומש ליבא אשם איך אמר ר"מ אף אם הי' שבת דאם נחשוב שבת בציר אשם דמעילה ביון דמ' שבת הי' חייבי מיתת שונגים דשמור מתשלומים וליבא קרן והומש ובליב' קרן וחומש ליבא אשם ובס' נתיבות המשפט דחה תירוצו ותי' הקו' דבלא"ה צריכים להבין איך חייב בלל אמעיל' בהחיא דיש אוכל והא אינו בר דמים (קו' זו ופירוקה בתוס' ישנים שם ואשתמיטת' להגאון בעהמ"ח הנ"ל דברהים ע"ש)ולפ"ז ל"ק"מ דע"כ לא ב' תוס'דבשאין קרן אין חומש אלא היכי דתשלומין דידיה אינו משום כפרה ומש"ה מפטר מן הקרן משום קלב"מ משא"כ בקדושת מזבח שצריך לשלם אף אם אינו בר דמים כלל וע"כ דתשלומים דידיה משום כפר ה בזה ל"ש למפטריה גם מהקרן ס' קלב"מ ושפיר מתחייב באשם חדבריו נכונים מאד. ובקו' הקצה"ח בבר הובא בס' צל"ח שנשאל קושיא זו ע"ש באורך ותירוץ ב' של הגאונצל"ח דחיוב מעילה בא משעה שנשתנה ויצא מרשות הקדש לרשות

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

גזירה משום הולדה מרה"י לרה"ר ע"כ: **ה ואשת אחיו.** פי' הר"ב שנשאת לו קודם לכן ומת. וה"ה אם גירשה כדלקמן. וחד מתרצי נסיב. ומ"ש הר"ב ואע"פ שהיא ממזרת כו' קדושין תופסים כו' א"ל אם היו אחי אביה ממזרים כו' וכ"כ הרמב"ם [בפי'] אבל התוס' כתבו ז"ל וא"ת והא ממזרת היא. וא"כ היאך אסורה לאחיו משום אשת אח איך חל איסור אשת אח על איסור ממזרת. וי"ל דמיירי דאחיו נמי ממזר. וא"כ ליכא איסור ממזרת [דהוא] עצמו כמו כן ממזר. [ועי"ל] איסור חמור חל שפיר על איסור קל. ע"כ. ותרוצא בתרא אין נראה מדברי הרמב"ם והר"ב. וא"כ קשה קושיית התוס' לפירוש קמא שכתבו דטעמא משום דקדושין תופסים. וירא לי די"ל דאע"ג דזה שנשאה וגם זה עצמו היום ממזרים. אבל מיירי שיש כאן אח שהוא ג"כ ממזר שיתה מותרת לו ועכשיו כשנשאה זה נאסרת על אותו האח. משום אשת אח. ובמנו נאסרה ג"כ על זה. ולשון הרמב"ם דייק הכי דכתב וז"ל והבת הזו אפשר לה להנשא לכל א' מאחי ראובן. אע"פ שהיא ממזרת כבר ידעת שקדושין תופסים בחייבי לאוין ואפשר שהיו אחי ראובן ממזרים ותהיה הבת מותרת להם לכתחלה. הרי בשעה שנשאה במעון. ד"מ. נאסרה על כל האחים שהיתה מותרת להם מנו וכו'. ע"כ. הניח בתחלה שממזרת אע"פ שאסורה לבא בקהל הקדושין תופסין בה ונעשית אשתו. ואח"כ אמר שאפשר שיהיו אחי ראובן ממזרים ואז כשיהיה הגדון כך. נאסרה עליהם עכשיו בביאותי במעון ואע"פ שהיא אינו ממזר. משום דקדושין תופסין ונעשים עליהם אשת אח. ולא דק הר"ב במ"ש א"ל ומחלק לעשות בזה שני פרושים. כי אין הדבר אמור בלשון הרמב"ם. אלא שיהא פירוש א' והא בלא הא לא

ה בתו ואחותו. כגון שבא על אמו והוליד ממנה בת. והרי היא בתו ואחותו מאמו. ואשת אחיו שנשאת לו קודם לכן ומת ולאחר מיתתו נשאה אחי אביו. ובא זה אביה עליה בנדתה. והשתא אסור בתו ואחותו באין כאחת. ואע"פ שהיא ממזרת ואסורה לבא בקהל. כשנשאת לאחי אביה קדושין תופסין בה. לפי שקדושין תופסין בחייבי לאוין. א"ל אם היו אחי אביה ממזרים. מותרים לישא אותה לכתחלה. ונאסרה על אביה משום אשת אחיו. לפי שהוא אסור מוסיף. שמתחלה היתה מותרת לאחי אביה כולן. וכשנשאת לאחד מהן נאסרה על כל שאר האחין. ומתוך שחל עליה שם אשת אח לגבי שאר האחים שהיתה מותרת להן. חל עליה נמי שם אשת אח לגבי אביה להתחייב עליה נמי משום אשת אחיו. מת אחיו ונשאת לאחי אבי אביה מגו דאתוסף בה אסורא לגבי [שאר] אחי אביו אתוסף בה אסורא נמי לגבי דידיה. הויה לה אשת אים. מגו דאתוסף אסורה לגבי עצמה. אתוסף אסורא לגבי דידיה. פירשה נדה מגו דאתוסף אסורא לגבי בעלה. אתוסף אסורא לכתחלה. הרי בשעה שנשאה במעון. ד"מ. נאסרה על כל האחים שהיתה מותרת להם מנו וכו'. ע"כ. הניח בתחלה שממזרת אע"פ שאסורה לבא בקהל הקדושין תופסין בה ונעשית אשתו. ואח"כ אמר שאפשר שיהיו אחי ראובן ממזרים ואז כשיהיה הגדון כך. נאסרה עליהם עכשיו בביאותי במעון ואע"פ שהיא אינו ממזר. משום דקדושין תופסין ונעשים עליהם אשת אח. ולא דק הר"ב במ"ש א"ל ומחלק לעשות בזה שני פרושים. כי אין הדבר אמור בלשון הרמב"ם. אלא שיהא פירוש א' והא בלא הא לא

סגי

יבין תפארת ישראל בועז

ולהכי לא חשבינן ליה, כמו דלא חשבינן שאר פעולה שעשה בשעה שאכל, כגון שהבעיר אש ביו"כ בשעה שאכל, וכדומה. ור"מ חשיב ליה, דעכ"פ באותו כזית חלב שאכל ובאותה פעולה כשהיתה בפיו, נתרבו חיובי החטאת. [אב"י ג"מ ג"ל לחוסיף על דברי קדשו של פ"ר, דר"מ ס"ל דכיון דאינו חייב בהוציאו בפיו רק באוכל, ובדרך אכילה, א"כ בכס"ג שם פולטה תלוי בעניין האכילה, ועי' מ"ש בס"ד שבת פ"ז סי' ט"ו]:

ולכי לא חשבינן ליה, דמסתי שאלה לתמרים וחלב שעדיין לא אכל מהני נמי לתמרים וחלב שכבר אכל. ליתא, דאלהי הוה מלי למקנא שנשבע שלא יאכל תמרים וחלב אלו דבכה"ג באכלן סולן ליתא בשאלה. ואת"ל כיון דבכה"ג אין החיוב בא משום אכילת החלב לבד, רק מדאכל גם התמרים, א"כ לא דמיא לאיך דנקט תנא, ומשו"ה לא נקט ליה נמי תנא. ליתא דהרי נקט נמי כותבת של יו"כ, דג"כ החיוב בא ע"י שאכל קצת יותר מכזית, ולא דמי לאיך אכילות דנקט. אע"ב ג"ל דמה דקאמר דיבנה בשאלה, אינו ר"ל דבאמת ישנה בשאלה, רק הכוונה דשם שנעשה איתא בשאלה. ואפשר מקמי שפיר והרי הקדם, ר"ל אף דהך הקדם שנזרק דמו ליתא בשאלה, עכ"פ שם הקדם איתא בשאלה. ואצטריך לתרץ דמייתי בנכור, דשם הקדם שלו ליתא בשאלה אפילו קודם שנזרק דמו. מיהו כל זה לרבא לשטתי' [בשבועות דכ"ז ב] הכ"ל. אבל שאמת דש"ס כריתות הכ"ל ס"ל כפי מאי דקיי"ל [רמב"ם פפ"ו משבועות] כאמיתר [בשבועות שם] דאפי' אכלה כולה איתא בשאלה כל עוד שלא הביא קרבן שבועה, א"כ לא צריכין לאוקמא בנכור, דמצינן שפיר למימר דלהכי לא נקט שבועה, משום דבאמת יכול לשאל עליה. אבל הקדם שפיר נקט לה, דהרי משנזרק דמו ליתא בשאלה. א"כ רחוקים ב' השיטות דשבועות וכריתות כרחוק מזרח ממערב, דשיטה דשבועות אליבא דרבא לשטתי', ושכא בכריתות נקטינן אליבא דהלכתא כאמימר, ואתר שיטה דהכא כתבו דברי קושיתם דגם לאמימר קשיא קו' הש"ס בשבועות אליבא דרבא, ואצטריך לתרץ כדתרצינן דמידי דליתא בשאלה ממש לא קתני. והיינו דכתבו עוד אבל אי"ל דמייתי בנכור עכ"ל, דלכאורה תמוה מה מרווחינן דעקי בנכור, הרי על כרחך מיירי שכבר נזרק דמו, וא"כ למה נדחק לאוקמא בנכור הרי אפי' לא הוה נכור ליתא בשאלה. אע"כ דכוונתם דהי"ל דקיי"ל באמת כרבא דבאכלו כולו ליתא בשאלה, וא"כ לא הסגי לן בתרוצא שאחר שנזרק דמו ליתא בשאלה, דעכ"פ שם הקדם ישנו בשאלה, כמו שצטרך לתרץ אליבא דרבא, דמה"מ לא נקט שבועה, ולא"כ לא הסגי לן בתרוצא לאוקמא הקדם דנקט במתני' בנכור, דשם הקדם שלו ליתא בשאלה. על זה תרצו דעל כרחך סוגיא דכריתות לא ס"ל כרבא, דהרי קאמר מקדשים, והרי בנכור קדוש מרחם. ומתיישבו בס"ד כל הקושיות הכ"ל. **אולם** מהא מוכח דלא כר"ן [נדרים דע"ח א] בד"ה לומר, שכ' שקדשים אף שנזרק הדם ישנו בשאלה, אשר לכאורה היה מוכח כדבריו מסוגיא דשבועות הכ"ל דאצטריך לאוקמא בנכור, ש"מ דאל"כ כל קדשים אף שנזרק הדם ישנו בשאלה. אבל לפי דבריהם הכ"ל רק אליבא דרבא לשטתי' אצטרכינן לאוקמא בשבועות בנכור. אבל סוגיא דכריתות שהיא אליבא דהלכתא, ואפ"ה נקט מלת מקדשים', ש"מ דבכל קדשים משנזרק הדם ליתא בשאלה, וכמ"ש תוס' הכ"ל. ובל"ז ק' להר"ן דדוחק לאוקמי לפי דבריו דחיוב כרת בשחוטי חוץ וה' חטאות המתות טוקמא כולן בשאין הבעלים כאן למתכיל עלה אי בשאין רוצין להחיר. וגם לתוס' דעכ"פ קודם שריקת דמן מלי למתכיל עלה נהי דלא ק' משחוטי חוץ, מדכבר נשחט וכ"כ מוולד חטאת תמורת השאת דאפשר לדחוקי דמיירי דכבר נזרק דם חטאת וכ"כ מתו בעליה הרי אינן כאן למתכיל עלה, אבל בכפרו בעליה ועברה שנתה למה ימותו נתכיל עלה. וכ"ל כיון דלא מתכיל עלה מחמת דבר חדש שנתהווה, הרי אין מחיצין בנולד. ומ"ש הר"ן דבשחוטי חוץ אינו נוקה רק בלא אתכיל עלה. היינו בלא אתכיל עלה מחמת טעם אחר שאינו נולד. וזו"ק: **אמנם** יש לתמוה על הרמב"ם [פ"ד משגגות ה"ג] שכתב שכל איסור מוסיף לגרוך שיהיה מוסיף ממש איסור על אדם שהוא בעולם ולא אמרי' אינו הוי האכשים בעולם שיתאסר עליהן היה איסור מוסיף, הא לא אמרינן. והביא הכ"מ ראייתו ממכילתן [די"ד ב] דאמרי' כגון דאית ליה ברא נסבא, עכ"ל. וכ"כ תוס' קידושין [דע"ז ב] וכפי הנראה ה"ה באיסור כולל, לגרוך שיהיו בעולם התחיכות שנכללו באיסור הבא', דמ"ש כולל לו מוסיף, כמו דבמוסיף לגרוך שיהיו בע"א בעולם שנאסרה עליהן תחיכות זו, כ"כ בכולל לגרוך שיהיו חתיכות בעולם שיאסרו על אדם זה. אלא דהרמב"ם נקט הך דינא במוסיף, מדאיירי בהלכה הקודמת רק במוסיף, מיהו ה"ה בכולל: א"ב ק' היכי קאמר הכא דבשנתמא הו"ל כולל מדלאסר בכל בשר קודם טהור וק' מאן יימר שיש בעזרה בשר קודם טהור אחר שנזרק דמו [עי' זבחים דל"ד א], מי לא אייתי ביו"כ שחרית קודם שנזרק דם התמיד, שאין מלוי שם בשר קודם טהור שיאכר עליו. ואת"ל מלוי שם בשר קודם טהור משל אתמול. עכ"פ ק"ל מדאמרי' קידושין [דע"ז ב] דחלנה שנעשת זונה, הו"ל לכאן איסור מוסיף, משום דשם זנות פוסל בישראל כשזנתה אחתו

מתתיו

חבא על בתו. מיי' פ"ו מ"ל שגגות פ"ג:

שנויי נוסחאות

ה וחייב עליה. נ"ל חייבי. **הבא** על בתו. כמכ"כ ב"צר חבא.

ראשון לציון

ה [ח"פ ד"ה ואשת אחיו כו' וילקה לי די"ל נו' ע' נס' בכתב הזכת ומבואר שם יותר]

חדושים

חדיוס וא"ב משעה שלעשיה נתחייב אמעילי קודם שנתחייב מ'הוצאה דאינו מתחייב עליה עד שיוצה בסעיו בס"ש תיס' דהנחה בסעי' זו חנחתו ובפסחים שם איירי בבלשו שלם תמוה לענ"ד מדקאמר הש"ס אקדשיה מגו דאתוסף ואם איתא שמתחייב אלעיסה קודם שאר האיסורים ובכה"נ לכ"ע חייב אף למאן דס"ל אאחע"א אפבבולל וסוסיף כיון דבשעה שמתחייב אאיסור זה ליתא לאיסורא דאידך

לקוטים

ה חוי"ם סד"ה ואשת אחיו וכו' והא בלא הא וכו'. כאמת מוכרח הוא דלא"כ מאי קאמרי סר"ב והרמב"ם דהוי איסור מוסיף לפי מתחלה היתה מותרת לכל אח אביה ועכשיו נתחדש עליהם איסורא משום אשת אח סתירה כשהיו הם ממזרים הא ל"ה לא הוה שייך והיכי קרי ליה איסור מוסיף ואם איתא דס"ל כהתוס' לתלא בין איסור חמור לקל לדברמי לאמוראי' דהכי הוי איסור מוסיף היכא שהם ממזרים שהוא דבר פשוט דאתי ממילא מאחר שעכו המונת שהיו ממזרים גם הם שפי הוה להו לאמוראי' סברא זו שהוא דבר חדוש גדול דאע"ג דמעיקרא נמי לעולם היתה אסורה על כל אחי אביה משום ממזרת אפ"ה השתא דנשאת לאחד מהם חל על כלם איסור אשת אח ומגו וכו' הוי מדלא אשתמיטו לפרושי הך תדוכא ש"מ דלא סבירא ליה וא"כ נשלמה להרמב"ם מ"ש דהכל פי' א' והא והא איתא לפי' הש"ס. ומ"ש הרמב"ם ואפשר שהיו אחי ראובן ממזרים וכו' ברור דר"ל שהיו אינה אחים לראובן ממזרי' ומיהו ליכא נמי כשרים ונשאו כשנשאה א' מהכשרים הרי נאסרה על כל הממזרים ומגו וכו' וזה מוכרח בפי' הרמב"ם דאל"כ אלא שכוונתו לעשות ב' פירושים כדברי הר"ב שכי הו"ל ואפשר עוד שהיו אחי ראובן ממזרים וכו' אז

א"ל

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

סגי: ואשת אחיו. לשון הר״ב הויא לה א״ח. כלומר שמת זה ונשאת לאחר וכן ל׳ הרמב״ם בהדיא. גם במתני׳ דלקמן כתב הר״ב כן בהדיא. ובחנם נדחקו לפרש כן דהא איסור אשת איש חייל בבת אחת עם איסור אשת אחי אביו כמו בתו ואחותו. וכן לקמן בתוס [ענר] הזקן. פי׳ הרמב״ם. דאיסור אשת אב ואשת איש הם שני איסורים הבאים כאחד. וע״ש לקמן: הבא על בת בתו. הקשה רבינו ברוך [בתוס׳ ד״ה הבא] אמאי לא חשיב בהדייהו בת בנה כגון שניסת בתו לבן אשתו וילדה לו בת דהויא בת [בתו] ובת בנה בבת אחת וגם בסיפא קשה אמאי לא תני [בת] בנה ובת *)[בתו] דמשכחת לה ביעקב שנשא רחל ולאה שלוש אחיות ויש לה בן לרחל מאדם אחר ונשא בת לאה שהיתה לה מיעקב וילדה בת לאה בת. ובא יעקב עליה. הרי היא בת בן אשתו ובת בתו. [ולפי] מה שפירש לקמן דמתני׳ לא מיירי רק באיסור מוסיף ניחא שפיר. ע״כ. והיינו בבבא זו

ר״ע מברטנורה

אסורא נמי לגבי דידיה: חייב עליה משום בת בתו וכלתו. כגון שנשאה בנו: ואחות אשתו. שהיה נשוי את בת חתנו. שהיא אחות בת בתו מן האב: ואשת אחיו. שמת בנו ונשאה אחיו של זה: ואשת אחי אביו. שמת אחיו ונשאה אחי אביו: ואשת איש. ונדרהבה). והבא על בת בתו. חייב עליה משום בת בתו. וכלתו. ואחות אשתו. ואשת אחיו. ואשת אחי אביו.

ודבתרה. אבל בבבא הקודמת הא תנן בהו ואחותו דאסורי בת אחת. ועוד עיין לקמן: וכלתו. לשון הר״ב כגון בנשאה בנו. וז״ל הרמב״ם. נשא אותה בנו נאסרה על יתר אחיו איהוסף בם נמי ליעקב איסור כלתו. ע״כ. ועיין לקמן בדבור רי״ח אם עבר הזקן: ואחות אשתו. פירש הר״ב שהיה נשוי את בת חתנו. שהיא אחות בת בתו מן האב. כגון שהיתה לו בת מאשה אחרת ונשאה זה האב חמיו של בעל בתו ונשבא זה על [אחות] בתו של חותנו. שהיא לו בת בתו היתה אחות אשתו. רש״י. ומסיימי התוס׳ וחיילא איסור אחות אשתו באיסור כולל מיגו דמתסר בשאר אחיות משום אחות אשה אתסר נמי בבת דינה. משום אחות אשה. וכתבו עוד דאומר הר״י דלא גרס ליה דא״כ שבע הוו. ואדתני לעיל שם. ליתני שבע. וא״ת וליתני שבע. י״ל דלא נחית למתני במתני׳ רק איסור מוסיף. וא״ת מ״מ אמאי לא תני אחות אשתו ובת אחת. כגון שיעקב נשא [בת אים ואותו האים נשא] דינה בת יעקב [מאשה אחרת] וילדה לו בת השתא הויא אותה בת בתו של יעקב ואחות אשתו וי״ל דבאיסורא שאל ע״י קדושין לא תנא. אלא אותה שאל האיסור מיד בשעה קדושין. והשתא מיד שנשא יעקב בת האים לא היה שום איסור עד שנולדה [בת] דינה מאותו האים אז חל איסור אחות אשתו שם איסור בת בתו. ע״כ. ולכוותא דמלתא תירלו כך. דהא לעיל תירלו. דאפילו באסור בת אחת שני לא מיירי. ומ״מ הרמב״ם גריס ליה שני לאחות אשתו. ומפרש לה באיסור בת אחת. וכתב שיהא חייב שבע חטאות ובדר״י שמונה חטאות ומעתה לא קשיא קושיית התוס׳ דאדתני שם לתני שבע. דאה״ל דתני שבע אלא דמוסיף וסולך מעיקרא תני שם והדר שבע ור״י מוסיף שמונה. והא לא קשיא אמאי לא תנן בהדיא מספר שבע דממילא משמע כשתעמוד למנין. והתם עוד הרמב״ם שתהיה אשתו קיימת. וזה פשוט. שאין איסור אחות אשה לאחר מיתה כדכתיב בחייה. ולענין קושיית התוס׳ דלעיל בשם רבינו ברוך. י״ל דכיון דאשה ליה שבע. כך לי בכגון ההיא דתני לה בכגון ההיא דה״מ למתני ולמחשב נמי בת בנה ויש קפידא. ולמתני תרתי גווני ודאי דלא קשיא דלא נ״מ מידי דלא בעי לאשמטינן.

*) לפנינו הגי׳ בתוס׳ בהה״. וכ״ה ב״ע ד״פ ובד״ק הגיה כלפנינו. ועי׳ כ״ד. אלא

יכין תפארת ישראל בועז

כח) יעקב בת על אמו והולידה בת, הרי הבת הזאת בתו, ואחותו מאמו, וב׳ האיסורין בחין כח׳ כשנולדה. נשאה אחיו, [אב״י, מאב, דאי מאם, הרי הבת הזאת אחותו מאם, ואין קדושין תופסין בה] דאע״פ שהיא ממזרת, אפ״ה קדושין תופסין בה, ולהכי חזרה ונאסרה על יעקב משום אשת אחיו אף לאחר שיפקע ממנה איסור א״א מדאו״ל איסור מוסיף, דמתחלה לא היתה אסורה רק על יעקב, והשתא נשאת לאחיו נאסרה גם לשאר אחיו. ואי״ל הרי מתחלה נ״כ היתה אסורה לכל אחיו של יעקב משום ממזרת. ואע״ג דממזרת רק בלאו, והשתא נאסרה לאחיו משום אשת אח שהיא בכרת. עכ״פ הרי קיי״ל דגם חמור לא חל על הקל. י״ל דמיירי שיש ליעקב אח ממזר, שהיתה מותרת לו בתחלה, וכשתא ע״י שנשאה אחי יעקב נאסרה גם להממזר. מת אחיו שנשאה, או גרשה, ונשאה אחי אביו של יעקב, הרי איסור אשת אחי אביו ואיסור אשת אים בחין כאחת. ושניהן איסור מוסיף על האיסורין הקודמין, דאיסור אשת אים מוסיף, שנאסרה אכ״ע ע״י כשואין אלו כל ימי חיי בעלה. ואיסור אשת אחי אביו מוסיף, שנאסרה הבתא לעולם ע״י כשואין אלו גם על אחי בעלה שהיתה מותרת להן בתחלה (ד״ן). חזרה ופרסה נדה, חל איסור נדה על כל האיסורין הקודמין ע״י איסור מוסיף, מדנאסרה השתא גם על בעלה. ולהכי כשבעל אותה יעקב אביה בנדתה בשגגת כולן, חייב ו׳ חטאות. אבל שפי מהרך ו׳ חטאות לא משכח״ל [מיהו כשבעלה במזיד והתראה אפשר שיתחייב

בג״א עם איסור אשת אחי אביו וכו׳, עכ״ל. ולא זכיתי להבין מה הכריחו לרבינו לפרש בש״ס הר״ב הו״ל א״ח דר״ל שמת אחי אביו, הרי גם בש״ס נקט הך לישנא, ואדמקשה אר״ב הו״ל נאקשוי כן אש״ס. אע״כ מה דקאמר הש״ס והר״ב הו״ל א״ח, מיירי שלא מת אחי אביו, ואפ״ה צריך שיהיה גם איסור א״א איסור מוסיף, דאל״כ אף דא״ח הו״ל איסור בת אחת עם איסור אשת אחי אביו, אפ״ה צריך שיהיה כל א׳ מהן איסור מוסיף על האיסורים הקודמין. תדע דהרי בסיפא בעבר הזקן ונשאה, דמיירי שהזקן חי, וכמ״ש רתוי״ט בעצמו, והלא נבי׳ איסור א״ח ואיסור אשת אביו בבת אחת, אפ״ה אצריך הש״ס לאוקמא שיהיה איסור מוסיף באיסור אשת אביו, כגון דאית ליה ברא לבבא, ולא סבי לן במה שאיסור אשת אביו הו״ל איסור בת א׳ עם איסור א״א שהוא וודאי איסור מוסיף, מדנאסרה אכ״ע כל ימי חיי הזקן. אע״כ צריך שיהיו שניהן, כל א׳ איסור מוסיף על האיסורים הקודמין, אף שהלו שניהן כאחת.

ציונים

והבא על בת בתו. י״ל פ״ב מיי׳ שם:

שנויי נוסחאות

ונדה. בכי״ק והגהה וכן בסמוך. (ו בא על בת בתו כו׳ וכלתו ואחות אשתו ואשת אחיו ואשת אחי אביו וא״א ונדה) בד״ל ליתא; במסב״ב הבא. וכלתו ואשת אחיו ואשת אחי אביו ואחות אשתו וא״א ונדה.

חדושים

שבא אח״כ. וע״כ דל״א ניהא להש״ס לאוקמי בלעפי׳ דא״כ אין חייב דמעילה בא בשוה עם השאר ומש״ה הוצרך הש״ס לפרש דחל בכולל. וא״כ מוסרבים דברי הצל״ח הנ״ל. ודע דאע״ג שתמהנו על הצל״ח מדברי הש״ס הנ״ל.הדין דין אפת דחייב בעלמא

לקוטים

א״ג לפבר וכו׳ אלא מנולר מתוך דבריו שבכל המקך פי׳ אחד והא בלא הא לא סגיא וא״כ לדידי׳ שפיר.אבל לבר״ב שעשה כי פירושים דמעמע דכל א׳ לבדו סגי ודלי קשיא כמ״ש הרי״ט ולאתוקי מהכ״ד שכתב על הרי״ט מ״מ איכו ניחו דלא דק דמה שלא כתבו הרמב״ם והר״ב הטיא דאיכו המור סיגו מטוס דפשוט הוא וממילא שמעי׳ ליה וכו׳ וגם הרמב״ם כוונתו לב׳ פירושים כדבריו הר״ב דאיכו כדבריו הרי״ט הוא״ל שאי מלתו ממזר ושוד הילך נשא שמעון שהיו ממזר לכתחלה דהא הרמב״ם ז״ל קאמר דהיה מותרת להם לכתחלה אלא פשוט שהם ב׳ פירושים וכו׳ ע״כ ומן יוצ הבייבא לי אין כשיו לבו לדהות דבריהם של טעם של הרי״ט נקט ונגבנא דהיכן מצא הפסיעות הזה שלא הוצרכו לכתבו אולו לא עשו פירושים אלא לחכמים גדולים כמהו שבכל פשוט לפניו ולמנם בלמת לדיהים נמי לא ניתא דהא מלי דפשיט טפי כתבוהו כדאמרן ותכי לכפך ומה שהכריח מלי הרמב״ם דאליב הוא״ל שאי מתחיו וכו׳ גם זה היו דמאן פסיק ליה לי ולא שיש או יותר שהם ממזרים ואפי׳ מאה די שיש אינה מהם בשר ודאמרן ומ״ש הרמב״ם מותרת להם לכתחלה לא על שמעון הכשר אלי אלא על כל שאר האחים הממזרים המבואר למעיין בדבריו שם

ופשוט. (ע״ל):

ד״ה תוי״ט ד״ה הבא וכו׳ גם בסיפא קשה אמאי לא תני בת בנה זבת בתה כל״ל וכ״ה בגמ׳ דפ״ב ולאומר דגם בסיפא דתני ועל

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אמרו לו פרק ג בריתות

אלא דמשכחת להו שבע. והא דבמתני' דלקמן הדר ותני שבע לחידי דר"י בן טורי: רבי יוסי אומר אם עבר הזקן ונשאה חייב עליה משום אשת איש ונדה[פ"ח]. [עיין במשנה ד' פ"ט דסנהדרין] כתב הר"ב. וא"ת ומאי איסור מוסיף איכא כו'. הא מלתא נעו לה בגמ' ותירצו כגון דאיכא ברא לסבא. ותמיהני דכי נמי ליה ברא. ואית ליה אחי. איכא מגו. דמיגו דאתסרה לגבי אחי משום אשת אח דהא גבי כלתו אין כאן מגו אלא בכהאי גוונא. הרמב"ם. וכי תימא דאין ה"נ אלא דנקט מיגו רווחא בעי. דמ"מ קשיא מאי קבעי לה בגמרא. דהא כולהו מתני' מיירי בכה"ג במגו דאחין. וכי היכי דאיכא אחין. ה"נ דכוותה. ומאי קא בעי לה. והרמב"ם בפירושו יש לו גירסא אחרת. כגון דאתיליד לו בן קטן לזקן. וכתב שהוא מאמר קבוץ להבין. ופירשו דלכשיגדיל חל עליו איסור אשת אחי אביו ואיסור אשת אביו בבת אחת ומנו כו' ובודאי בעבד פירושו אכתי קשיא למאי ל"מ מלריכים ביהא בן קטן. ובגמ"י כתוב וז"ל והקרוב אלגי שהדבר הזה פירוש ואולי הוא לרבנן סבורלי. וכבר טרחנו פעמים בביאור זה המאמר. והוא אלגי כולו חטא. אבל האמת שיאמר הואיל ואתוסף בשרה אשת אח לגבי אחי ילחק כולם. אתוסף נמי ליעקב איסור זאת האשה והיא איסור אשת אביו. וזהו הדעת האמתי ההולך על העיקרים. ע"כ. וכן כתב בחבורו פ"ד מהל' שגגות. ומ"מ כתב שם גם בפירושו בגמ"י בכל אלו בתאסר הערוה זו עליהן באיסור מוסיף. לריך שיהיו האנשים האחרים מלווין בעולם כדי שתאסר עליהם. ומתוך שתאסר עליהם יתוסף איסור אחר לזה. אבל אם אינם מלווין אין הומרים הואיל אם היה כו'. וכתב הכסף משנה שנלמד מדתירלו בגמ'. כגון דאיכא ברא לסבא. ע"כ. ולא קשיא דהא הרמב"ם דהתו לפירוש זה שם בחבורו. דע"כ לא דחתו אלא דלא אלטריך ליה אבל מ"מ הואיל ונפק מפומייהו דרבנן סבורלי במעינן דסברא זו אית להו לרבנן סבורלי. אלריך ביהו הנאסרים מלווין בעולם ומסברא ו לא בעי למדחי: משום אשת אחיו. משום הרמב"ם דאתוסף בה [איסור] אשת אח ואיסור א"א והם שני איסורים הבאים כאחד

אם עבר הזקן. אביו של זה ונשאה. ואח"כ בא עליה זה. חייב לא על אשת האב. ואע"ג דאשת אחיו היא דהא מחייבינן ליה לבריה. משום אשת אחי אביו. אלמא אסורה ליה לאביו משום אשת אח. ואין לה איסור בה. הכא במאי עסקינן. כגון שנפלה לפניו ליבום מאחיו שמת בלא בנים ויבמה הוא ונשאה. והאי עבר הזקן דאנן. היינו משום שהיא לו באיסור שניה בלבד משום בת בנו ומבוסלת בנו. דשתיהן שניות מדברי סופרים. וא"ה כלתו היא דהא מחייבינן ליה לבריה משום אשת אח. לאו פרכא היא דאיכא לאוקמי דאשת אחיו של בנו מאמו היא ולא כלתו של אב היא אלא אשת הורגו ומוהרת לו. וא"ת ומאי איסור מוסיף איכא בבת בתו כשעבר אביו ונשאה דקא מחייבת ליה נמי משום אשת אב. הא מלתא נעו לה בגמרא. ותירלו כגון דאיכא ברא לסבא ואחיו של זה הוא. דמגו דאתוסף בה אסורא גבי ההוא ברא משום אשת אח. אתוסף נמי גבי דידיה: וכן הבא על בת אשתו. חייב עליה משום כל אלו שחייב בבתו. ועל

אשת איש ונדה[פ"ח]. רבי יוסי אומר. אם עבר הזקן[ל] ונשאה[לא]. חייב עליה[לב] משום אשת אב[לג]. וכן הבא על בת אשתו.

הזקן. בד"ג ובמכ"ב זקן.

חדושים

אמעילה משעת לעיסה ואך השי"ם לא ניחא ליה לאוקמי המתני' בהכי דא"כ אינהאיסוריבשווים אבאיתחייב אבעילה קודם לאינך ועי"כ דאיירי בבלעו בלא לעיסה ואך הדין דין אמת שאם לעפו מעל בשעת לעיסה ולבאורה קשה מכריתות דף כ"ג דבקדשים גלי קרא דאחע"א דכתב כל חלב לה' דאיסור מוקדשים חל אחלב ותא גם אי אאחע"א במוקדשי' שפיר דחייב מ' מעילה

לקוטים

ועל בת בת אשתו דהיינו בת בתה קבה אמאי לא תני וכן סבא על בת בנה ובת בתה והיינו כגון דיעקב נשא לאה וכחל שליון אחיות ויש לה לרחל בן מאדם אחר ונשא את לאה שניהם לה מלים אחר וילדה בת לאה בת ובא יעקב עליה הרי היא בת בנה ובת בתה. ומה שהגיה הה"ש ובת בתו א"ל להעמידה ולקמן נמי בסוף הדבור מ"ל הרי היא בת אשתו ובת בתה. והוי יודע דכל דברי התוספות הם לפי שיטתם דל"ג ואחות אשתו וכמ"ש הה"ש לקמן דלגירסת אחות אשתו אית בת בנה ובת בתה תהיה בשום מד אחות אשתו דהא בת בת אשתו ואחות אשתו לא משכחת לה אלא כגון שבא הרי אשתו על בת אשתו כמ"ש הר"ב ולם היא בת אחי אשתו א"כ אינה בת בנה ובת בתה דהיינו בת בנה וכן נעיל נמי א"א למנות בת בתו ובת בנה בתהיה אחות אשתו וכגון שבא בת בן אשתו שיש לו מאשה אחרת דהא בת בן אשתו אסורה לו לעפ"י שהיא מאשה אחרת אלא ודאי דכל זה הוא לגירסת דלא גרסי ואחות אשתו דאי גרסי אחות אשתו ניתנהו לקושיות רבינו ברוך ז"ל. (ב"ד):

במשנה ר' יוסי אומר אם עבר הזקן ונשאה חייב מבו' אשת אב. וכתב הרע"ב מאי איסור מוסיף איכא ומבני כגון דאיכי ברא לסבא ופי' הפי"ש דהיינו בן קטן כמו בפירש בשמעו ע"ש ואמ' למה לי בן קטן ולמה לא סיר' בים לי אח ובלמה בנוסחת א"ז ובחבורו כתב שים לו אח ולי נראה דהא בגמרא פריך ומי איתא לי' לר' יוסי איסור חל עב' איסור ואתא עבר עבירה שים בו בני מיתות מידון בחבורה ר' יוסי אומר מידון כיאה

יבין תפארת ישראל בועז

שבע מלקות, מדהיתה ג"כ ממזרת]: בט) יעקב היה לו בת ובמה דינה, ולבן היה לו בת ובמה לאה. נשא לבן את דינה, ויעקב נשא לאה, והוליד לבן מדינה בת יעקב בת, ובמה רחל. נשא ראובן בן יעקב את דינה אחותו, שהיא ככל יעקב. מת ראובן או גרשה, ונשאה אחיו של יעקב. חזר ומת אחיו של יעקב או גרשה, ונשאה אחי אביו של יעקב. חזרה רחל ופרשה-נדה. מ"כ כשבא עליה יעקב אז, חייב עליה ז' חטאות, (א) משום בת בתו, (ב) משום אחות אשתו, דהרי רחל ולאה אשתו, שהיהן הן בנות לבן, וכשנולדה רחל הלו ב' האיסורים כא' על יעקב, (ג) ומשום איסור כללו דאתוסף עלה איסור קרובות לגבי כל אחי ראובן ע"י נטולין הללו, (ד) ואיסור אשת אחיו, (ה) ואיסור אשת אחי אביו, (ו) וא"ת [שנ"כ הלו ב' הלו כאחד], (ז) איסור נדה. וכל א' מאלו הז' האיסורים, מוסיף איסור עליה מבני אדם שאיתה מותרת להן תחלה קודם שחל האיסור הזה כלעיל סי' כ"ח (ן): ל) אביו של יעקב, שבת בת בנו אסורה לו רק מדרבנן והפסו קדושין: לא) אחר שמת אחי אביו של יעקב: לב) יעקב: לג) דמדאתוסף בראשל איסור להבן האחר של הזקן כשנשאה הזקן, נאסרה ג"כ על יעקב משום אשת אב. ואת"ל עכ"פ מה עדיף אותו בן של הזקן מיעקב, כמו דביעקב אי אפשר שיחול איסור אשת אב עליו מדכבר היתה אסורה עליו משום אשת אחי אביו גם קודם שנשאה הזקן, כמו כן אותו הבן של זקן כבר היתה האשה זאת אסורה עליו משום אשת אחי אביו גם קודם שנשאה הזקן, ואיך יחול על הבן ההוא איסור אשת אב בזאת האשה. ג"ל דמה"ם באמת הטעים הרמב"ם בפירושו וכתב כגון דאתיליד ליה בן קטן לסבא יסי. ור"ל שנולד להזקן אותו בן, אחר מיתת אחי אביו. וא"כ היכף כשגדל זה הבן הקטן יחול עליו איסור אשת אחי אביו, ואיסור אשת אביו, ואיסור אשת אים בבת אחת (ן). ואת"ל האיך יתחייב בה יעקב משום אשת אביו, הרי לא תפסו בה קידושין של אביו, מדהיתה אשת אחיו של הזקן, דהרי מחייבת ליעקב משום אשת אחי אביו. י"ל דמיירי בנפלה לפני הזקן ביבום. ואת"ל א"כ מותרת היא לזקן, ולמה תני עבר הזקן. י"ל דאף שמותר מדאורייתא ליבמה, עכ"פ אסורה לזקן מדרבנן מדהיא בת בת בנו, ונם מדהיא כלת בנו, מדנשאה ראובן בן

(ו) והקשה רבינו ברוך בתוס' [ד"ה הבא] אמאי לא נקט נמי שהיתה רחל בת בתו של יעקב ובת בנה של לאה אשת יעקב, וכגון שנשא דינה בת יעקב ללבן שהיה בן אשת יעקב, וילדה דינה ללבן את רחל דהו"ל רחל ליעקב, בת בתו ובת בן אשתו, ואח"כ נשא ראובן בן יעקב את רחל וכו' כלעיל. ונ"ל דתוס' הקשו כן רק לשמתיי' בד"ה ואחות, דל"ש בכולה בני דמתני' אחות אשתו. דאי גרסי' לה אין מקום לקו' רבינו ברוך, דמה דמאי לנקט חד שפי במתני', דהיינו בת בנה, הדר בגיר חד. אלא מאי לנקוט תו שתהיה רחל גם אחות אשתו, דממ"כ אם נשא יעקב תחלה את אם אחתו, א"א שישא אח"כ אז לאה בת אחתו לבן, מדהיא בת בנה. ואם נשא תחלה את לאה בת אחתו במאשה אחרת, א"א שישא אח"כ אם אחתו, מדהיא אם אבי אשתו. דהרי שייכן עליו ברכת אפילו לאחר מיתת אשתו הראשונה [כרמב"ם פ"ב מא"ב ה"ז], ולא תפסו בהן קידושין, וא"כ איך אפשר שתהיה רחל בת בן אשתו וגם אחות אשתו: (ז) ועי' ברתוי"ש ד"ה ר' יוסי, שהביא בתימה למה נקט הרמב"ם דאתיליד בן קטן, וע"ש. ולדבריו הכל מיושב על נכון ת"ל. ועוד הקשה שם ברתוי"ש דל"ל נ"ש למנקט דאית ליה בן לסבא, ולא נקט נאחי כדנקט מקמי הכי, וכגון דאית ליה עוד אחי לסבא דמנו דאתוסף איסורא לגבי אחי, אתיכף נמי איסורא ליעקב ברי' דסבא. וגם זו הקושיא הביא בנ"ע: ולבאורה לדברינו הנ"ל י"ל דלהכי לא אמי הש"ם לתרוצי הכי, דהרי לאחי הזקן כבר אסורה היתה משום אשת אחיו גם קודם שנשאה הזקן, מכשאי את הראשון של הזקן. אבל אחר העיון הא בורכא, דהרי מוקמינן לה בש"ס שנפלה ביבום לסבא, וא"כ כשמת האח הראשון בלי בנים הוהר להם איסור אשת אח, דאף דמגוה בגדול ליבם, אם ייבם הקטן זכה. א"כ כשחזר ונשא הזקן שוב חל עליהן איסור אשת אח חדש, וק' ספיר קו' רתוי"ש דסל"ל דאנביה יחול נמי איסור אשת אב ליעקב. אמנם במה"כ רתוי"ש גם קו' זו אין בה ממש, דכלל גדול הוא באיסור מוסיף דלא אמרי' מנו שנאסרה על זה נאסרה נמי על אחר, רק בשעוכה שייכן שם, וכן מבמשות רש"י [יבמות דל"ב ב] למדייק בדבריו שם. וא"כ האיך נימא מנו דחייל על רחל איסור אשת אח לאחי הסבא, חייל נמי על יעקב איסור אשת אב. אתמהה. איסור אשת אח של אחי הזקן הוא רק איסור כרת, ואיך

י"ל דאף שמותר מדאורייתא ליבמה, עכ"פ אסורה לזקן מדרבנן מדהיא בת בת בנו, ונם מדהיא כלת בנו, מדנשאה ראובן בן

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ועל בת בת אשתו: ן הבא על חמותו חייב עליה משום חמותו. וכלתו. ואחות אשתו ואשת אחיו. ואשת אחי אביו. ואשת איש. ונדה לה). וכן הבא על אם חמותו לי).

ועל בת בת אשתו. חייב משום כל אלו שחייב על בת בתו. ובת אשתו שהיא אחותו משכחת לה כגון שכבר היו לו בנים מאשה אחרת ונשא אשה אחרת ויולד ממנה בת. ואח"כ נשא הוא אמונת אביו. או מפותת אביו. שהיא מותרת לו. הרי אותה הבת אחותו ובת אשתו. ובת בת אשתו ואחות אשתו משכחת לה. כגון שבא אבי אשתו על בת אשתו והוליד ממנה בת. אותה הבת היא בת בת אשתו ואחות אשתו: ן משום חמותו וכלתו ואחות אשתו. האב שבא על בתו ויולד ממנה בת. נשא ראובן זאת הבת. הרי אמה אסורה עליו משום חמותו ואחות אשתו. נשאה לבנו של ראובן נוסף עליה איסור משום כלתו. מת בנו של ראובן או גרשה ונשאה לאחיו. נוסף עליה איסור אשת אחיו. מת אחיו או גרשה ונשאה [לאחי] אביו. נוסף עליה איסור אשת אחי אביו. נשאה לעצמו והיא אשת איש ופירסה נדה. ובא עליה ראובן בעודה אשת איש ונדה. הרי חייב עליה ראובן משום כל השמות הללו: וכן הבא על אם חמותו. חייב משום כל אלו שחייב על בת בתו. וכמו שנתבאר בשביעי מסנהדרין כשאומר הבא על אשת אב חייב משום אשת אב ומשום אשת איש בין בחיי אביו בין לאחר מיתת אביו. עכ"ל. וכל זה מבין בסיה הזקן מי כו' נמחק בגמ"י ואח"כ כשכתב שגג בה יעקב מונה בחיי ילמק. וכן כתב בחבורו פ"ד מהלכות שגגות. וכן עיקר. לכיון דנתחייב איסור א"ל מחמת גישואי הזקן צריך שיהא הוא בחייב דאין איסור א"ל לאחר מיתה. והשיא דסנהדרין משום אשת אב נקט לאחר מיתה. וכמ"ש שם בשם רש"י. וכן מבואר עוד בחיבורו ריש פ"ה מהלכות אסורי ביאה: ן משום חמותו וכלתו ואחות אשתו. אע"ג דאיסור אחות אשתו קדיש לאיסור כלתו אפ"ה סמיך כלתו לחמותו. משום דדמיין דלגו אסור שהיא חמותו

יבין תפארת ישראל בועז

יעקב. ואת"ל עכ"פ גם כלתו ממש היא להזקן, דהרי מחייבת ליעקב משום אשת אח, ולא תפסו בה קדושין להזקן. י"ל דמיירי שנשאה לאחיו של יעקב מאם ולא מאב, דאז איסה כלתו של זקן, רק אשת בן אשתו, ומותרת להזקן: לד) דבבת אשתו אפשר שיתחייב ו' חטאות כמו שחייב לעיל בבתו. ובבת בת אשתו אפשר שיתחייב ז' חטאות כמו שחייב לעיל בבת בתו. כילד. בת אשתו אפשר שתהיה אחותו. כגון שאביו של יעקב אנס או פתה אשה, וילדה לו רחל, ונשא יעקב אנוסת או מפותת אביו שמותרת לו [כאש"פ ע"ו ס"ס]. והרי רחל שילדתה האנוסה לאביו, היא (א) בת אשתו של יעקב. (ב) ואחותו. (ג) חזר אחיו של יעקב מלד אש ונשא את רחל, הרי היא גם אשת אחיו. (ד) גרשה האח של יעקב או מת, ונשאה אחי אביו של יעקב, הרי נעשית גם אשת אחי אביו. (ה) וגם אשת איש. (ו) וכשפרשה נדה אסור ג"כ משום נדה, וכולן מוסיף, או בת א'. ונמצא כשבא אז יעקב עליה בשוגג חייב ו' חטאות. וכן בבת בת אשתו, משכחת לה שהיתה אחות אשתו. כגון לבן שבא על בת לאה בתו, והוליד רחל. ונשא יעקב את לאה, נמצאת רחל (א) בת בת אשתו של יעקב. (ב) ואחות אשתו של יעקב. (ג) נשא בנו של יעקב מאשה אחרת את רחל, הרי היא ג"כ כלתו. (ד) מת בנו לא גרשה, ונשאה אחי יעקב. (ה) חזר גם זה ומת לא גרשה, ונשאה אחי אביו של יעקב. (ו) והרי היא אשת איש. (ז) ונדה. נמצא כשבא יעקב עליה אז בשוגג, חייב ז' חטאות כמו בבת בתו לעיל. [וג"ל דס"ה דהוס מלי למנקט כל הנך ז' חטאות בבת אשתו, כגון לבן שבא על לאה בתו והוליד רחל, ונשא יעקב את לאה, נמצאת רחל (א) בת אשתו (ב) ואחות אשתו של יעקב. (ג) נשא בנו של יעקב מאשה אחרת את רחל, הרי היא וכו', הכל כמו שזכרנו אלא בת בת אשתו. אלא דיתיה ליה לתנא למנקט הז' חטאות אלו בבת בת אשתו, כדי שיהיה דוגמת ז' חטאות דלעיל, דלא משכח"ל רק בבת בתו, כמו שבארנו, ה"נ נקט דוגמתן בבת בת אשתו]: לה) כגון לבן בא על לאה בתו וילדה בת. נשא יעקב אותה בת, הרי לאה אמה אסורה על יעקב (א) משום חמותו. (ב) ומשום אחות אשתו. (ג) נשאה לאה לבן יעקב, הרי נאסרה שוב על יעקב משום כלתו. (ד) מת בן יעקב לא גרשה, ונשאה אח של יעקב, הרי נאסרה שוב על יעקב משום אשת אחיו. (ה) מת גם זה לא גרשה, ונשאה אחי אביו של יעקב, הרי חזרה ונאסרה משום אשת אחי אביו. (ו) והרי היא א"ל. (ז) ופרסה נדה. נמצא כשבא יעקב עליה אז בשוגג חייב ז' חטאות. [כך פירשתי לדעת הר"ב ז"ל אמנם לא ידענא ל"ל להר"ב לתאר זה באופן איסור הרי הכל משכח"ל באופן המותר, וכגון לאה ורחל אחיות, ונלאה בת ושמה דינה, ונשא יעקב את דינה, ולאופן בן יעקב נשא את לאה, הרי לאה אסורה על יעקב משום כלתו ומשום חמותו, מתה דינה אשת יעקב, ונשא תחתיה את רחל אחות לאה הרי שוב נאסרה לאה על יעקב משום אחות אשתו**), שוב מת ראובן בן יעקב, ונשאת לאה לשמעון אחי יעקב, שוב מת גם שמעון, ונשאת לאה שוב לשמעלא אחי אבי יעקב, והיא עכשיו א"א ונדה, והרי כאן כל הז' חיובי כרת בכל בשואי ההיתר]: לו) כגון לבן בא על בת לאה בתו והולידה רחל, ונשא יעקב את רחל, ונמצאת לאה אסורה על יעקב (א) משום אם חמותו (ב) ומשום אחות

*) עי' שעמ"ק כאן בשם תוס'. וע"ע. **) פ' בטוגל כגון שהיה לה עוד אחות ונאסרה משום אחות אשתו ממילא נאסרה גם לאה עליו משום אחות אשתו. וע' בהגהות הרש"ש כאן.

ן הבא על חמותו י"ד פ"ג מיי' פ"ל מה' שגגות ה"ד:

שנויי נוסחאות

ועל בת בת אשתו. בכי"מ ובמבנ"ב ועל בת בתה: ן ואחות אשתו ואשת אחיו ואשת א"א ואשת איש ונדה. במבנ"ב הסדר ואשת אחיו ואשת א"א ואחות אשתו ואשת איש; בכי"ק ..והנדה ועי' בכוף המגנ. וכן הבא על אם חמותו ועל אם חמיו. במבנ"ב ..על אם חמיו ועל אם חמותו: בכי"מ הנוסחא כן: הבא על חמותו חייב עליה משום אחותו וכלתו ואשת אחי אמו ואשת איש ונדה וכן הבא על חמותו חייב עליה על אם חמותו ועל אם חמיו ריב"ן אומר חייב עליה משום חמותו ואם חמיו אמרו לו שם אחד הן:

חדושים

אע"ג שאיסור חלב קודם לו והיינו במתם אכילת שלופסו ומתחייב אלעזר' וצריכי לומר דא"כ קרא מאי קס"ל פשיטא דחייב כה"ב וע"כ דאצטריך להיבא שבלעו בלא לעיסה דאפ"ה חייב אמעילה משום דבקדשים אחש"א: ואיברא ריהבא דשמעתתא דף י"ד הנ"ל דקאמר וחלב וכו' אקדשיה מגו דאתוסף דמפרש איך איסור מעילה חל אחלב משמע דגם בלעסי' אינו חייב אלעיסה למאן דס"ל אאחש"א מדלא מוקי המתני' בלעסי' וחייב אמעילה משעה שלעס'.

לקוטים

בזיקה דאסורה הבלה עליו ונפילו אשת איש ונעשית חמותו מיהו בחנק ומבני כ' אמנם מודה כ' יוסי בחיסור מוסיף ופי' כ"י דהוא הדין בחיסור כולל וכן הוא במסכת יבמות דף ל"ה והקשו שם התוספות היאך אפשר לומר דמודה כ' יוסי בחיסור כולל הא אשת איש ונעשית חמותו נמי איסור כולל דמתסר בשאר אחותה ופא"ה פוטר כ' יוסי והיינו דאין זה כולל דאיש בשם אחד לא אמרינן כולל ומסיימי שם לגבל בחיסור מוסיף אף דאין הכמות שוין כדמוכח בפרק אמרו לו ע"כ ומזו לשמעתיו דהבא דמחייב כ' יוסי משום בת בתו וכלתו ע"ש ובתוספות יבמות כתבו דאין חילוק לכ"י בין איסור מוסיף לאיסור כולל וכ"י סובר דאפ"איסור מוסיף אם אין הכמות שוין דאינו חל וכ"י אהי לאסורי באשת אב ואינו מודה בכלתו ע"ש, ולפ"ז בלא עבר הזקן ובשאר פירן הנמי בשור מלי איסור מוסיף אינה ואין לומר כפי' הכמנ"ש בתבונו שיש לו אח

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אם חמותו. לכן בא על דינה בת לאה בתו והוליד ממנה בת וממה סרח. הטעה סרח נאסרה עליו לאה משום אם חמותו ומשום לחות אשתו. שהרי סרח אשתו ולאה שתיהן בנות לבן. נשאת לאה לבן בעלה של סרח ונעשית כלתו. ואח"כ לאחיו ואח"כ לאחי לביו. ובא עליה בעלה של סרח בעודה אשת איש ולדה חייב עליה משום כל השמות הללו: ואם חמיו. רלובן בא על זקנתו אשת לבן. אם לאה אמו. והוליד ממנה בת וממה דינה. הטעה את דינה נאסרה עליו לאה אמו של רלובן משום אם חמיו ומשום לחות אשתו. שהרי דינה אשתו ולאה אם חמיו. שתיהן בנות אשת לבן. נעשית כלתו. ואח"כ אשת אחיו ואח"כ אשת אחי אביו ואשת איש ולדה. חייב עליה משום כל השמות הללו: הבא על חמותו חייב עליה כו'. לאשת לבן שתי בנות לאה ורחל. ובן אחד ושמו אשר. ושם בת אשר סרח. ובא אחד מן השוק. ונשא את רחל ויוכבד בת לאה וסרח בת אשר. ואח"כ בא הטעה ג' נשים הללו על אשת לבן. חייב עליה משום חמותו ואם חמותו ואם חמיו. משום חמותו

תוספת יום טוב

חמותו. ולזו אסור שהיא חמיה: ן הבא על אחותו כו'. כתב הר"ב ומשכחת לה כו'. ובא הבן על אחותו לשון הרמב"ם ובא אותו הבן על הבת האחרת היא אחותו מאביו ואחות אמו מן האב ומן האם ואחות אביו מאמו:

ועל אם חמיו). רבי יוחנן בן נורי אומר. הבא על חמותו. חייב עליה משום חמותו. ואם חמותו. ואם חמיו). אמרו לו שלשתן שם אחד הקם): ן אמר רבי עקיבא שאלהי את רבן גמליאל ואת רבי יהושע באטלס) של אמאום) שהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל). הבא על אחותו. ועל אחות אביו. ועל אחות אמו. בהעלם אחד. מהו. חייב אחת על כולן. או אחת על כל אחת ואחת). ואמרו לי לא שמענו. אבל שמענו הבא על חמש נשיו נדות. בהעלם אחד. שהוא חייב על כל אחת ואחת. ורואין אנו שהדברים קל וחומר): שהרי היא אם רחל אשתו ומשום אם חמותו שהרי היא אם לאה חמותו. ומשום אם חמיו לפי שהיא אמו של אשר חמיו: שלשתן שם אחד הם. בחד קרא כתיבי ובחד לא. הלכך אין חלוק חטאות ביניהן. וכן הלכה: ן באטלים. שוק שמוכרים שם בשר: של אמאום. שם העיר: הבא על אחותו וכו'. ה"ק הבא על אחותו שהיא אחות אביו ואחות אמו. ומשכחת לה. כגון שבא רלובן על אמו והוליד ממנה ב' בנות. וחזר ובא על אחת מבנותיו אלו. והוליד ממנה בן. ובא הבן על אחותו. שהיא אחות אביו ואחות אמו: שהדברים ק"ו. ומה הבא על חמש נשיו נדות שהם שם א'. לנדה לא תקרב. חייב על כל אחת ואחת. הבא על אחותו. שהיא אחות אביו ואחות אמו שהן ג' שמות. כלומר ג' לאוין מחולקין. אינו דין שיהא חייב על כל אחת ואחת. והלא ק"ו פריכא הוא. דמה לה' נשים נדות שהן נופים מוחלקים. אלא מעתה משום דאמר קרא (ויקרא כ') ערות אחותו גלה וגו' ויקרא יתירא הוא דבריה דקרא כתיב ואיש אשר יקח את אחותו וראה את ערותה וגו'. ל"ל למהדר הו ערותה אחותו גלה. אלא ללמד על אחותו שהיא אחות אביו

ואחות

יכין תפארת ישראל בועז

אחות אשתו, דהרי לאה ורחל שתיהן בנות לבן. וב' איסורים אלו באין כאחת, כשנשא יעקב את רחל. (ג) נשאת לאה לבן יעקב, הרי נאסרה נמי ליעקב משום כלתו, דהו"ל איסור מוסיף לאסורים הקודמין, מדנאסרה השתא גם לשאר בני יעקב שהיתה מותרת להם תחלה. (ד) מת בן יעקב לא נרשה, ונשאת לאח יעקב, הרי נאסרה הו על יעקב משום אשת אחיו, והו"ל הו איסור מוסיף מדנאסרה ע"י נשואין זו לשאר אחיו. (ה) מת גם זה לא נרשה, ונשאה לאח אבי יעקב. הרי נאסרה הו על יעקב משום אשת אחי אביו, דהו"ל ג"כ איסור מוסיף, מדנאסרה בנשואין זו גם על שאר אחי אביו של יעקב. (ו) והרי היא אשת איש, דהו"ל איסור מוסיף, מדנאסרה אב"ע. (ז) ופרשה נדה, דהו"ל מוסיף, מדנאסרה עי"ז גם אבעלה. נמצא כשבא יעקב לא על לאה בשונג, חייב עליה שבע חטאות: לז) לבן בן לאה בא על זקנתו חוה אם לאה, והולידה בת ושמה רחל. נשא יעקב את רחל, הרי לבן אביה הוא חמיו, ונאסרה לאה על יעקב (א) משום אם חמיו. (ב) ומשום לחות אשתו, דהרי לאה ורחל שתיהן בנות חוה. (ג) נשאת לאה לבן יעקב, נעשת ליעקב כלתו. (ד) מת בן יעקב ונשאה לאח יעקב. הו"ל אשת אחיו. (ה) מת גם זה, ונשאה לאח אבי יעקב, הו"ל אשת אחי אביו ליעקב. (ו) והרי היא א"א. (ז) ופרשה נדה, נמלא כשבא עליה יעקב בשונג חייב ז' חטאות: לח) חוה היה לה ב' בנות רחל ולאה, וכן ג' ושמו לבן. ובא יעקב ונשא רחל, ואת בת לאה, ואת בת לבן, הרי חוה אסורה על יעקב. (א) משום חמותו. (ב) ומשום אם חמותו, מדנשא גם בת לאה. (ג) ומשום אם חמיו, מדנשא גם בת לבן בן חוה: לט) דמחד קרא נפקא כולהו, ולהכי אין חילוק חטאות ביניהן: מ) שוק שמוכרין שם בהמות ובשר, מא) שם מקום: מב) קמ"ל דלא שהיה הנשיא טרוד בנשואי בנו. והוא במקום המון שבשוק, וגם האב"ד הוה עמו. אפ"ה לא חשש ר"ע מלשאל מהם שם דינים אלו שאינם מצויים, בידעו בהן שבעוותהון לא יקפידו עליו בזה. וקמ"ל נמי שהם ג"כ לא נתביישו שם במקום מפורסם לומר על כולן לא שמענו. ללמדך שבכל עסקיהם היה רק תורת ה' חפצם, וירחתו על פניהם [ואעפ"ב היו שאלותיו קלת מעניין עסקיהן, דנשואין יבכרו ולזו על הערות, להכי שאלן בדיני עריות, ומדהלכו לקנות בהמה להכי שאלן נמי בדיני אכר המדולדל בבהמה, ומלרגילין לזכות מי שלמי שמתה שאלן בשותא ס' זמתים]: מג) לי בגופין מחולקין, הרי גם שמות מחולקין היו, ופשיטא דחייב ג' חטאות, ומה קמבעיא ליה. אלא כגון רלובן שבא על אמו לאה, והוליד ב' בנות, רחל ודינה. חזר ובא על רחל בתו והוליד שמעון, הרי כשבא שמעון על דינה, יש כאן משום לחותו, משום דדינה ושמעון שניהן בני רלובן. ושא"ל ג"כ לחות אביו, משום שרלובן דינה שניהן בני לאה. והא ג"כ לחות אמו, דהרי דינה ורחל ג"כ שתיהן בנות לאה. [כך הוא לוקימתא בש"ס, ובאמת הוה מלי למנקט בלופן ברחל אם שמעון הוה ממזרת, ואפ"ה תהיה דינה לחותו, ולחות אביו, ולחות אמו. כגון שלאה היה לה בנים, לרובן ורחל, ובא רלובן על לאה אמו והוליד דינה, וחזר ובא על לחותו רחל הכשירה והוליד שמעון, הרי דינה לשמעון לחותו [מאב], ולחות אביו [מאם], ולחות אמו [מאם]. רק משום דבני למנקט כל מיני לחות, דהרי דינה היא לחות שמעון מאב ומאם. ודינה לחות רלובן מאם ולא מאב. ולהכי נקט נמי שרחל היא בת רלובן מלאה, כדי שתהיה דינה לרחל לחותה מאב ומאם, דהרי שניהן הם בנות רלובן ולאה, דקמ"ל דאפילו בכה"ג מבעייא ליה אם הל על אינך, אף דשום לבל מ' אחד לד]: מד) דמה בה' נדות שהן רק שם א', דהיינו לאו א', אפ"ה בשעתן בהעלם א' חייב ה', מכ"ש בשעתן ג' לאוין מחולקין, אינו דין שיתחייב על כל א' וא'. מיהו הך ק"ו פריכא הוא דבנדות גופין מחולקין, משא"כ בשעתן היה הכל גוף א'. [ולפעד"נ דאפ"ה הם שלמה פק"ו

לא

אחד כגון א"א ונעשה חמותו דמדון בבריה כה"ע דב"ש דנדון בתמורה ממילא היכא דעבר הזקן ונשאה חייב אף אם אין בן קטן לפנא רק שיש לו לה ופוסק שפיר בתמורה דלא לוקימתא דגמי (ג"ח):

ריב"ג אומר הבא על חמותו. ירושלמי יבמות פי"ח ה"ח מכילתין פ"ס ה"ח: ן אר"ע שאלתי את ר"ג ואת רי"ר כו'. פ"ו ה"ח מכות ר"ל ב"ח תו"כ ויקרא חוצה פרק לי: אחת על כל אחת ואחת. מי' פ"ד מה' סנהדרין ה"ה: הבא על הן נשיו נדות. מי' פ"ה מה' סנהדרין ה"ב:

שנויי נוסחאות

ן באטלס של אמאום. בד"ב ובכי"ק באטלס של אמאום; במשב"ב באיטלים של עימאום; במכב"ב ר"ו באיטליו של עמאום; ב כ ו" מ באיטלו של עימאום. למשתה בנו (של ר"ג). בד"ב ובד"ו ובכי"ק ליתא. (בהעלם אחד). בכי"ק בעלם.. וכן בסמוך בכל הפרק; במשב"ב ליתא. מהו. בכי"ק מהוא: בד"ב מה הוא. או אחת על כל אחת ואחת. במשב"ב או חייב על כל אח"א ואמרו (לי). בד"ב ובכי"ק אמרו לי: במשב"ב ד"ו ליתא; במשב"ב לפניו אמרו לו והוגה בשט"מ לי. הבא על ה' נשיו נדות. בכי"ק בבא על..; בשט"מ בשם כ"ה ..נשים. ורואין אנו. בד"ב רואין..; במשב"ב ורואה אני והוגה בשט"מ כלפניו:

תוספת הדשים

ן בר"ב ד"ה הבא על אחותו כו' ס"ק כו'. דלל"ב פשיטא הרי נופין מחולקין וא"ל לשאלה:

חדושים

ולזה היה נראה ביון שמתחייב אהנהת מעים משום איסור חלב שקדם לו א"א לאיסור מעילה לחול אף אשת לעיסה דלעיסה צורך אבילה היא ואאותה אכיל כבר חייב ס' חלב דוסה לכתובות דל"א בזרק חץ מתחלת ד' לסוף ד' וקרא שי"ב דפסור דעקירה צורך הנחה. וה"נ הבא ביון דלעיסה צורך אכילה היא ובאכילה ההיא מתחייב באיסור שקדם לו אינו חייב אמעילה וצ"ע:

לקוטים

ונזוסף איסור לגבי אחיו קס' הא גבוה נחוסף האיסור משוסאשת אח ולהידי יוסף האיסור משוס אשת אב ולגי' יוסי אם אין השמות בוין אף באיסור מוסיף אינו אל ולכך הוצרך גמרא לאוקמי שיש לו בן קטן לפנא דלגבי בן קטן נחוסף ג"כ האיסור משוס אשת אב ולכך הוי ליה לגי' יוסי איסור מוסיף ומ"ה הוכרח לפרש משמעון דבבי ר"י שמלריך שיהא השמות שוין בשם אחד הוכרח לאוקמי בבן קטן לבל מתבוכו דפסקינן בזה דלא בר"ש ואיסור חל על איסור בלאיסור כולל ובוסי' אף אליבא בשם

---

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ואחות אמו. שחייב על כל אחת ואחת: ח אבר המדולדל בבהמה. תלוש רובו. ומעורה במקצתו: מהו. שיטמא משום אבר מן החי. כאילו נתלש לגמרי. וקי"ל בהשור והרוטב דאבר מן החי מטמא כגבלה. ואבר הנתלש מן האדם לגמרי. מטמא כמת: באבר המדולדל באדם. שמעורה קצת. טהור: מוכי שחין. שאבריהן נופלין: וחותכה: לא משום טהרה שקודם לכן נמי טהור. אלא שלא יהא מאוס ברגל באבר המדולדל: שמניח כשערה. ואינו חותכו לגמרי שלא יטמא את החותכו שנוגע בו בשעת פריסה: ותוחבו. לאבר: בסירה. בקוץ המחובר לקרקע: והוא. המולה: נמשך. ונתלש האבר מאליו. והחולה אינו טמא לפי שמושך עצמו בכח בשת אחת והאבר נתלש ממנו בכח ואיכא נגיעה בשעת פריסה: שהדברים ק"ו. ומה אדם שמקבל טומאה מחיים שאינה מקבלת טומאה מחיים אינו דין שיהא האבר המדולדל ממנה טהור: ט באוכל מזבח אחד בחמשה תמחויין. בה' חבשילין חלוקין זה מזה. חייב משום מעילה. אם אכלן קודם זריקת דמן: שהדברים ק"ו. ומה מזבח אחד שאין נופים מחלקים חייב על כל אחד ואחד משום תמחויין מחלקים. ה' זבחים דנופים מחלקים לא כ"ש: לא כך שאלן ר"ע. דאם בשותפין שאלן מה ראיה הביאולו מאוכל. הא איכא

ח בסירה. פירש הר"ב בקוץ. וכן פירש"י והוא לשון עברי כקול הסירים (קהלת ז') וכן מבור הסירה כמדרשם ז"ל: ורואין אנו שהדברים ק"ו. ובפ"ע דחולין משנה ז' יליפינן לה מקרא. דכתיב כי יפול עד שיפול. ולא דטרח קרא למכתב מלתא דאתיא בק"ו. שהרי כתבתי שם דעיקר קרא למיתה עושה נפול. ואבר מדולדל. ממילא משמע: ט בחמשה תמחויים כו' שהוא חייב על כל אחת ואחת. פירש הר"ב דתמחויין מחלקין. ב' דפירש הר"ב דאין תמחויים מחלקין. אתיא נמי כרבי יהושע. דהכא דאמר מחלקין לתומרא הוא דאמר. אבל אתם לקולא. ולא אמר. גמ' דלעיל [דף י"ב]. ובסוף מתני' פסק הר"ב דאינן מחלקין בין להקל בין להחמיר. וכ"כ הרמב"ם בפירושו ובחבורו רפ"ו מהל' שגגות. וכתב הכ"מ דמסמע דר"ע פליג אדר"י וצריך טעם למה פסק כר' עקיבא דתלמידיה הוא. ע"כ. ולי משום הא לא איריא דהא בנותר פסק נמי כר"ע. וכתב הכ"מ דטעמא משום דר"י שתק על תשובתו. וה"ג לת"ק היתה תשובת ר"ע ג"כ שלא ללמוד ממעילה. אבל הא קשיא לי שדקדקתי בה' מעילה ולא מצאתי שפסק דתמחויין מחלקים. ובמעילה נופה. לא

ח ועוד שאלן רבי עקיבא אבר המדולדל בבהמה[מה] מהו[מו]. אמרו לו לא שמענו אבל שמענו באבר המדולדל באדם[מז] שהוא טהור. שכך היו מוכי שחין בירושלים עושין[מח]. הולך לו ערב פסח אצל הרופא. וחותכו[מט] עד שהוא מניח בו כשעורה[נ]. ותוחבו בסירה[נא]. והוא נמשך ממנו[נב]. והלה עושה פסחו[נג]. והרופא עושה פסחו ורואין אנו שהדברים קל וחומר[נד]: ט ועוד שאלן רבי עקיבא השוחט חמשה זבחים בחוץ בהעלם אחד. מהו. חייב אחת על כולם. או אחת על כל אחת ואחת[נה]. אמרו לו לא שמענו[נו]. אמר רבי יהושע שמעתי[נז] באוכל מזבח אחד בחמשה[נח] תמחויים[נט] בהעלם אחד. שהוא חייב על כל אחד ואחד. ומשום מעילה. ורואה אני שהדברים קל וחומר[ס]. אמר רבי שמעון לא כך שאלן רבי עקיבא[סא]. אלא באוכל נותר מחמשה זבחים. בהעלם אחד. מהו. חייב

מן הפרק

יבין תפארת ישראל יבין

לא פרכו הך פירכא, משום דספי מסתבר לחלק בין התיובים משום דשמות מחולקין ממה שנתלש משום דגופות מחולקין, דהכי נמשות מחולקין לא צריך קרא לחלק, משא"כ לגופות מחולקין צריך קרא [כריתות ד"ע א'], אמנם לחייב על כל אחד ואחד. ומכ"ש אי אימא מה"ע דבבהמה דלא תשיבי, בחמת לא אמרינן דגופות מחלקין. ומי' מ"ש לקמן סי' ס"מ]. אלא דבלאו הכי חייב בשאלת ר"ע ג' חטאות מדרבייה קרא, דאחותו יתירא כתיב: מה) שנתלש רוב האבר ומעורה במקצת. דבנתלש כולו, הרי אבר מהחי של בהמה מטמא כגבילה: מו) שיטמא כגבילה, מי הוה שנתלש לגמרי, והו"ל כחמה"ח, לו לא: מז) דבנתלש לגמרי, הו"ל חמה"ח של אדם דמטמא כמת. מיהו הכא עדיין מדולדל הוא: מח) כשהוצאו בשחין רע, שאבריהן מתפרקין ונופלין: מט) לאו משום טהרה אתו המצורעין לאבר, דהרי האבר עצמו בעודו מחובר קצת, טהור הוא, רק חתכוהו, כדי שלא יתמאסו בין חבריהם ברגל באבר המדולדל: נ) שאם יחתכו לגמרי, יטמא האבר לרופא שנוגע בהאבר בשעת פריסה: נא) סירה הוא קוץ, כמו בור וסירה גרמא ליה [סנהדרין מ"ע א']. ור"ל שבעוד האבר מחובר באדם קצת, תוחב האבר בקוץ התקוע בקרקע או בכותל. [כך כתב רש"י. ונ"ל דלכאי לא יאתי הרופא בידו את הקוץ שבו תחוב האבר, בשעה שהמצורע נתלש בכח מהאבר, משום דאף שלא יטמא הרופא מי"ז טומאת מגע, דהרי הקוץ אינו מקבל טומאה מדאינו מאכל אדם ולא כלי [עי' רמב"ם פ"א וב' מאוכלין]. עכ"פ אם לא אחז הרופא הקוץ בידו, דבשינתז המצורע וינתק מהאבר, יהיה הרופא נוגע את האמה"ח שטמטמת במגע ואהל כמת כרמב"ם פ"ב מטו"מ ה"ב] ולרמב"ם כפי' משניות, סירה ר"ל רצופה, כמ"ש כני הגאב"ד דל"ב שליט"א בשמו. כ"ל דמלינו דוגמתו במשנה לגן ספוסק בסירה [בכורות דל"ח א'] דר"ל הרצופה, שמקפת את בית סתין. מצאו לשון תוחב לא שייך ברצופה, דהול"ל קוסרו בסירה]: נב) ר"ל אחר שתחב הרופא האבר בקוץ, המולה נמשך והולך, ונתלש האבר מאליו: נג) גם המולה עושה פסחו, דמיירי שנתלש בכח בפעם א', שלא נגע בו האבר בשעת פריסה: נד) דמה אדם שמקבל טומאה מחיים וגם יש בו טומאה בחייו מעצמו כשהוא זב או מצורע, אם"ה אבר המדולדל בן עהור, בהמה שאינה מקבלת טומאה מחיים, דאין שום בעל חי מקטו"מ [כחולין ע"ה א'], וגם אין בגופה טומאה בחייה, מכ"ש שהאבר המדולדל בה טהור וכן מסקינן חולין[פ"ע מ"ז]: נה) דאע"ג דכבר שמעי' במשנה ב' האוכל חלב והלב בהעלם אחד חייב רק א', אמנם אפשר לאוקמא דכולן מבהמה א', וקמ"ל הכא בגופים מחולקים דאיכא כן: נו) אע"ג דכבר אמרו במ"ש דשמעו בבא על ה' נדות, שג"כ גופין מחולקין כי הכא, וחייב ה'. עכ"פ שמא יש לחלק בין אדם לבהמה [כלקמן סי' ס"ח]: נז) ר"ל אף שבאמת אלמלא ממש שלא נהנה ברבוי הפעולות לא שמעתי, עכ"פ שמעתי ענין כיולא בו כשנהנה ברבוי הפעולות, דהיינו באוכל מה' תמחויין, ולדידי אין אין חילוק בין נהנה לו לא: נח) קודש זריקה, דאז יש בה מעילה: נט) בה' מיני תבשיל: ס) דמה מעילה שהכל זבח וגוף א' חייב ה', דתמחויין מחלקין נגבי מעילה [דאמ"ג דגבי שאר חיובי תעלת אין תמחויין מחלקין. מעילה שאני דתמירא, כלקמן במתני', וכן כ' הרמב"ם פ"ע משגגות ה"ג]. ה' זבחים שנחתכו בתוך הנופין מחולקין, מכ"ש שחייב על כל א' א': סא) דא"כ מה השיבו לו מאוכל, אחס נהנה

נ"ל כשעורה וכני ליתא בש"ס וכת"כ דאפי' לא נשאר אלא כחוט כשערה מהור הוא: הר"ב ד"ה שהדברים ק"ו ומה אדם כו' כך פירש"י אבל הרמב"ם פירש ומה אדם שמטמא אחריהם כגון אם הוא זב או מצורע: ט בחוי"ם ד"ה בחמשה תמחויין כו' וכ"כ לת"ק וכו'. ולי נראה משום דגמרא מסופק אם קבלה רבי יהושע לתשובת ר"ע ואיכא תנא דקבלה ולהתרץ ס"ל תנא דבריתא כר"ע עיי"ש. לכן פסק כר"ע. אח"ז מצאתי בבה"ז שכתב קצת מדברי הכ"ל: באו"ד ובמעילה נופה לא שמעתי כו'. ולא ראה דברי הרמב"ם בפ"ע מהלי שגגות הלכה ע' שכתב שם דתמחויין מחלקין וכן כל דברי ר"ע ע"ש:

ח ועוד שאלן ר"ע. פ"ו כ"ש מו"כ ריקנא מוכה פ"ש כל המשנה: אבר המדולדל בבהמה מהו. מיי' פ"כ מה' טמא המדולדל באדם. מיי' פ"ב מה' פומאת מת ה"ו: ט ועוד שאלן ר"ע. פ"ו פ"ב פו"כ ריקנא מוכה פ"ש כל המשנה: אחת על כולן. מיי' פ"ו מה' מגגות פ"ג: אור יהושע (עיי"ל ס"ב):

שנוי נוסחאות

ח כל המשנה ה' ליתא בכי"מ. (ועוד) שאלן. בכי"ק ליתא; במשנ"ב ..שאל. המדולדל. במשנ"ב המדולדלת וכן בסמוך ובמשנ"ב ד"ו בסמוך לפניו וכונה בשע"מ. (אבל שמענו) באבר. בכי"ק ליתא וכן ליתא במשנ"ב ד"ו (ומס אבר כמו שהוא במשנ"ב לפניו). שכך היו. במשנ"ב וכך..; בכי"ק כך.. בירושלים. עושין. במשנ"ב עושין בירושלים; בד"נ ובכי"ק שבירושלים עושין. הולך לו ערב פסח. בכי"ק ובמשנ"ב ערב פסחים. וחותכו (עד כו' בשעורה ותוחבו) בסירה. במשנ"ב ד"ו ליתא; במשנ"ב..בשערה..; בכי"ק ..בסערה. והוא נמשך. בכי"ק ובמשנ"ב ונמשך. (והרופא עושה פסחו). במשנ"ב ד"ו ליתא. ורואין אנו. בד"נ רואין..; במשנ"ב ורואה אני: ט ועוד שאלן. בד"נ ובמשנ"ב ..שאלו וכונה בשע"מ ..שאל. בהעלם אחד מהו. במשנ"ב ..אחת.. וכן בסמוך; בכי"ק ..מהוא וכן בסמוך; בד"נ ..סה הוא. וכן בסמוך. חייב אחת על כולם או אחת על כל אחת (ואחת). בד' ריוזא ווינציא ליתא; בכי"ק חייב על כולם.. כל אחד ואחד במשנ"ב חייב על כל אחת ואחת או אחת על כולן. בה' תמחויין. במשנ"ב מה'.. על כל אחד ואחד. במשנ"ב ..אחת ואחת. ורואה אני. בד"נ רואה.. אר"ש לא כך כו'. מכלן ועד לר"ע אם הלכה מקבל כו' ליתא בכי"מ: שאלן ר"ע. בד"נ ובמשנ"ב שאלו.. וכונה בשע"מ שאל.. נותר מחמשה זבחים בהעלם אחד. בד"נ בחמשה זבחים בחוץ (!): במשנ"ב ד"ו מזבח אחד בחמשה תמחויין בהעלם אחת.

ראשון לציון

ח תי"ם סד"ח בסירה סי' הכ"ב כו' וכן מבור

תוספות חדשים

ח במשנה כשעורה

למפרך מה לאוכל שכן נהנה. אלא על מרחץ לא שאל ר"ע. אלא באוכל עוסר מהמשה זבחים והביאו לו ראיה נמי מאוכל: אם הלכה. שכך קבלת מרבך חייב על כל אחד מהזבחים. נקבלנה ממך: ואם לדין. שאתה לומד לותה מק"ו ממעילה יש תשובה: את המאכיל באוכל. שאם נתן לאוכל הקדש לחברו חייב. כאילו אכלה הוא עצמו. דקיי"ל המוציא הקדש לחולין מעל ולא מי שניתן לו: והמהנה כנהנה. במידי דלאו בר אכילה: צירף את המעילה לזמן מרובה. כלומר ועוד חומרא אחרת יש במעילה שאם נהנה היום בחלי פרוטה. ומכאן עד שנה בחלי פרוטה. מלטרפת לפרוטה כדמרבינן מתמעול מעל ריבה: תאמר באכילת נותר. שאנו דנים עליו באין בו ג' מכל החומרות הללו ולא אתברירא מלתא. *אי קבלה מניה רבי יהושע להאיך תשובה או לא קבלה מניה. ופסק ההלכה שהאוכל מותר מחמש זבחים בהעלם אחד. אינו חייב אלא חטאת אחת. ותמחויין אינן מחלקין בין להקל בין להחמיר: י מלאכות הרבה טעין מלאכה אחת. תולדות הרבה של אב אחד: ובשבתות הרבה. אותן שעשה בשבת זו עשה בשבתות אחרות וכולן בהעלם אחד וכגמ' פריך מאי קמבעיא ליה. דנקט שבתות הרבה ותולדות הרבה. ואמאי נקט תולדות ולא אבות. ומבני דר"ע תרתי בעא מיניה חדא העושה מלאכה אחת בשבתות הרבה ויודע שהוא שבת.

אחת על כולן. או אחת על כל אחת ואחת. אמרו לו לא שמענו. אמר רבי יהושע שמעתי. באוכל מזבח אחד בחמשה תמחויים. בהעלם אחד. שהוא חייב על כל אחת ואחת. משום מעילה. ורואה אני שהדברים קל וחומר[סב]. אמר רבי עקיבא אם הלכה[סג] נקבל. ואם לדין[סד] יש תשובה. אמר לו השב. אמר לו. לא אם אמרת ממעילה. שעשה בה את המאכיל באוכל[סה]. ואת המהנה כנהנה[סו]. *צירף המעילה לזמן מרובה[סז]. תאמר בנותר. שאין בו אחד מכל אלו[סח]: י אמר רבי עקיבא. שאלתי את רבי אליעזר העושה מלאכות הרבה. בשבתות הרבה מעין מלאכה אחת בהעלם אחת. מה הוא[סט]. חייב אחת על כולן. או אחת על כל אחת ואחת[ע]. אמר לי חייב על כל אחת ואחת[עא]. מקל וחומר. יומה אם הנדה[עב] שאין בה תוצאות הרבה[עג] וחטאות הרבה[עד]. חייב

לא שמעינו לר"ע שיתגוק: ואת המהנה כנהנה. וה"ה דמצי למימר המהנה לאוכל. משא"כ בנותר. אלא אגב דנקט מאכיל באוכל קאמר מהנה כנהנה. תוס': י העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה. פי' הר"ב דר"ע תרתי בעי מיניה כו' ולא קבלה מיניה. ועיין ברפ"ז דשבת: אמר לו חייב על כל אחת ואחת. פי' הר"ב פשט ליה אתרוייהו לחומרא. ואע"ג דמנדה לא מצי למפשט ליה אלא חדא. דהא בנדה ליכא תולדות. רש"י

אחת על כולן; מיי' פט: אם הלכה נקבל. יומה ע"ל פ"ח: ר' אר"ע שאלתי את ר"א. ק"ז ע"א וכולמי שבת פ"ז ס"א כל הפטרן הו"ל ויקבל תוכס פ"א: חייב על כל אחת ואחת. מיי' פ"ז מה' שגגות ה"ה:

שנויי נוסחאות

(א ה ת) על כולן או אחת על כל אחת יאחת. נד"ע ..על כל אחד ואחד; במשב"ב או חייב על.. וכ"ה במשב"ב ד"ו (ושם ליתא). אחת ואחת משום מעילה נד"ע ונכ"ק אחד ואחד.. ורואה אני. נד"ע רואה.. אמר ר"ע. במשב"ב אמר לו.. אמר לו לא אם. במשב"ב אמר ולא אם והוגה בשט"מ כלפינו. אחד מכל אלו. בכי"ק אחת. וכ"ה במשב"ב (ושם ..מאלו). י העושה. נד"ב ובמשב"ב בעושה והוגה בשט"מ כלפינו. מה הוא. במשב"ב מחון בכי"ק מהוא. (אחת) על כולן. במשב"ב ד"ו ליתא. אמר לי חייב. נד"ב ונד"י ובמשב"ב אמר לו.. ובשט"מ כלפינו. ומה אם. בכי"ק מה..

תוספות חדשים

בר"ב ד"ה ציירף כו' ומכאן עד שנה כו'. בהעלם אחד וע"ל בסוף פרק ה' דמעילה ומ"ש שם:

ראשון לציון

הסיום כמדרשפ"ל. מלהדיין מט ע"ל ע' יסל"מ: ט בר"ב סד"ה אם הלכה כו' נקבלנה ממך. עי' יסל"מ:

תוספה רעק"א

ט [אות י] במשנה ציירף המעילה לזמן מרובה. בהרמב"ם פרק ח' מהלכות שגגות איתא דבמעילה שליח שעשה שליחותו חייב המשלח: נאות יא) ברע"ב ד"ה תאמר באכילת נותר. אי קבלה מיניה ר"י. לענ"ד נראה דמסתימת סוגי' דף י"ב דלר"י המחויין מחלקין גם בחטאת מ"מ דהעיקר דלא קביל מיניה ומשום דס"ל לדמות חטאת למעילה. ובאמת בה' תמחויין מחלק גם בחטאות דאם לא כן אלא דקיבל מסנו והיינו מכח הסירכא דמעילה המור יהא מוכח דס"ל לר"י דה' תמחויין מחלקים רק במעילה דאם איתא דגם בחטאת מחלקיתקיימא הקי' דה' זבחים מתמחויין דחטאת: י [אות יב] במשנה ומה אם הנדה. קשה לי איך ילפינן שבת מנדה הא איכא לפרוך דנדה שאני שכן נהנה. בס"ש הרע"ב בס"ש:

יכין תפארת ישראל יכין

בכל אכילה ואכילה: סב) דהרי במעילה הכל גוף ג' ורק תמחויין לפרדיס. וכ"ש מה' זבחים, ואפ"ה אמר תחלה עם ר"ג לא שמעט, מדיש להביב על זה כמו שהביב באמת ר"ע: סג) שכך קבלת מרבך: סד) בכך אתה דן מק"ו ממעילה: סה) המאכיל הקדש לחבירו, חייב המאכיל ולא האוכל על ידו: סו) במידי דלאו בר אכילה, ג"כ המהנה חייב ולא הנהנה על ידו. וה"ה דהוה מלי למימר דמעילה חמור, שחייב בה המהנה כהאוכל: סז) ר"ל ועוד חומרא יש במעילה שבשהנה היום חלי פרוטה, ולאחר שנה חזר ונהנה חלי פרוטה, והכל בהעלם ג', מצטרף שיהיה כנהנה בשוה פרוטה יחד, שחייב קרבן מעילה: סח) שאין בו ג' מכל חומרות הנ"ל. וקיי"ל דבבסמות אין נופין מחלקין, ובאכל נותר מה' זבחים, בהעלם ג' חייב רק חטאת ג', וגם תמחויין אין מחלקין בין להקל בין להחמיר, דהיינו באכל ב' חלקי זיתים מב' נופין לו מב' תמחויין מלטרף [כרמב"ם פ"ו מהגגות. וי"ל דגם בבסמס נופין מחלקין. ומ"ש לעיל פ"ב סי' ל"ד]: סט) שעשה הרבה תולדות שמאב ג' בשבת זו, וחזר ועשה לותן התולדות עצמן בכל שבת ושבת שאח"כ, והכל היה בהעלם ג', מה דינו. ותרתי שאל ממנו. (א) אם כל התולדות שעשה בשבת ג' בהעלם ג', מחשבו כאילו קלר וקלר בהעלם ג', וחייב רק חטאת ג', או דלמא דתולדות חלוקים הו"ל כאבות מחולקים וחייב על כל תולדה חטאת ג'. (ב) עוד בשאל, אם יש שביעתיים בין שבת לשבת הוויין כידועה, וחייב על כל שבת ושבת לבד, או דלמא מדהיה הכל בהעלם ג', מחייב על כל הבשבתות רק חטאת ג': ע) ופליגי בש"ס רבה ורב חסדא, דלרבה, מיירי שהיה ההעלם שגגת מלאכה וזדון שבת, ר"ל שלא ידע שמלאכות אלו אסורות בשבת אבל ידע כל פעם שהוא שבת, ועל זה שאל אם שבתות מחולקין כנופין מחולקין דמי או לא. אבל בשגגת שבת וזדון מלאכות, דהיינו שלא ידע שהוא שבת אבל ידע שמלאכות אלו אסורות, ידע ר"ע שפיר שיש שביעתיים, הויין כידועה בינתיים, דחייב על כל שבת ושבת. ולרב חסדא, רק בשגגת שבת וזדון מלאכות שאל אם יש שביעתיים הוה כידועה בינתיים, אבל בידע שהוא שבת ושגג במלאכות ידע ר"ע שחייב על כל שבת ובבת חטאת לבד: עא) פשט ליה אתרוייהו לחומרא, דחייב על כל תולדה ותולדה שעשה חטאת לבד, וכן לכל שבת ושבת: עב) בבא אל ה' נשים נדות בהעלם ג' שלא ידע שנדה אסורה, דוגמת שלא ידע שמלאכות זו אסורות בשבת, ועשאה וחזר ועשאה [ולרב חסדא הגיל תשובת ר"א סיים מכא של נדה ג' ה' פעמים, ושבלה ונעשרה ופרסה נדה בין כל ביאה וביאה ה' פעמים, דעכילות שביעתיים בנדה הוה כימים בינתיים בשבת. דאי בה' נשים נדות ממש, היכא מצי למפשט מזה, דימא בשבת ימים מחלקין, דמה ימים שביעתיים היכא בה' נדות]: עג) ר"ל שאין בה עניינים הרבה כשבת שיש בה אבות ותולדות, אבל נדה אין בה רק ביאה: עד) ג"ל דר"ל שאין בה הרבה מיני חטאת, דבשבת לא נבד שיש לכל אב תולדה, אלא יש ג"כ הרבה מיני אבות, ויש ג"כ זדון שבת ושגגת מלאכה,

מו

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

והנדה מוזהרת עליו. דכתיב (ויקרא כ') ונכרתו שניהם מקרב עמם: הבא על הקטנות. הבא על עמם קטנות נדות. חייב על כל אחת ואחת. ואע"פ שהקטנה אינה מוזהרת: הבא על הבהמה יוכיח. שחייב על כל ביאה וביאה: בהמה בשבת. כלומר כי היכי דמבעיא לי בשבת הכי נמי מבעיא לי בבהמה. ולא קבלה מיניה ר"ע °מר' אליעזר. לא לענין דאמר עושה מלאכה אחת בשבתות הרבה. כגופין חלוקין דמיין. ולא לענין תולדות מלאכות כמלאכות דמיין. ואין הלכה כר"א:

רש"י: ["והנדה מוזהרת עליו. פי' הר"ב. דכתיב ונכרתו שניהם. וכן פירש"י. וקשיא לי דפסוק זה על העונש נאמר ומדיין אזהרה לא שמעינן. וכדלקמן בבהמה. אלא ה"ל לפרש כדפירש"י בחומש פרשת אחרי [מות] בפסוק לא תקרבו לגלות ערוה. להזהיר הנקבה לזכר. לכך נאמר לשון רבים]:

אמר לי הבא על סבהמה יוכיח. שאע"פ שאינה נעשית. כדכתיב (ויקרא כ') ואת הבהמה תהרוגו. אינה מוזהרת:

על כל אחת ואחת. שבת שיש בה תוצאות הרבה והטאות הרבה[פה]. אינו דין שיהא חייב על כל אחת ואחת[פו]. אמרתי לו. לא. אם אמרת בנדה שיש בה שתי אזהרות. שהוא מוזהר על הנדה. והנדה מוזהרת עליו[פז]. תאמר בשבת שאין בה אלא אזהרה אחת. אמר לי הבא על הקטנות[פח] יוכיח שאין בהם אלא אזהרה אחת[פט]. וחייב על כל אחת ואחת. אמרתי לו. לא. אם אמרת בבא על הקטנות. שאף על פי שאין בהן עכשיו. יש בהן לאחר זמן. תאמר בשבת שאין בה לא עכשיו ולא לאחר זמן. אמר לי הבא על הבהמה יוכיח[צ]. אמרתי לו בהמה כשבת[צא]:

יכין — תפארת ישראל — יכין

לו שגנת שבת וזדון מלאכה. משא"כ בנדה, א"א שיתחייב רק על מין פעולה א' דהיינו ביאה ורק בשחיטה שביאה זו מותרת לו: עה) בס"ם גרסינן ומיהו הרבה: עו) מיהו מכך ק"ו לא מפשט רק בעשה מלאכה א' בשבתות הרבה דחייב על כל שבת ושבת, אבל בעשה בשבת ה' תולדות הרבה שמלב א' לא מפשט מנדה, דסרי אין בנדה תולדות. רק מסברא קאמר שחייב גם בזה על כל תולדה הנעשית לבד. [אב"י ולר"ח קבל מניה ר"ע מר"ת דנעשה מלאכה א' בשבתות הרבה, הוה ימיס שביתייס כידיעה, אבל בעשה תולדות הרבה מעין מלאכה א' בשבת א', לא קבל מניה, שיתחייב על כל א' [ס"ם]. והרמב"ם בפירושו תפס לפרש המשנה כשיעת ר"ח, וע' בסוף, ואין כן הלכה, אלא שאיל ואין סם ידיעה ביתייס אינו חייב רק א', עכ"ל. וצע"ג סרי אמריינן בס"ם דקבלה מניה. אח"ד ראיתי ברמב"ם [פ"ז מהגגות ה"ח] שכ' דדוקא בעשה מלאכות הרבה מעין מלאכה א' בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת. ותמה הלחמ"מ. ע"ש. ול"נ שזה תלוי עם דבריו הקדושים בפירושו כאן, שפ"כ סיה לרבינו מפתח אחרת בגמ'. וכבר רמז ע"ר ני' על הלח"מ זה לעיל פ"כ סי' ל"ד, סי' ד' אות ב', ע"ש]: עז) לפיכך חייבה כל ביאה להיות כחטאת אחר. ואף לרב מסדא לעיל דהכל מיירי בלאה א', עכ"פ ב' בני אדם חוטאים בביאה זו, להכי חייבה כל ביאה שתתחלק לחייב עליה לבד: עח) ר"ל בבא על ה' נדות קטנות [אב"י ולר"ח מה קטנות. קטנות דעלמא, גמ'] : עט) שהרי הקטנה פטורה בבעלה בנדתה: פ) שחייב על כל ביאה וביאה. ואע"ג שגם בהמה נהרגת, כדכתיב ואת הבהמה תהרגו. עכ"ס אין הריגתה לעונש, דהרי אינה בת עונשין, רק משום כבוד החוטא, שלא יאמרו זו היא שנכשל בה פלוני [בסנהדרין פ"ז מ"ד]. [והא דלא קאמר שוטה ותרשת יוכיח. י"ל דאפשר שתתרפא. גם כמי למנקט בהמה שאין במינה בת חיוב כלל]: פא) דלא אומר גם בבהמה אני מסופק בבא עליה הרבה ביאות אם חייב על כל א' וא'. ולענין פסק הלכה עי' לעיל סי' ס"ח:

דרע"ק קיבל דבריו הרי מפורש דחייב. וגם לי התוספות ריי"ד דמה לי רבע ומה לי בא על ה' נשים. הא חפרש גדול ביניהם. דבנדה היא מוזהרת עדקתני הבא במתניתין. וצע"ג. גם קשה לי לרבח דלא קיבלה מסנו ובחמה כשבת הייגו דגם בבהמה מיבעיא ליה כיון דהיא איגה מוזהרת עליו. הא במתני' ג' פ"ה דחולין שחטה ואח"כ שחט שני בניה סיטג שמונים הרי דגם בבהמה אמריגן נופים מחולקים:

פרק ד **א ספק** אכל חלב ספק לא אכל. והיכי דמי. כגון חלב ושומן לפניו ואכל את אחד מהן. כדתני בסיפא. ופרושי קמפרש ספק אכל חלב ספק לא אכל. כיצד כגון שהיה חלב ושומן לפניו דיש כאן איסור קבוע. אבל אם היתה לפניו חתיכה אחת. ספק שהיא חלב ספק שהיא שומן ואכלה פטור

פרק ד **א ספק** אכל חלב. ספק לא אכל[א]. דחפס ג"כ לטעמא דר"ב והא רבא בתרא הוא.

פרק ד **א ספק** אכל ספק לא אכל. כתב הר"ב והר"ד כגון חלב ושומן לפניו וכו'. דיש כאן איסור קבוע. מסברא בעלמא אמר סבי רב נחמן. אע"ג דרבא דריש ליה מקרא. דמלות כתיב ומלוות קריגן ויש אם למקרא. וכבר הגיה זה הכ"מ בפ"ח מהל' שגגות בל"ע על הרמב"ם.

ולי נראה דמשום הא לא איריא דכיון דגמ' קבע לרב נחמן אחר רבא ודאי דהיינו טעמא דמשום דס"ל לגמרא. דהלכתא כרב נחמן ["וסברא אלימתא היא. שכן ראיתי שכתב הרא"ם פיולא בה בפ"ק דב"ק סי' ה'. גבי אמר רב הונא לו כסף לו מיטב] אבל הא קשיא לי דקודם רבא קאמרה סתמא דגמרא טעמא דיש אם למקרא. וא"כ הקשה סתמא דגמ' אהדדי. אלא ודאי סתמא דגמרא סברא ליה דטעמא דיש אם למקרא כדאמר סתמא דגמרא בהדיא. והייגו נמי טעמא דקבע לרבא קודם רב נחמן. משום דאיהו קאמר נמי בסתמא דגמ'. וזהו מה שע"ע כיון דנראה דהכי סברה סתמא דגמרא. ומ"מ כ"ל ליישב דעת הרמב"ם והר"ב משום דקא חזינן בפרק דלקמן דר"ע ור' יוסי סברי על כריתן טעמא דאקבע איכורא. דהא מחייבי לשני שאכל הסייה אע"ג דבעידנא דאכל ליכא מלוות. וכמ"ם שם מ"ד. מש"ה פסקי לדרב נחמן. ודתגן בר"פ דלעיל עד אומר אכל [כו']. מביא אמס תלוי. פי' הראב"ד בפ"ח מה' שגגות. בכגון שיאמר העד חתיכה של חלב שהיתה עם השומן אכלת ואחד אמר לא אכל אלא השומן

יכין — תפארת ישראל — יכין

פ"ד א) מייתי דאיקבע איסורא. דהיינו שנודע לו הפתח שבשעת אכילה היה שם איסורא ודאי, רק שלא ידע אם אכלו. כגון חלב

ציונים

בהמה בשבת. פיי' א פ"ם ס"ע:

שנויי נוסחאות

שבת כו' וחטאות הרבה. בכמפנ"ב. ופיחות חרבה. (לא) אם אפרת. בכמפנ"ב ליתא וכן בסמוך והוגה בשע"מ. (שתי) אוחרות. בכמפ' ד"ליוות ווייגא ליתא. יוכיח שאין בהן. וכ"ה בכי"ק; כד"מנמפנ"ב..בה. (לא) עכשיו ולא לאחר זמן. נד"; לא לעכשיו..; בכי"ק..אחר זמן; נמכ"ב ליתא. על הבהמה. כד"נ בעשוה אם.. בהמה. בכמפנ"ב הבהמה.

תוספות רעק"א

[אות יג] ברע"ב ד"ה בהמה כשבת, מרבי אליעזר. לפ"ז המסקנא דבא על ה' בהמות דאינו חייב אלא אחת כיון דדק הוא מוזהר. וחטוה לי על דברי תוס' רי"ד קדושין דף ע"ז ע"ב דכתב בפשיטות דנ"ל דגם בבהמה אמרי' גופים מחולקים דמה לי רבע ה' בהמות ומה לי בא על ה' נשים נדות והא הכא מבואר בהיפוך דייש חילוק בנדה יש בה ב' אזהרות מה שאין כן בבהמה. ואם התוספות רי"ד ס"ל דלחלבה כר"ח דרע"ק קיבל ואף שבתות בגופים מחולקין. כמו שפסק הרמב"ם. קשה בהיפוך דמה צריכים לדון מסברא דרבע ה' בהמות חייב. הא כיון

פ"ד א ספק אכל חלב ספק לא אכל. ר"ל ע"ל מ"ה פ"ח מה' שגגות ה"ג:

שנויי נוסחאות

פ"ד א ספק לא אכל. בכי"ק וספק..

תוספות חדשים

פ"ד א חוי"מ ד"ה ספק אכל כו' והא רבא בתרא הוא ולי נראה כו' עכ"ל. ולי נראה דלכה גרסינן ולכך פסק הרמב"ם כר"ג דהוא בתרא דאם כדבריו הייא מפיים קבע רבא קודם ר"נ מנוס דהלכה כר"נ עדיין קשה למה קבע

ראשון לציון

פ"ד א בתי"ם ד"ה ספק אכל כו' וסברא אלימתא היא שכן ראיתי שכתב הרא"ם כו' וכן כתבו תוס' בע"ז כ"ב ע"א דיש אין מעמידין:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org